

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑	๑
ประวัติกฎหมายรับราชการทหาร	๒
ความหมายของคำศัพท์	๗
บทที่ ๒	๙
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗	๙
หมวด ๑ บททั่วไป	๑๙
หมวด ๒ การยกเว้น	๓๑
หมวด ๓ การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ	๔๐
หมวด ๔ การเรียกคนเข้ากองประจำการ	๔๖
หมวด ๕ การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ	๕๔
หมวด ๖ การปลด	๗๓
หมวด ๗ บทกำหนดโทษ	๗๖
หมวด ๘ บทเฉพาะกาล	๗๗
หมวด ๙ การรักษาพระราชบัญญัติ	๗๘
บทที่ ๓	๗๙
กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗	๗๙
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๔๙๘)	๗๙
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๙๘)	๘๐
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๔๙๘)	๘๒
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๔๙๘)	๘๓
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๔๙๘)	๘๔
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๒ (พ.ศ.๒๕๑๔)	๘๗
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๕ (พ.ศ.๒๕๑๖)	๘๘
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๖ (พ.ศ.๒๕๑๖)	๙๐
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖)	๙๒
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ.๒๕๑๖)	๙๗
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๐ (พ.ศ.๒๕๑๖)	๑๐๘

เรื่อง	หน้า
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๒ (พ.ศ.๒๕๑๗)	๑๑๐
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ.๒๕๑๘)	๑๑๒
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๓ (พ.ศ.๒๕๓๖)	๑๔๓
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐)	๑๕๐
บทที่ ๔	๑๕๕
บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทยในระเบียบ	
การอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๙๗	๑๕๕
การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ	๑๕๕
การเรียกคนเข้ากองประจำการ	๑๕๖
การตรวจเลือกเลือกคนเข้ากองประจำการ	๑๖๑
การปลดและจำหน่าย	๑๖๒
การย้ายภูมิลำเนาทหารหรือย้ายที่อยู่	๑๖๖
การเรียกทหารกองเกินและทหารกองหนุนเข้ารับราชการทหาร	๑๖๘
การออกหนังสือสำคัญ ใบสำคัญแทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหาย	๑๖๙
ภาคผนวก	๑๗๐
ผนวก ก. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘	๑๗๑
ผนวก ข. ข้อบังคับทหารว่าด้วยการแบ่งประเภท นายทหารสัญญาบัตร	๑๗๘
ผนวก ค. สรุปการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร มาตราที่สำคัญ และบทกำหนดโทษ	๑๘๕

กองวิชาการสัสดี ส่วนการศึกษา
โรงเรียนการกำลังสำรอง ศูนย์การกำลังสำรอง
เอกสารนำ

- วิชา** : กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- บทเรียนเรื่อง** : พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย ในระเบียบการอื่นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗
- ความมุ่งหมาย** : เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้ทราบและเข้าใจถึงตัวบทกฎหมายที่บัญญัติไว้ให้เจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานในหน้าที่ตลอดถึงความเข้าใจถึงกฎหมายอื่น ๆ ระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง เพื่อประโยชน์ของประชาชนและของทางราชการต่อไป
- ขอบเขต** : ให้ผู้รับการฝึกศึกษาทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายและวิธีการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ กฎกระทรวงและบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย อันเป็นระเบียบตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗
- การเตรียมการล่วงหน้า** : อ่านทำความเข้าใจก่อนเข้าห้องเรียนและนำเอกสารเข้าห้องเรียนทุกครั้ง
- หลักฐานอ้างอิง** : พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗
: กฎกระทรวงออกตามความใน พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗
: บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหม กับกระทรวงมหาดไทย

คำนำ

เอกสารประกอบการอบรมวิชากฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารสำหรับข้าราชการสายงาน
สันติ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๗ กฎกระทรวง ซึ่งออกตามความใน
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๗ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ที่มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกัน และ
บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย ในระเบียบการอันเกี่ยวกับ
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๗ โดยโรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรองทหารบก
ได้รวบรวมไว้ในเล่มเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติสัญญาชาติ
พ.ศ. ๒๕๐๘ และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหาร สัญญาบัตรไว้ด้วย ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ของนายทหารนักเรียนซึ่งเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ตามที่ทางราชการกำหนด
โรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรองทหารบก หวังว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมนี้จะเป็น
ประโยชน์ในการใช้ศึกษา และเป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

กองวิชาการสันติ ส่วนการศึกษา
โรงเรียนการกำลังสำรอง ศูนย์การกำลังสำรอง

บทที่ ๑

ประวัติเกี่ยวกับกฎหมายรับราชการทหาร

ข้อความเบื้องต้น

๑. ประวัติกฎหมายรับราชการทหาร

กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารที่ใช้อยู่ปัจจุบันในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สัสดี ประกอบด้วย พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ กฎกระทรวง ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๕๑ ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและ บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทยในระเบียบการอันเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติสัญชาติ และยังมีระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม คำสั่ง กองทัพบก ซึ่งเป็นรายละเอียดกำหนดเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ยึดถือปฏิบัติ ทั้งนี้จะได้กล่าวถึง รายละเอียดต่อไป

ตามลักษณะวิธีการเกณฑ์ทหาร ในสมัยโบราณไม่ปรากฏว่ามีหลักฐาน เพิ่งจะมีหลักฐานเป็น เอกสารที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ไว้ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๒ เรื่องตำนาน การเกณฑ์ทหาร โดยแบ่งเป็น ๔ ยุคใหญ่ คือ ยุคก่อนกรุงสุโขทัย ยุคกรุงสุโขทัย ยุครุ่งศรีอยุธยา และ ยุครุ่งรัตนโกสินทร์

๑. ยุคก่อนกรุงสุโขทัย

สมัยก่อน พ.ศ.๔๐๐ ชนชาติไทยถูกรุกรานจากชาติที่มีกำลังเหนือกว่า จำต้องอพยพจากถิ่นเดิม ลงมาทางใต้โดยอพยพลงมาสู่แหลมอินโดจีน การอพยพมาทางใต้ของไทยได้พากันมาเป็นพวก ๆ ใน พวกหนึ่ง ๆ ก็มีวงศ์ญาติที่ใกล้เคียงกันเป็นส่วนมากในหมู่หรือพวกเดียวกัน ใครเป็นผู้อาวุโสมี ผู้เคารพนับถือมากก็ยกขึ้นเป็น “เจ้าหมู่” คือเป็นหัวหน้าหมู่ชนชั้น ใครเป็นหัวหน้าครัวเรือนเมื่อเวลา มี การรบพุ่งก็ควบคุมลูกหลานวงศ์วานของตนให้มิกำลังเป็นกลุ่มก้อน ผู้เป็นเจ้าหมู่ขึ้นอยู่ในความบังคับบัญชาของเจ้าเมืองซึ่งเป็นผู้ปกครองอาณาเขต เมื่อเจ้าเมืองต้องการกำลังไปรบพุ่ง ณ ที่ใด หรือรวมกำลัง ต่อสู้กับศัตรู ก็สั่งเจ้าหมู่ นายบ้าน เกณฑ์คนที่สังกัด มารวมกำลังจัดเป็นกองทัพ พาหนะ และเสบียง อาหารของตนเองไปทั้งสิ้น นี่เป็นมูลเหตุในการเกณฑ์ทหารไทย ในสมัยโบราณ และถือเป็นประเพณีที่ คนไทยนิยมใช้การบังคับบุคคลเข้ารับราชการทหาร โดยถือเอาวงศ์สกุล เป็นหลักกว่าบิดาเป็นทหาร บุตรหลาน เหลน ฯลฯ ก็ต้องเป็นทหารตามบิดาและได้ประพฤติปฏิบัติสืบเนื่องต่อมาจนถึงสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ จึงได้เปลี่ยนแปลงไป

๒. ยุคกรุงสุโขทัย

สมัยกรุงสุโขทัยเลือกเอาระบบการปกครองของไทยดั้งเดิมมาใช้คือทรงถือเอาระบบการปกครองในสกุล เป็นหลักปฏิบัติโดยถือว่าประชาชนในครัวเรือนทั้งหลาย “ เป็นลูกบ้าน ” หลายครัวเรือนยกผู้อาวุโสขึ้นปกครองเรียกว่า “ พ่อบ้าน “ หลายบ้านรวมกันเป็น “ เมือง “ ขึ้นอยู่ในความปกครองของพ่อเมือง” หลายเมืองรวมกันเป็นประเทศ ขึ้นอยู่กับ “ พ่อขุน” ซึ่งเป็นตำแหน่งเป็นเจ้าแผ่นดิน คือการปกครองแบบนี้เป็นการปกครองแบบ “พ่อปกครองลูก “(PATERNAL GOVERNMENT) แม้ในระยะหลังการปกครองจะได้แปรผันไปตามกาลสมัย แต่วิธีการอันอะลุ่มอล่วยไม่รุนแรงรู้จักให้อภัย และถือเสมือนญาติพี่น้อง ตามแบบโบราณของไทย ยังคงปรากฏอยู่ในรูปต่าง ๆ เสมอมามิได้เปลี่ยนไปด้วย ก็เพราะนิสัยประจำชาติอย่างนี้มีส่วนให้ไทยรอดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ เป็นอิสระภาพมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การจัดกำลังเข้ากองทัพ คงถือหลักที่ว่ายามปกติบรรดาชายฉกรรจ์ในเขตราชธานีคงมีฐานะเป็น “พลเมือง” แต่พอเกิดสงครามขึ้นต้องเปลี่ยนสภาพเป็น “ทหาร” เข้าประจำการในกองทัพ ตามกรมกองที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งถือเป็นประเพณีว่า ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร อย่างไรก็ตาม ในสมัยกรุงสุโขทัย ก็มีการกำหนดให้คนต่างด้าวไม่ต้องเข้ารับราชการทหารมี ๓ จำพวก คือ มอญ ขอม และลาว ด้วยเหตุผลที่ยังไม่ไว้วางใจคนชนชาติเหล่านั้นนั่นเอง

๓. ยุคกรุงศรีอยุธยา

เมื่อพระเจ้าอู่ทองหรือสมเด็จพระรามาธิบดี อันเป็นปฐมกษัตริย์ในกรุงศรีอยุธยา ยังไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับลักษณะการจัดกำลังคนในการเกณฑ์ทหาร เพิ่งเริ่มปรากฏในรัชสมัยของ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ ซึ่งเมื่อได้ครองราชสมบัติ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ทรงจัดการเกี่ยวกับกิจการด้านทหารดังนี้คือ

๑. การตั้งทำเนียบยศ หรือที่เรียกว่าศักดินา คือตั้งอัตราไว้ในกฎหมายว่า บุคคลยศใด จะมีนาได้เท่าใด เช่นกำหนดว่า ไพร่พลเมืองคนหนึ่งจะมีนาได้เพียง ๓๐ ไร่ เป็นอย่างมาก เจ้าพระยาเสนาบดีมีนาได้คนละ ๑ หมื่นไร่ เป็นต้น

๒. การจัดทำทำเนียบหัวเมือง คือ จัดให้หัวเมืองเหนือต่างขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยาทำนองเดียวกับหัวเมืองชั้นใน บรรดาเมืองที่อยู่ห่างออกไปก็จัดเป็นเมือง “พระยามหานคร” เช่น เมืองนครราชสีมา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองตะนาวศรี เมืองทวาย ให้มีผู้ว่าราชการมีอำนาจบังคับบัญชาสิทธิ์ขาดเป็นเมือง ๆ

๓. **ตั้งทำเนียบหน้าที่กระทรวงทบวงการ** คือ เอาการที่แบ่งหน้าที่ราชการเป็นฝ่ายทหารและพลเรือนมาแต่ก่อนนั้น ตั้งเป็นหลักจัดระเบียบกระทรวงทบวงการ ฝ่ายพลเรือนให้มีอรรคมหาเสนาบดี - สมุหนายก กรมมหาดไทย เป็นหัวหน้าราชการฝ่ายพลเรือน และเอาหัวหน้าพนักงานการพลเรือนที่มีประจำพระนครมาแต่ก่อน ยกขึ้นเป็นเสนาบดีชั้นรองลงมาในฝ่ายพลเรือนอีก ๔ คน เรียกว่า “จตุสดมภ์” (เวียง,วัง,คลัง,นา) ฝ่ายทหารก็ให้มีอรรคมหาเสนาบดีที่สมุหพระกลาโหมคนหนึ่งเป็นตำแหน่งหัวหน้าข้าราชการทั้งปวงในฝ่ายทหาร มีเสนาบดีชั้นแม่ทัพประจำการรองลงไป

อย่างไรก็ตามข้าราชการตลอดจนไพร่พลทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนก็บังคับเป็นทหาร ทำการรบ ฟุ้งในเวลาที่มีศึกสงครามอยู่เหมือนเดิมและวิธีการเกณฑ์ก็คงใช้วิธีการอย่างเดียวกับสมัยกรุงสุโขทัย

ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ซึ่งเป็นราชโอรสของสมเด็จพระบรมโลกนาถ ได้ทรงจัดการอันเกี่ยวกับกิจการด้านการทหารเพิ่มเติม ซึ่งเป็นตัวอย่างสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ คือ

(ก) ทำตำราพิชัยสงคราม

(ข) ทำสารบาญชี

(ค) ทำพิธีตามหัวเมือง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร การทำสารบาญชี คือการจัดทำบัญชีรีพล คือ การจัดระเบียบวิธีเกณฑ์คนเข้ารับราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน จัดระเบียบการควบคุมผู้คนพนักงานทำบัญชีคนฝ่ายทหาร ฝ่ายมหาดไทย โดยโปรดเกล้าให้ตั้ง “กรมพระสุรัสวดี” เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีพนักงานทำบัญชีพลทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามระหว่างนี้วิธีการเกณฑ์คนมาเป็นทหารก็ยังคงใช้ประเพณีที่คนไทยนิยม ใช้บังคับเข้ารับราชการทหารอยู่อย่างเดิม

ต่อมาในกลางสมัยกรุงศรีอยุธยา รัฐบาลอนุญาตให้ไพร่เสียเงินค่าราชการแทนการเข้าเวร และกำหนดให้ไพร่ตามหัวเมืองส่งส่วยแก่รัฐบาล ซึ่งกรมพระสุรัสวดีต้องรับหน้าที่ในเรื่องส่วยและเงินราชการด้วยการกำหนดพลเมืองเพื่อเข้ารับราชการทหารได้แบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. คนไทย คือ บรรดาผู้ชายไทย จะมียศศักดิ์หรือสกุลใด ๆ ก็ตาม ต้องเป็นทหารทุกคน คนต่างชาติที่เกิดในเมืองไทยก็นับว่าเป็นคนไทย

๒. นักบวช คือ นักบวชในพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น ๆ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเป็นทหาร

๓. คนต่างชาติ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๓.๑ พวกที่ไปมาค้าขาย ชั่วคราวไม่เรียกเกณฑ์เข้าเป็นทหาร แต่ต้องเรียกเงินแทนหรือเรียกใช้แรงงานเป็นครั้งคราว

๓.๒ พวกที่มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเมืองไทย ถ้าใครสมัครก็รับไว้ในจำพวก “ทหารอาสา”

๓.๓ พวกที่เป็นลูกหลานคนต่างชาติ และเกิดในเมืองไทย ต้องเกณฑ์เข้าเป็นทหารอย่างคนไทย

๔. ทาส คือ คนไทยที่ตกไปเป็นทาส หรือเชลย จะเป็นคนไทยหรือชาติใดก็ตาม ถือว่าเป็นคนชั้นต่ำ ไม่ให้มีเกียรติยศเป็นทหาร

สำหรับคนที่ต้องเข้ารับราชการทหาร ยังมีการกำหนดเวลารับราชการทหารและแบ่งคนตามอายุ เป็นประเภท กล่าวคือ บุคคลที่มีอายุครบ ๑๖ ปี ขึ้นทะเบียนเป็นประเภท กล่าวคือ

บุคคลที่มีอายุครบ ๑๖ ปี ขึ้นทะเบียนเป็น “ไพร่สม”

บุคคลที่มีอายุครบ ๒๐ ปี ปลดจากไพร่สมเป็น “ไพร่หลวง” ซึ่งมีหน้าที่รับราชการทหาร จนอายุถึง ๖๐ ปี

๔. ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔ ยังคงใช้วิธีการเกณฑ์ทหาร ข้อกำหนดเช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังมีได้ออกกฎหมายเป็นการเฉพาะ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ตรงกับปีมะเส็ง ร.ศ.๑๒๔ ถือได้ว่าเป็นบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรก การใช้กฎหมายฉบับนี้ ประกาศใช้เป็นพื้นที่ โดยเริ่มจากมณฑลนครราชสีมา นครสวรรค์ ฯลฯ ใน พ.ศ.๒๔๕๑ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๗ จนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๔ ต่อไปโดยได้ประกาศใช้ทั่วราชอาณาจักร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ รวมเป็นเวลา ๑๑ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ ขึ้นใหม่ ซึ่งกำหนดอายุการลงบัญชีกองเกินอัตรา การเรียกเกณฑ์เข้ารับราชการทหารกองประจำการ การรับราชการในกองประจำการ และกองหนุนชั้นต่าง ๆ ตลอดจนพันราชการทหาร ตามที่ได้ใช้อยู่ในปัจจุบัน และยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๔, พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ.๒๔๕๑) และในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๖๖ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ ๒๓ มกราคม ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๗๕ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ และยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๖ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๗๗ ขึ้นใหม่ ใช้บังคับตั้งแต่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๗๕ และพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๖๖

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ใช้บังคับตั้งแต่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๗๙ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งได้ใช้มาเป็นระยะเวลา ๔๔ ปีแล้ว โดยมีได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ก็ตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ ๑๖ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างแท้จริง

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๖ ได้กล่าวถึง ในหมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๖๙ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พึ่งพิงปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในที่นี้ คือพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ นอกจากนี้หมวด ๕ แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐได้กำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในมาตรา ๗๒ ว่ารัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุข และ เพื่อการพัฒนาประเทศ

ตามที่กล่าวมานี้เพื่อจะให้นายทหารนักเรียนได้ทราบถึงความเป็นมาของกฎหมาย และความเกี่ยวข้องของกฎหมาย ในระดับต่าง ๆ จากกฎหมายสูงสุดคือกฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้บุคคลให้ปฏิบัติ นอกจากนี้กฎหมายระดับรอง ๆ ลงมาอีกคือ กฎกระทรวงและยังมีเงื่อนไขต่าง ๆ หรือข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน อาทิเช่น บันทึกข้อตกลงระหว่าง กระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ กฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร นี้ ได้พัฒนาจากจารีตประเพณีจนเป็นกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร เริ่มต้นด้วยมีการกำหนดกฎเกณฑ์จนตราเป็นพระราชบัญญัติอันเปรียบเสมือนกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญเพื่อให้เจ้าพนักงานของรัฐยึดถือปฏิบัติและบังคับใช้กับประชาชน

สรุป ความสำคัญของกฎหมายรับราชการทหาร พระราชบัญญัติรับราชการทหารเป็นกฎหมายสำคัญฉบับหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวเกือบทุกครัวเรือน ซึ่งมีบทบังคับให้บรรดาชายที่มีสัญชาติเป็นไทยทุกคนเข้ารับราชการทหารเพื่อรับใช้ประเทศชาติในยามปกติและยามสงครามฉะนั้นชายไทยทุก

คนจำเป็นต้องรู้กฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นทหารก็ควรจะต้องรู้กฎหมายของตนเอง แต่ปรากฏว่าในปีหนึ่ง ๆ จะมีผู้ที่รับโทษหรือขาดสิทธิอันควรจะได้รับจากกฎหมายฉบับนี้ โดยมีได้มีเจตนาฝ่าฝืน หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นจำนวนมิใช่น้อย ทั้ง ๆ ที่ กฎหมายในเรื่องนี้ได้ประกาศใช้มานานหลายสิบปีแล้วแต่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงและยกเลิกตามกาลสมัยหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

๑. ข้อบังคับลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๒ (พ.ศ.๒๔๔๖)

๒. พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๔ (พ.ศ.๒๔๔๘) ได้มีพระราชบัญญัติและประกาศแก้ไขเพิ่มเติม ๓ ครั้ง คือ

๒.๑ พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ.๑๒๗ (ว่าด้วยคนสมัครคนอาสา และลูกจ้าง (พ.ศ.๒๔๕๑)

๒.๒ ประกาศแก้ไข เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ร.ศ.๑๒๙ (พ.ศ.๒๔๕๓)

๒.๓ ประกาศแก้ไข เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖

๓. ข้อบังคับการเรียกเข้ารับราชการตำรวจ ร.ศ.๑๒๖ (พ.ศ.๒๔๕๐)

๔. พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ๑ ครั้ง คือ พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๖๖

๕. พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ.๒๔๗๕ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ๑ ครั้ง คือ พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๗๗

๖. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ๔ ครั้ง คือ

๖.๑ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๘๑

๖.๒ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๘๓

๖.๓ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๔๘๙

๖.๔ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๔๙๔

๗. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ๔ ครั้ง คือ

๗.๑ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๘

๗.๒ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๗

๗.๓ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๖ ลง ๑๕ ต.ค.๑๕

๗.๔ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๐ ลง ๑๓ ธ.ค. ๑๕

๒. ความหมายของคำศัพท์

ซำรุด หมายถึง ผู้พัง ขาดวิน บุปสลาย ไม่อยู่ในสภาพเรียบร้อย และให้รวมถึงการ ขูดลบ เลอะ เลือนจนอ่านข้อความไม่ได้ หรือไม่ชัดเจนจนไม่สามารถที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นหนังสือสำคัญที่แท้จริง หรือ ต่อเติมข้อความซึ่งมิได้มีกำหนดไว้ในระเบียบของทางราชการ หรือเจ้าหน้าที่มิได้ลงชื่อ หรือประทับตราที่ รอยแก้ หากเป็นลักษณะดังนี้ถือว่าซำรุด

สูญหาย หมายถึง สูญหายไปโดยไม่สามารถจะหามาได้ หรือไม่สามารถจะนำติดตัวไปมา หรือ ยื่นแสดงต่อเจ้าพนักงานได้

เกิดเหตุสุดวิสัย หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดจากภัยธรรมชาติซึ่งมนุษย์บุคคลไม่สามารถจะ ป้องกันได้ เช่น เกิดอุทกภัย น้ำท่วมบ้านเรือน ที่พักอาศัยจนข้าวของเสียหาย เกิดวาตภัย ได้พัดพา บ้านเรือนที่พัก อาศัย ล้ม พัง จนข้าวของเสียหาย

หรือบางครั้งมีภัยบางอย่างซึ่งอาจป้องกันมิให้เกิดขึ้น เช่น อัคคีภัยโจรภัยแม้ว่าเราจะได้พยายาม ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วก็ป้องกันมิได้ เพราะเหตุสุดวิสัย นอกจากนี้ยังมีภัยบางอย่างซึ่งอาจจะ ไม่ร้ายแรงนัก แต่ถ้าหากเกิดขึ้นแล้วก็นำความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตได้ เช่น เรือล่ม

ซึ่งมิได้เกิดจากความประมาทหรือ疏忽คะนองแต่เกิดเพราะสุดวิสัยที่จะแก้ไข และตนเอง จำเป็นต้องสละทรัพย์สินของเพื่อเอาชีวิต ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หมายถึง บุคคลที่กฎหมายได้กำหนดไว้ซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. เป็นบุคคลที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์

๒. ถ้าชายที่มีอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ แล้ว กับหญิงที่มีอายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้วได้ สมรสกัน และจดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายแล้วนับว่าเป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะแล้ว

วันที่สามารถจะปฏิบัติได้ หมายถึง วันที่บุคคลที่มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและ สามารถจะปฏิบัติตามกฎหมายได้ และรวมถึงวันที่เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติได้ด้วย

บุคคลซึ่งไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลที่วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ จนไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

บุคคลที่พิการทุพพลภาพ หมายถึง ผู้ที่มีร่างกายไม่สมบุรณ์ผิดปกติ ซึ่งไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

บุคคลที่ชรา หมายถึงผู้ที่มีความแก่จนร่างกายทรุดโทรมจนไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

บทที่ ๒

พระราชบัญญัติ

รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๙๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๙๗

เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารเสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาแทนราษฎรตั้งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๙๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๕๗๙

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “วิธีนับอายุ” ถ้าเกิดพุทธศักราชใดให้ถือว่ามีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น ส่วนการนับอายุต่อไปให้นับแต่เฉพาะปีที่สิ้นพุทธศักราชแล้ว ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้กำหนดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย วิธีนับอายุยังมีอธิบายเพิ่มเติมไว้อีกในกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ คือ

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๙๘) วิธีนับอายุตามมาตรา ๔ (๑) คือ คนเกิดในพุทธศักราชใด ก็ตาม เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น ให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ และนับอายุครบ สอง สาม สี่ ฯลฯ ปีบริบูรณ์ เรียงตามลำดับเมื่อสิ้นพุทธศักราชต่อ ๆ ไป อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ในพุทธศักราชใด ให้เรียกว่าคนชั้นปีนั้น เช่น คนเกิดในพุทธศักราช ๒๕๗๙ จะเป็นวันเดือนใดก็ตาม ให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราช ๒๕๗๙ อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ในพุทธศักราช ๒๕๙๗ และเรียกว่า คนชั้นปี ๒๕๙๗ เป็นต้น

ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่ถือเอาตามที่เพื่อนบ้านเชื่อกันว่าอายุเท่าใด ประกอบกับการสังเกตร่างกายเป็นเกณฑ์สำหรับกำหนดอายุ)

(อธิบาย วิธีนับอายุตามมาตรา ๔ และกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ พอละแยกออกเป็นหัวข้อได้ ดังนี้ คือ

๑. วิธีนับอายุครบปีบริบูรณ์
๒. วิธีนับอายุอย่าง
๓. วิธีนับอายุเป็นชั้นปี
๔. วิธีนับอายุบุคคลไม่ปรากฏปีเกิด

๑) วิธีนับอายุครบปีบริบูรณ์ เนื่องจากการเรียกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยปกติกระทำปีละ ๑ ครั้ง คือ ในเดือนเมษายนทุก ๆ ปี ไม่ได้กระทำกันทุก ๆ เดือน หรือทุก ๆ วัน ดังนั้นพระราชบัญญัติรับราชการทหาร จึงได้กำหนดวิธีนับอายุของบุคคลขึ้นเป็นพิเศษ ต่างไปจากวิธีนับอายุตามกฎหมายอื่น และไม่เหมือนกับการนับอายุตามธรรมดา หรือการนับอายุในวิชาพิเศษบางแขนง กล่าวคือ การนับอายุตามกฎหมายนี้ให้คนเกิดภายในรอบปีเดียวกันมีอายุเท่ากันหมดไม่ว่าคนนั้นจะเกิดต้นปี กลางปี หรือปลายปี

ข้อความในตัวอย่างที่ว่า “ถ้าเกิดพุทธศักราชใด ให้ถือว่ามีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น” หมายความว่าให้ถือ พ.ศ.เกิดเป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงวันที่และเดือนเกิด เช่น นาย ก. เกิดวันที่ ๑ เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๐๗ และ นาย ข. เกิดวันที่ ๑๕ เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๗ กับนาย ค. เกิดวันที่ ๓๑ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๗ พอสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น คือ หมดวันที่ ๓๑ เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๗ แล้ว นาย ก., ข. และ ค. จะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ เท่ากันหมด หรือจะนับกันง่าย ๆ ก็คือ นาย ก. , ข. และ ค. จะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๐๘ เป็นต้นไป และเมื่อสิ้นปีต่อ ๆ ไป นาย ก., ข. และ ค. ก็จะมีอายุครบ ๒ , ๓ , ๔ ปีบริบูรณ์ต่อ ๆ ไปทำนองเดียวกัน

ด้วยการนับอายุโดยวิธีนี้จึงพอกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับคิดอายุบุคคลได้อย่างง่าย ๆ และรวดเร็ว คือ ถ้าต้องการทราบว่าจะมีอายุเท่าใดใน พ.ศ. ใด ก็เอา พ.ศ. เกิดของบุคคลนั้นตั้ง เอาจำนวนอายุที่ต้องการทราบไปบวก ผลลัพธ์จะเป็นจำนวน พ.ศ. เช่นต้องการทราบว่า นายเดช เกิด พ.ศ. ๒๔๘๘ จะมีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ในปีใด ต้องเอา ๒๔๘๘ ตั้ง บวกด้วย ๑๘ ผลลัพธ์ ได้ ๒๕๐๖ (๒๔๘๘ + ๑๘ = ๒๕๐๖) ก็ทราบได้ทันทีว่า นายเดช มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ใน พ.ศ.๒๕๐๖ หรือกลับกัน ถ้าต้องการทราบว่าในปีใดคนใดจะมีอายุเท่าใด ก็เอา พ.ศ. ของปีปัจจุบันตั้ง เอา พ.ศ. เกิดของบุคคลนั้นไปลบ ผลลัพธ์ จะเป็นจำนวนอายุครบปีบริบูรณ์ของบุคคลนั้น เช่น ต้องการทราบว่า นายศักดิ์ เกิด พ.ศ.๒๔๘๘ ในปี พ.ศ.๒๕๐๖ จะมีอายุเท่าใด ก็เอา ๒๕๐๖ ตั้ง ลบด้วย ๒๔๘๘ ผลลัพธ์ ได้ ๑๘ (๒๕๐๖ - ๒๔๘๘ = ๑๘) ก็บอกได้ว่า นายศักดิ์มี อายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ในปี พ.ศ.๒๕๐๖

๒) วิธีนับอายุอย่าง ตามมาตรา ๔ และกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ ไม่ได้กล่าวถึงไว้ แต่ในต้วบทบาง มาตรา คือ มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ ได้มีบทบัญญัติกล่าวถึงไว้สำหรับให้ประชาชนปฏิบัติ จึงควรทำความเข้าใจไว้ด้วย วิธีนับอายุอย่าง ก็ไม่ใช่ของยากอะไร เริ่มตั้งแต่บุคคลเกิดมาก็มีอายุอย่าง เข้า ๑ ปี ครั้นเมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิด บุคคลนั้นจะมีอายุครบ ๑ ปีบริบูรณ์ และในขณะเดียวกัน ก็จะมี อายุอย่างเข้า ๒ ปีด้วย เมื่อสิ้นพุทธศักราชต่อไปมีอายุครบ ๒ ปีบริบูรณ์ และมีอายุอย่างเข้า ๓ ปีด้วย และ นับเช่นนี้ต่อ ๆ ไป ควรสังเกตว่าอายุของบุคคลตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารนั้นในขณะเดียวกัน จะมีทั้งอายุครบปีบริบูรณ์และอายุอย่าง คู่กันไป สุดแต่ว่าจะพูดถึงอายุอย่างใด คือ พูดถึงอายุครบปี บริบูรณ์หรืออายุอย่าง และจำนวนอายุอย่างจะมากกว่าจำนวนครบ ปีบริบูรณ์ของจำนวนอายุนั้น ๆ อยู่หนึ่งปี เสมอ

ส่วนการนับอายุโดยวิธีง่าย ๆ ก็คิดจากวิธีนับอายุครบปีบริบูรณ์แล้วบวกด้วยหนึ่งก็จะเป็นอายุ ่อย่าง เช่น จะต้องการทราบว่า นายไทย เกิด พ.ศ.๒๔๘๘ จะมีอายุอย่างเข้า ๑๙ ปีในปีใด ก็เอา ๒๔๘๘ ตั้ง บวกด้วย ๑๙ ผลลัพธ์ที่ได้ ๒๕๐๖ หมายความว่าเมื่ออายุครบ ๑๙ ปีบริบูรณ์ใน พ.ศ.๒๕๐๖ และใน ขณะเดียวกัน นายไทย จะมีอายุอย่างเข้า ๑๙ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ด้วย

๓) วิธีนับอายุเป็นชั้นปี เรื่องวิธีนับอายุเป็นชั้นปีไม่มีความสำคัญสำหรับประชาชน และมีบัญญัติ ไว้ในต้วบทเพียงมาตราเดียว คือ มาตรา ๑๘ เท่านั้น เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่สำหรับจัดทำบัญชีรายชื่อ ทหารแยกไว้เท่านั้น จึงจะไม่อธิบายให้ละเอียด เข้าใจตามต้วบทแต่เพียงว่าบุคคลใดมีอายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ในปีใด ก็เรียกว่า คนชั้นปีนั้น ก็คงพอแล้ว เช่น นายดำรง มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ก็เรียกว่า คนชั้นปี ๒๕๐๗

๔) วิธีนับอายุบุคคลที่ไม่ปรากฏปีเกิด คำว่าไม่ปรากฏปีเกิดในที่นี้ หมายความว่าถึง ไม่ทราบ ปีเกิดที่แน่นอน ความจริงก็ไม่น่าจะมีกรณีเช่นนี้เพราะปัจจุบันนี้ประชาชนสนใจวันเดือนปีกันมากขึ้น แต่ ก็ยังมีกรณีบุคคลไม่ทราบปีเกิดที่แน่นอนของตน เช่น เด็กที่เกิดจากบิดามารดาลักลอบได้เสียกัน เวลา เกิดบุตรบิดามารดาทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ หรือเด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญมาก ๆ หรือเด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่ยากจน สนใจแต่การทำมาหากินไม่สนใจบุตรที่เกิดมา กรณีเหล่านี้ก็ อาจทำให้บุคคลไม่ทราบปีเกิดของตนได้ พระราชบัญญัติรับราชการทหารจึงจำเป็นต้องกำหนดวิธีนับ อายุบุคคลประเภทนี้ขึ้นไว้เพื่อจัดให้ตัวได้เข้ารับราชการทหารต่อไปซึ่งตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ ได้ กำหนดเอาไว้ว่า

“ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่ถือเอาตามที่เพื่อนบ้านเชื่อกันว่าอายุเท่าใดประกอบกับ การสังเกตร่างกายเป็นเกณฑ์สำหรับกำหนดอายุ”

ข้อความนี้หมายความว่า กรณีบุคคลที่ไม่ปรากฏปีเกิด หรือไม่ทราบอายุ ผู้ที่มีอำนาจกำหนดอายุให้คือนายอำเภอท้องที่ที่บุคคลผู้นั้นอยู่ในเขตปกครอง การที่นายอำเภอจะมีหลักเกณฑ์กำหนดอายุให้อย่างไร หรือโดยวิธีใดนั้น กฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดให้นายอำเภอสอบถามจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงของบุคคลผู้นั้น เช่น ถามจากตัวบิดามารดาญาติพี่น้องของบุคคลผู้นั้นเอง หรือถ้าไม่มีก็ถามจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงก็อาจพอทราบได้ว่า บุคคลผู้นั้นเกิดใกล้กับการเกิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เกิดปีเดียวกับการสร้างโบสถ์ หรือก่อนหรือหลังการสร้างโบสถ์กี่ปี หรือแม้กระทั่งเกิดใกล้เคียงกับปีที่สัตว์เกิด เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ ฯลฯ อย่างนี้ก็พอสอบถามกันได้ แต่การสอบถามกันอย่างนี้อาจจะคลาดเคลื่อนได้มาก กฎหมายจึงให้สังเกตร่างกายประกอบด้วย การสังเกตร่างกาย ก็คือ การเดาประมาณอายุกันนั่นเองว่าคนโตขนาดนี้ หน้าตาอย่างนี้จะมีอายุประมาณสักเท่าใด เมื่อสรุปแล้วการกำหนดอายุโดยวิธีนี้อาจไม่ถูกต้องอย่างแท้จริง อาจคลาดเคลื่อนมากหรือน้อยก็ได้ คงถือเอาเป็นประมาณเท่านั้น

เท่าที่กล่าวมานี้เป็นแต่เพียงอธิบายตามข้อความของกฎหมาย แต่การปฏิบัติจริงนั้น เจ้าหน้าที่มักจะไม่ทำให้ โดยถือว่าพระราชบัญญัติรับราชการทหารกำหนดให้ประชาชนเริ่มปฏิบัติตามเมื่อมีอายุย่างเข้า ๑๘ ปี ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปเมื่ออธิบายถึงมาตรา ๑๖ เจ้าหน้าที่มักจะให้บุคคลนั้นปฏิบัติในเรื่องทะเบียนสำมะโนครัวเสียก่อน เพราะถือเสียว่าเป็นทะเบียนหลักฐานของคนเริ่มตั้งแต่เกิด บทบัญญัติในเรื่องนี้จึงไม่ได้ใช้กัน)

(๒) **“ทหารกองเกิน”** หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๘ แล้ว

(อธิบาย) ทหารกองเกินจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในระหว่างตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ ถ้าอายุต่ำกว่านี้หรือเกินกว่ากำหนดนี้จะเป็นกองเกินไม่ได้
๒. ต้องเป็นผู้ที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ มาตราหนึ่งมาตราใดแล้ว จึงจะเป็นทหารกองเกินได้

ทหารกองเกินจะต้องมีลักษณะครบทั้ง ๒ ประการดังกล่าวแล้วจึงจะเป็นทหารกองเกิน ถ้าขาดข้อหนึ่งข้อใดก็ไม่เป็นทหารกองเกิน เช่น อายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ หรือ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ ก็ยังไม่เป็นทหารกองเกิน หรือลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว แต่อายุยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์หรืออายุเกินกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ก็ไม่เป็นทหารกองเกิน ส่วนจะเป็นบุคคลประเภทใดหรือทหารประเภทใดจะได้กล่าวถึงต่อไป)

(๓) **“ทหารกองประจำการ”** หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

(อธิบาย ทหารกองประจำการก็ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ส่วนการขึ้นทะเบียนกองประจำการหมายความว่าอะไร และจะขึ้นเมื่อไหร่จะได้กล่าวถึงต่อไปเมื่อถึงเรื่องนั้น ๆ

๒. ยังเป็นผู้ที่รับราชการในกองประจำการอยู่ยังไม่ได้ปลดถ้าปลดแล้วไม่เป็นทหารกองประจำการ

ทหารกองประจำการจะต้องมีลักษณะครบหลักเกณฑ์ ๒ ประการดังกล่าวแล้ว ถ้าขาดข้อหนึ่งข้อใดก็ไม่เป็นทหารกองประจำการ เช่น เข้าไปเป็นทหารแล้ว อาจจะเป็นพลทหาร หรือนายสิบ หรือจ่า ก็ได้ ถ้ายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการก็ยังไม่ถือว่าเป็นทหารกองประจำการตามความหมายของพระราชบัญญัติรับราชการทหาร หรือเป็นทหารกองประจำการจนครบกำหนดปลดแล้ว แต่ทางราชการยังไม่ได้ดำเนินการปลดให้ หรือวันปลดถูกยืดเวลาออกไปก็ยังคงถือว่าเป็นทหารกองประจำการอยู่

การรับราชการในกองประจำการยังมีบางคนเข้าใจว่าจะต้องประจำอยู่ในกรมกองหรือในหน่วยทหารเสมอ ซึ่งความจริงไม่จำเป็น ทหารกองประจำการอาจไปปฏิบัติหน้าที่พิเศษนอกกรมกองทหารหรือแม้แต่ในขณะที่ได้ลาพักไปชั่วคราวหรือให้ลาพักรอการปลด ระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผันให้นี้ ถือเป็นช่วงเวลาที่ยังอยู่ในกองประจำการ ต้องถือว่าเป็นทหารกองประจำการอยู่)

(๔) **“ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑”** หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองประจำการโดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนดหรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนตามพระราชบัญญัตินี้

(อธิบาย ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ มีที่มาได้ ๒ ทาง คือ

๑. ปลดออกจากกองประจำการเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑

๒. เดิมเป็นทหารกองเกินไม่เคยเป็นทหารกองประจำการเลย แต่ได้เข้ารับการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ซึ่งโดยปกติได้แก่นักเรียนและนิสิตนักศึกษาในวิทยาลัย โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งกรมการรักษาดินแดนเป็นเจ้าหน้าที่ทำการฝึกวิชาทหารให้ เมื่อผู้ใดสำเร็จการฝึกวิชาทหารถึงขั้นที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๐๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ แล้ว ทางกรมการรักษาดินแดนจะนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการให้ แล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ทันทีโดยผู้นั้นไม่ต้องเข้ารับราชการในกองประจำการเลย)

(๕) “ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒” หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองเกินตาม มาตรา ๓๙ หรือปลดจากกองประจำการตามมาตรา ๔๐

(อธิบาย) ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ มีที่มาได้ ๒ ทาง คือ

๑. ปลดจากกองเกินตามมาตรา ๓๙ คือเดิมเป็นทหารกองเกินอยู่ไม่เคยเข้าเป็นทหารกอง ประจำการเลย เมื่ออายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว จะปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ตามมาตรา ๓๙ โดยอัตโนมัติ คือ ไม่ต้องทำพิธีการปลด จะถูกปลดไปตามกาลเวลา เมื่อถึงกำหนดอายุครบ ๓๐ ปี บริบูรณ์ ก็เรียกว่าเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ได้เลย

๒. เดิมเป็นทหารกองประจำการซึ่งโดยปกติจะต้องถูกปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ แต่ เนื่องจากในขณะที่ยังรับราชการในกองประจำการประพฤติตนไม่ดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ ก็อาจ ถูกปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ได้)

(๖) “พันราชการทหารประเภทที่ ๑” หมายความว่า ทหารซึ่งถูกปลดโดยที่ได้รับ ราชการในชั้นต่าง ๆ จนครบกำหนดหรือโดยที่พิการทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการ ทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้

(อธิบาย) คำว่าพันราชการทหารหมายความว่า ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับราชการทหารอีกต่อไป คือ แม้จะเกิดศึกสงครามอย่างไรก็ไม่ถูกเรียกตัวกลับไปเป็นทหาร ผู้ที่จะเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๑ มีที่มาได้ ๒ ทาง คือ

๑. เดิมเป็นทหารกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ และผ่านพ้นระยะเวลา ที่อยู่ในชั้นต่าง ๆ ของทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ตามมาตรา ๙ มาแล้ว

๒. ในระหว่างที่เป็นทหารกองประจำการยังไม่ปลดเป็นกองหนุน หรือในระหว่างที่เข้ารับการ ระดมพลหรือเข้าฝึกวิชาทหาร หรือเข้ารับการทดลองความพร้อมพร้อมตามมาตรา ๓๖ อยู่ นั้น เป็นคน พิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ก็ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๑ ชื่อโรคและความพิการที่จะต้องปลดพันราชการทหารนั้นดูตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐)

(๗) “พันราชการทหารประเภทที่ ๒” หมายความว่า ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ที่มีอายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์แล้ว หรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ซึ่งพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคอันไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ นายทหารสัญญาบัตรที่ถูกปลดโดยถูกถอดหรือออกจากยศ

(อธิบาย) พันราชการทหารประเภทที่ ๒ มีที่มาได้ ๓ ทาง คือ

๑. เป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ อยู่จนถึงอายุ ๔๖ ปีบริบูรณ์ก็ปลดเป็นพันราชการทหารประเภท ที่ ๒ เองโดยอัตโนมัติเช่นเดียวกับทหารกองเกินปลดเป็นกองหนุนประเภทที่ ๒

๒. ก. ในระหว่างที่เป็นทหารกองเกินหรือเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ อยู่ นั้น ถูกเรียกเข้ารับการระดมพลหรือเข้าฝึกวิชาทหารหรือเข้ารับการทดลองความพร้อมตามมาตรา ๓๖ เมื่อปรากฏว่าเป็นคนพิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ก็ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๒ ชื่อโรคและความพิการคงถือตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) เช่นเดียวกับมาตรา ๔ (๖)

ข. เมื่อเป็นทหารกองเกินถึงกำหนดไปเข้ารับการตรวจเลือก ปรากฏว่า เป็นคนพิการทุพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ก็ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๒ ชื่อโรคและความพิการคงถือตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ เช่นเดียวกัน

๓. นายทหารสัญญาบัตร คือ ผู้ที่มียศตั้งแต่ ว่าที่ร้อยตรี ว่าที่เรือตรี หรือว่าที่เรืออากาศตรี ขึ้นไป ถ้ากระทำเสื่อมเสีย หรือกระทำความผิดจนถูกปลดโดยถูกถอดยศ หรือถูกให้ออกจากยศ ต้องปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๒

(๘) “ทหารประจำการ” หมายความว่า ทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งไม่ใช่ทหารกองประจำการ

(อธิบาย) ทหารประจำการโดยปกติเป็นผู้ที่ผ่านพ้นระยะเวลาการเป็นทหารกองประจำการมาแล้ว เช่น เดิมเป็นพลทหารกองประจำการ พอปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ แล้ว สมัครเข้ารับราชการต่อ หรือเข้ารับราชการทหารใหม่อีกจะได้ยศเป็นนายทหารประทวนหรือสัญญาบัตรหรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าเป็นทหารประจำการ หรือผู้ที่เข้าเป็นนักเรียนนายสิบหรือนักเรียนจำ หรือจะสมัครเข้ารับราชการเป็นนายสิบเลยก็ตามโดยปกติต้องเป็นทหารกองประจำการก่อนเสมอเมื่อพ้นช่วงระยะเวลาที่เป็นทหารกองประจำการแล้วก็เป็นทหารประจำการต่อไป

คำว่าทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หมายความว่า เข้ารับราชการในอัตราตำแหน่งที่ทางราชการกระทรวงกลาโหมกำหนดขึ้นนั่นเอง)

(๙) “อำเภอกิ่ง” หมายความว่ารวมถึง กิ่งอำเภอด้วย

(อธิบาย) บทบัญญัตินี้ต้องการให้เข้าใจว่าถ้าพูดถึงอำเภอกิ่งก็ให้หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอด้วย ปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร ได้เปลี่ยนการเรียกชื่ออำเภอด้วย เป็น “ เขต ” อำเภอนี้จึงให้หมายถึง เขต และกิ่งอำเภอด้วย)

(๑๐) “ที่ว่าการอำเภอกิ่ง” หมายความว่ารวมถึง ที่ว่าการกิ่งอำเภอด้วย

(อธิบาย) บทบัญญัตินี้ก็เช่นเดียวกับ (๙) คือ ถ้าพูดถึง ที่ว่าการอำเภอกิ่ง ก็ให้หมายความรวมถึงที่ว่าการกิ่งอำเภอด้วยและสำนักงานเขต ด้วย)

(๑๑) “นายอำเภอ” หมายความว่ารวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย
(อธิบาย บทบัญญัตินี้ก็เช่นเดียวกับ (๙) คือ ถ้าพูดถึงนายอำเภอ ก็ให้หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต ด้วย)

มาตรา ๕ บุคคลซึ่งต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ให้ลงบัญชีที่อำเภอดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าทั้งบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้วมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาแล้วแต่กรณี

(๒) บุคคลซึ่งเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนรับรองบุตร หรือถ้ามารดาถึงแก่กรรมแล้ว มีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่มารดาหรือผู้ปกครองมี ภูมิลำเนาแล้ว แต่กรณี

(๓) บุคคลนอกจากที่กล่าวใน (๑) และ (๒) หรือบุคคลที่ไม่อาจลงบัญชีทหารกองเกินตาม (๑) หรือ (๒) ได้ ไม่ว่าด้วยกรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้น มีภูมิลำเนา ถ้าบุคคลนั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนา ก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่พบตัวบุคคลนั้น

เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภอที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกิน

ภูมิลำเนาทหารให้มีได้เพียงแห่งเดียว

(อธิบาย การทำความเข้าใจเรื่องการไปลงบัญชีทหารกองเกินและภูมิลำเนาทหารนั้นต้องอ่าน บทบัญญัติของมาตรา ๑๖ ประกอบด้วย มิฉะนั้นอาจทำให้เข้าใจไขว้เขวได้ ความจริงบทบัญญัติตาม มาตรา ๕ (๑), (๒) และ (๓) นั้น เป็นเรื่องกำหนดสถานที่สำหรับให้ไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกิน และเมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอใดแล้ว จึงจะถือว่ามีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภอนั้น

(อธิบาย ตามมาตรา ๕ (๑) อาจแยกออกไปได้เป็น ๓ กรณี คือ

๑. บุคคลที่บิดายังมีชีวิตอยู่
๒. บุคคลที่บิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดายังมีชีวิตอยู่
๓. บุคคลที่ทั้งบิดาและมารดา ถึงแก่กรรมหมดแล้ว มีผู้ปกครอง

๑. บุคคลที่บิดายังมีชีวิตอยู่ ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ อำเภอท้องที่ซึ่งบิดามีภูมิลำเนาอยู่ ไม่ว่าผู้นั้นจะบรรลุนิติภาวะสามารถมีภูมิลำเนาของตนเองได้แล้วหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่ามารดาจะยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ก็ตาม และในกรณีที่มารดาหย่าขาดจากสามีแล้ว บุคคลนั้นอยู่กับมารดาก็ยังต้องไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ อำเภอท้องที่ที่บิดามีภูมิลำเนาอยู่

เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นขอยกตัวอย่างให้เห็นดังนี้

ก. นายแดง มีภูมิลำเนาอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดเชียงใหม่ นายแดงมาเรียนหนังสือที่กรุงเทพมหานคร และได้แจ้งย้ายทะเบียนราษฎรเฉพาะตนเองมาอยู่กรุงเทพมหานครด้วย ดังนี้ เมื่อถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน นายแดง ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินที่จังหวัดเชียงใหม่

ข. บิดาของ นายดำ มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดสงขลา เมื่อมารดาถึงแก่กรรมแล้ว นายดำ ได้ย้ายทะเบียนราษฎรของตนเองไปอยู่กับยายที่จังหวัดปทุมธานี ถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน นายดำ ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินที่จังหวัดสงขลา

ค. บิดามารดาของ นายเขียว ทำการสมรสกันถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาบิดามารดาของ นายเขียว ได้หย่าขาดจากกัน บิดาของ นายเขียว มีภูมิลำเนาอยู่ที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร แต่ นายเขียว มีภูมิลำเนาอยู่กับมารดาที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน นายเขียว ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

๒. บุคคลที่บิดาถึงแก่กรรมแล้วมารดายังมีชีวิตอยู่ ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ อำเภอท้องที่ที่มารดามีภูมิลำเนาอยู่ โดยนับเดียวกันกับข้อ ๑ เช่น นายขาว บิดาถึงแก่กรรมแล้ว มารดามีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แต่ นายขาว ไปมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน นายขาว ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินที่กรุงเทพมหานคร

๓. บุคคลที่ทั้งบิดามารดาถึงแก่กรรมหมดแล้วมีผู้ปกครอง ผู้ปกครองในที่นี้มีได้หมายถึงผู้ใช้อำนาจปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะอาจเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็ได้ คงถือแต่เพียงว่าเมื่อบิดา มารดา ถึงแก่กรรมหมดแล้ว ตัวอยู่กับ พี่ ป้า น้า อา หรือญาติพี่น้องหรือผู้ใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ก็ลงบัญชีทหารกองเกิน ณ อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าวเท่านั้น

(อธิบาย มาตรา ๕ (๒) แยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. บุคคลที่มีแต่มารดาเพราะเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย เมื่อถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกิน ณ อำเภอท้องที่ที่มารดามีภูมิลำเนาอยู่ (ถ้าบิดาได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต้องปฏิบัติตามมาตรา ๕ (๑)

๒. บุคคลที่มีแต่มารดาเพราะเกิดนอกสมรสและบิดามีได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย และมารดาได้ถึงแก่กรรมแล้ว มีผู้ปกครอง เมื่อถึงเวลาลงบัญชีทหารกองเกิน ต้องไปลงบัญชี ณ อำเภอท้องที่ที่ผู้ปกครองมีภูมิลำเนา

(อธิบาย มาตรา ๕ (๓) แยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. บุคคลที่มีได้มีกล่าวไว้ใน (๑) และ (๒) หรือบุคคลที่ไม่อาจลงบัญชีตาม (๑) หรือ (๒) ได้ ไม่ว่าด้วยกรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๗ ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

(อธิบาย ม. ๗ มาตรานี้เป็นบทบัญญัติทั่วไป ซึ่งบัญญัติเป็นหลักกว้าง ๆ ไว้ ๒ ประการ คือ

๑. ผู้ที่มีหน้าที่รับราชการทหารหรือพูดง่าย ๆ ว่า ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารนั้น ได้แก่ชายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย คือ ถ้อยคำกับสัญชาติ เรื่องเพศนั้นโดยปกติก็มีเพียง ๒ เพศ คือ หญิง กับ ชาย เฉพาะเพศชายเท่านั้นที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร เพศหญิงไม่ต้องปฏิบัติเพราะมาตรานี้ไม่บังคับถึง ยังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ยากจะกล่าวถึงคือ กระเทย และขอหมายถึงผู้ที่เป็นกระเทยจริง ๆ เท่านั้น ไม่หมายถึงผู้ชายที่ชอบแต่งตัวเป็นผู้หญิงเที่ยวรับจ้างกระทำกิจการบางอย่าง สำหรับกระเทยนั้นก็ต้องแล้วแต่หลักฐานเริ่มแรกระบุว่าเป็นเพศอะไร เช่น สูติบัตรและทะเบียนสำมะโนครัวระบุว่าเป็นเพศชายก็ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร เมื่อถึงกำหนดเข้ารับการตรวจเลือกแพทย์ตรวจพบว่าเป็นกระเทยก็ไม่ต้องเข้าเป็นทหารกองประจำการ และให้ปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒ ไป

ส่วนเรื่องสัญชาตินั้นเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้นที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร บุคคลใดจะมีสัญชาติไทยบ้างนั้นต้องถือตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ซึ่งในเรื่องได้สัญชาติไทยนี้ยังมีอีกหลายคนที่น่าสนใจผิวดูคิดว่าผู้ที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารในบางเรื่องแล้วถือว่ามีสัญชาติไทย เช่น ผู้ที่ลงบัญชีทหารกองเกินมีใบสำคัญทหารกองเกินแล้ว หรือผู้ที่เป็นทหารกองหนุนมีหนังสือสำคัญแล้วถือว่าเป็นคนไทย ซึ่งความจริงหลักฐานทั้งสองชนิดนี้เป็นหลักฐานที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารแล้วเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับการได้การเสียสัญชาติไทยแต่อย่างใด ตรงกันข้ามผู้ที่ได้หนังสือสำคัญหรือใบสำคัญแล้ว เมื่อปรากฏว่าเป็นคนต่างด้าวก็ต้องจำหน่ายหลักฐานทางพระราชบัญญัติรับราชการทหารต่อไปเสียด้วยซ้ำ

๒. ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยนั้นต้องรับราชการทหารด้วยตนเองทุกคนจะเข้ารับราชการทหารแทนกันไม่ได้ เช่น คนที่มีเงินมาก ๆ จะจ้างคนอื่นเข้ารับราชการทหารแทนตนไม่ได้ หรือญาติพี่น้องเห็นอกเห็นใจกันจะเข้ารับราชการแทนกันก็ไม่ได้ ที่บัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อหาทางป้องกันไม่ให้คนมีเงินหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหาร เช่น ในสมัยก่อน ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขเศรษฐกิจยอมให้คนมีเงินไม่ต้องรับราชการทหารโดยยอมเสีย เงินแทน ซึ่งเรียกกันว่าเสีย “ส่วย” ซึ่งในปัจจุบันนี้จะทำอย่างนั้นไม่ได้)

มาตรา ๘ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้

(อธิบาย ม. ๘ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการเป็นคำรวม ซึ่งหมายรวมทั้งการบังคับให้เข้าเป็นทหารกองประจำการและการรับสมัครด้วย การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ตามมาตรา ๘ วรรคสอง กำหนดว่าจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้ ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ได้กำหนดไว้แล้ว

การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการตามมาตรา ๘ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก แต่ก็จะอาจรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นก็ได้ ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๕ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ได้บัญญัติไว้ดังนี้ คือ

การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามมาตรา ๘ ให้กระทำได้โดยวิธีร้องขอ และบุคคลที่จะร้องขอโดยวิธีนี้ต้องมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์

การร้องขอและการรับโดยวิธีนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) ผู้ถูกเรียกร้องขอในวันตรวจเลือก

ต้องร้องขอต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก่อนการกำหนดตัวบุคคลให้เข้ากองประจำการ เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาแล้ว ผู้ที่มีสิทธิเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เป็นทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ แล้วแต่กรณี

(๒) ผู้ถูกเรียกร้องขอก่อนวันตรวจเลือก

ต้องร้องขอต่อเจ้าหน้าที่กรมกองที่ตนประสงค์จะเข้ารับราชการนั้นก่อนวันตรวจเลือก เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายรับคนพิจารณาตกลงรับผู้ใด ก็ให้นำผู้นั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการในปีที่ถูกเรียกให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือก

(๓) ผู้ที่ยังไม่ถูกเรียกหรือผู้ที่เคยถูกเรียกแล้วแต่ไม่ถูกเข้ากองประจำการร้องขอเข้ากองประจำการ

ต้องร้องขอต่อเจ้าหน้าที่กรมกองฝ่ายทหาร หรือฝ่ายตำรวจที่ตนประสงค์จะเข้ารับราชการ เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาตกลงรับผู้ใด ก็ให้นำผู้นั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการ กรมกองใด จะรับผู้ร้องขอเข้าในสังกัดใด หรือเหล่าใด ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมได้กำหนดไว้

การรับบุคคลเข้ากองประจำการดังกล่าวใน (๑) และ (๒) ให้รับได้เฉพาะ ผู้ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ซึ่งมีการเรียกคนเข้ากองประจำการของหน่วยนั้นๆ และให้รับได้ไม่เกินจำนวนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเฉลี่ยให้ในท้องที่อำเภอ นั้น ส่วนกองทัพเรือให้รับคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานครได้ด้วย

บุคคลดังกล่าวใน (๒) ซึ่งสำเร็จชั้นอุดมศึกษาของประเทศไทย หรือของต่างประเทศ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา แต่ให้ร้องขอต่อกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ ตามที่ตนประสงค์ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันตรวจเลือก

บุคคลดังกล่าวใน (๓) ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิสำเนา

การรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนทหารให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิสำเนา

(อธิบาย การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการทั้งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ และในกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๕ (พ.ศ. ๒๕๑๖) รวมทั้งหมดด้วยกันมี ๔ วิธี คือ

๑. วิธีเรียกมาตรวจเลือก

๒. ผู้ถูกเรียกร้องขอในวันตรวจเลือก

๓. ผู้ถูกเรียกร้องขอก่อนวันตรวจเลือก

๔. ผู้ที่ยังไม่ถูกเรียกหรือผู้ที่เคยถูกเรียกแล้วแต่ยังไม่ถูกเข้ากองประจำการร้องขอเข้ากองประจำการ

๑. วิธีเรียกมาตรวจเลือก การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือกเป็นวิธีบังคับบุคคลให้เข้าเป็นทหารกองประจำการโดยตรง จึงมีระเบียบและวิธีการมากมายซึ่งจะกล่าวถึงเมื่ออธิบายถึงหมวด ๔ และหมวด ๕ ในตอนนี้จะขอผ่านไปก่อน

๒. ผู้ถูกเรียกร้องขอในวันตรวจเลือก คำว่าร้องขอหรือร้องขอเข้ากองประจำการเป็นถ้อยคำซึ่งใช้ในพระราชบัญญัติรับราชการทหารโดยเฉพาะ ซึ่งหมายความว่าสมัครเข้ารับราชการทหารเอง ดังนั้นการเข้าเป็นทหารกองประจำการตั้งแต่วิธีที่ ๒ ถึงวิธีที่ ๔ จึงเป็นการสมัครใจเข้าเป็นทหารกองประจำการเอง กฎหมายไม่บังคับและผู้ที่สมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการได้นั้น กฎกระทรวงฉบับที่ ๔ ได้กำหนดขีดคั่นในเรื่องอายุไว้ว่าจะต้องมีอายุอยู่ในระหว่างตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์จึงจะสมัครได้ ถ้าอายุยังไม่ถึงกำหนดหรือเลยกำหนดไปแล้วก็สมัครไม่ได้

การสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการตามวิธีที่ ๒ นี้ ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ถูกเรียก คือ ได้รับหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกและตัวต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกแล้ว จึงสมัครต่อกรมการตรวจเลือกก่อนที่คณะกรรมการตรวจเลือกจะกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการ ถ้าถูกกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการเสียแล้ว ก็สมัครไม่ได้เพราะต้องเป็นทหารกองประจำการอยู่แล้ว เพื่อเป็นการตอบแทนในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการเอง กฎกระทรวงฉบับที่ ๔ จึงบัญญัติให้สิ่งตอบแทนบ้าง คือ ให้มีสิทธิในการเลือกแผนกที่ต้องการได้ เช่น ร้องขอเข้ากองประจำการแผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ แล้วแต่กรณี แต่การสมัครนี้ก็มีข้อขีดคั่น คือ ต้องอยู่ในจำนวนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับคนจะบรรจุให้ได้ และต้องแล้วแต่ว่าคณะกรรมการตรวจเลือกจะตกลงรับหรือไม่ เช่น เป็นคนไม่ได้ขนาดหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) หรือเป็นคนจำพวกที่ ๒ หรือจำพวกที่ ๓ หรือเคยเป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสียมาก่อน คณะกรรมการตรวจเลือกก็ไม่อาจจะรับสมัครได้

การตรวจเลือกบางอำเภออาจต้องส่งคนให้ทั้งทหารบกและทหารอากาศหรือทั้งทหารเรือและทหารอากาศ อย่างนี้จะสมัครเข้าเป็นทหารบก หรือทหารเรือ หรือทหารอากาศก็ได้แล้วแต่อำเภอนั้นต้องส่งคนเข้าเป็นอะไรบ้าง

การสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการตามวิธีที่ ๒ นี้ เนื่องจากต้องไปสมัครกันในวันทำการตรวจเลือก ซึ่งมักเรียกกันว่าเกณฑ์ทหารซึ่งติดปากมาจากข้อบัญญัติของกฎหมายเก่า การรับสมัครจึงทำได้เฉพาะผู้มีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่ซึ่งมีการเรียกคนเข้ากองประจำการเท่านั้น นอกจากนั้นจำนวนที่จะรับสมัครได้จะต้องไม่เกินจำนวนทั้งหมดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้เฉลี่ยไว้เป็นอำเภอ ๆ แล้ว เช่น อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะต้องส่งคนเข้าเป็นทหารบก ๘๐ คน เข้าเป็นทหารอากาศ ๒๐ คน จะรับสมัครเกินกว่าจำนวนนี้ไม่ได้

การสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการตามวิธีที่ ๒ นี้ กฎหมายกำหนดให้รับสมัครบุคคลจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตร ขึ้นไป และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปก่อน (การวัดขนาดรอบตัวให้วัดในขณะที่หายใจออกเต็มที่) ถ้าบุคคลดังกล่าวมีไม่พอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการ จึงให้รับบุคคลที่มีขนาดสูงถึตรงลงมาตามลำดับ (ส่วนขนาดรอบตัวคงถือเกณฑ์ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปตามเดิม) เช่น คนสูง ๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไป มีไม่พอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการ ก็ให้รับคนขนาดสูง ๑๕๙ เซนติเมตร ถ้าไม่พออีกก็ให้รับคนขนาดสูง ๑๕๘ เซนติเมตร เป็นต้น ถ้ารับถึงขนาดใดพอกับความต้องการ ก็ให้หยุดรับ การรับสมัครตามวิธีนี้หากมีคนขนาดสูงกว่าพอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการ จะรับคนขนาดต่ำกว่าไม่ได้

๓. ผู้ถูกเรียกร้องขอก่อนวันตรวจเลือก การสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีนี้ ผู้สมัครก็ต้องเป็นผู้ที่ถูกเรียก คือ ได้รับหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือก หรืออย่างน้อยก็ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกำหนดถูกเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกแต่ยังไม่ได้รับหมายเรียก การเข้ากองประจำการโดยวิธีนี้ต่างกับวิธีที่ ๒ คือ ต้องสมัครเข้ารับราชการกองประจำการก่อนวันตรวจเลือกและต้องสมัครต่อเจ้าหน้าที่กรมกองที่ตนประสงค์จะเข้ารับราชการนั้น การสมัครเข้ากองประจำการโดยวิธีนี้ ก็คือ การเข้ารับราชการในอัตราของกระทรวงกลาโหมนั่นเองซึ่งอาจเข้าเป็นนายสิบหรือจ่าหรือนายทหารก็ได้ สำหรับผู้ที่เข้าเป็นนายสิบหรือจ่าก็สมัครต่อหน่วยกรมกองได้ เพราะหน่วยกรมหรือกองพลหรือหน่วยเทียบเท่า มีอำนาจออกคำสั่งบรรจุให้นายสิบหรือจ่าเข้ารับราชการได้ ส่วนนายทหารนั้นจะต้องสมัครต่อกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ จะสมัครต่อหน่วยกรมไม่ได้เพราะกรม หรือกองพลไม่มีอำนาจบรรจุ นายทหารเข้ารับราชการได้ เมื่อหน่วยใดตกลงรับสมัครผู้ใดแล้ว ต้องนำตัวผู้นั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือก เมื่อขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ถือว่าผู้นั้นเป็นทหารกองประจำการแล้ว ไม่ต้องรับ การตรวจเลือกต่อไป

การรับสมัครตามวิธีนี้ยังมีข้อขัดกันในเรื่องภูมิลำเนาทหารอยู่บ้างคือ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๕ (๔) (พ.ศ. ๒๕๑๖) ให้รับได้เฉพาะผู้ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ ซึ่งมีการเรียกคนเข้ากองประจำการของหน่วยนั้น ๆ และให้รับได้ไม่เกินจำนวนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเฉลี่ยให้ในท้องที่อำเภอ นั้น ส่วนกองทัพเรือให้รับคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานครได้ด้วย ส่วนผู้ซึ่งสำเร็จชั้นอุดมศึกษาของประเทศไทย หรือของต่างประเทศที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา คือ ผู้ที่จะเข้าเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรนั่นเอง แต่ตามวิธีปฏิบัติมักจะไม่ใช่เครื่องครัดเรื่องภูมิลำเนาและจำนวนมากนัก ข้อสำคัญต้องสมัครและให้มีการขึ้นทะเบียนกองประจำการ ให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือกก็เป็นอันใช้ได้

แต่อย่างไรก็ดีการรับคนเข้ากองประจำการโดยวิธีนี้ ในเรื่องการกำหนดจำนวนและภูมิลำเนาทหารก็มิผลจริงจึงอยู่บ้างในการรับสมัครบุคคลเข้าเป็น ตำรวจกองประจำการ ประจำปี เช่น จังหวัดนครปฐมต้องส่งคนเข้ากองประจำการแผนกตำรวจ สำหรับอำเภอเมืองนครปฐม ๕ คน อำเภอสามพราน ๔ คน อย่างนี้ตำรวจจะรับสมัครคนในอำเภอเมืองนครปฐมก่อนวันตรวจเลือก ๖ คน แล้วรับสมัครคนอำเภอสามพราน ๓ คน อย่างนี้ไม่ได้ เพราะเกินจำนวน หรือจะรับสมัครคนในอำเภอเมืองนครปฐม ๔ คน และรับสมัครคนในอำเภอสามพราน ๕ คนโดยถือเอาคนในอำเภอสามพรานเป็นคนของอำเภอเมืองนครปฐมเสีย ๑ คน อย่างนี้ก็ได้ เพราะผิดภูมิลำเนาทหาร

๔. ผู้ที่ยังไม่ถูกเรียกหรือผู้ที่เคยถูกเรียกแล้วแต่ยังไม่ถูกเข้ากองประจำการร้องขอเข้ากองประจำการ การเข้าเป็นทหารกองประจำการตามข้อนี้ก็คือการสมัครเข้ารับราชการในอัตราของกระทรวงกลาโหมหรืออัตราของกรมตำรวจตามธรรมดาตนเอง อันได้แก่ การสมัครเข้าเป็นนายสิบ จำหรือนายทหารตามคุณวุฒิ และระเบียบที่ทางราชการวางไว้ จึงไม่มีข้อจำกัดมากเหมือนวิธีก่อน ๆ คงมีแต่ข้อจำกัดในเรื่องอายุตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๒ ส่วนเรื่องภูมิลำเนาไม่มีการจำกัดและเมื่อทางราชการตกลงรับผู้ใดแล้วก็ให้ ขึ้นทะเบียนกองประจำการมีสภาพเป็นทหารกองประจำการ ผู้ที่ยังไม่เคยถูกเรียกเลยก็จะไม่ต้องถูกเรียกเข้ารับการตรวจเลือกอีกต่อไป

ตอนท้ายของกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ ได้กล่าวถึงการรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนทหารให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา โรงเรียนทหารในที่นี้ ได้แก่ โรงเรียนที่เป็นของทางราชการทหารโดยตรงอาจเป็นของกระทรวงกลาโหมหรือของกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ ก็ได้ เช่น โรงเรียนนายสิบ โรงเรียนจำทหารเรือ โรงเรียนจำทหารอากาศ โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ ฯลฯ โรงเรียนเหล่านี้ให้รับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา)

มาตรา ๙ ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่สำหรับผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษนั้นจะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ

วันเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ให้นับแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการ ในกรณีที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการแล้ว แต่ยังไม่ขึ้นทะเบียนกองประจำการให้ไม่ได้ในวันที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น จะขึ้นทะเบียนกองประจำการภายหลังจากวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้และให้ถือว่าผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการตั้งแต่วันที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดแล้ว ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ดังนี้

กองหนุนชั้นที่ ๑	เจ็ดปี
กองหนุนชั้นที่ ๒	สิบปี
กองหนุนชั้นที่ ๓	หกปี

ตามลำดับชั้นไปจนปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑

บุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารและมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีหรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ โดยมีต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ หรือต่อหน่วยที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วแต่กรณี ส่วนที่จะให้อยู่ในกองหนุนชั้นใด และเป็นเวลาเท่าใดนั้นให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลดทหารกองเกินที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามวรรคสอง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และสัสดีจังหวัด ออกหนังสือสำคัญให้แก่ทหารที่ถูกปลดเป็นทหารกองหนุนไว้เป็นหลักฐาน หากหนังสือสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับหนังสือสำคัญใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(อธิบาย ม. ๙ มาตรฐานที่บัญญัติว่าทารกบกพร่องซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการนั้น หมายถึง ทารกบกพร่องทุกอายุ หรือผู้ที่มีอายุอยู่ในระหว่างเป็นทารกบกพร่องนั้นเอง ความจริงถ้าจะไม่ระบุถึงอายุด้วย จะใช้คำว่าทารกบกพร่องเฉย ๆ ก็คงได้ใจความอย่างเดียวกัน คำว่าอยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการนั้น หมายความว่า ผู้ที่เป็นทารกบกพร่อง คือ มีอายุอยู่ในระหว่างตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์และยังไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ อาจจะต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ ดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๘ และผู้ที่มีอายุอยู่ในระหว่างนี้ ถ้าใครเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการก็เป็นเพียงครั้งเดียวไม่ต้องเป็นซ้ำอีก ถ้าใครมีอายุถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้วไม่เคยเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการเลยก็ไม่ต้องเป็นเลย เพราะอายุถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ดังนั้นข้อความตอนนั้นถ้าจะพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ เฉพาะทารกบกพร่องที่มีอายุอยู่ในระหว่างตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์และยังไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์เท่านั้นที่อาจจะต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการและอาจไม่ต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการทุกคน ถ้าใครเป็นก็เป็นเพียงครั้งเดียว แล้วปลดเป็นทารกบกพร่องหนุ่นประเภทที่ ๑ ถ้าใครไม่เป็นเลยจนถึงอายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์ไปแล้วก็ไม่ต้องเข้าเป็นทารกบกพร่องประจำการเลย

ระยะเวลาที่จะต้องอยู่ในกองประจำการนั้น ตามมาตรา ๙ กำหนดระยะเวลาไว้ ๒ ปี แต่ก็มีข้อยกเว้นไว้ ๓ กรณี คือ

๑. ผู้มีคุณวุฒิพิเศษ

๒. เมื่อมีกรณีพิเศษ

๓. ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

บุคคลตามหมายเลข ๑ และ ๓ อาจอยู่ในกองประจำการน้อยกว่า ๒ ปี หรืออาจไม่ต้องอยู่ในกองประจำการเลยก็ได้ คือ ขึ้นทะเบียนเป็นทารกบกพร่องประจำการแล้วปลดเป็นกองหนุ่นประเภทที่ ๑ ทันทีโดยตัวไม่ต้องเข้ารับราชการในกองประจำการเลยก็ได้ ทั้งนี้ขอให้ดูรายละเอียดในกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๐๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

เพื่อความสะดวกในการอ่านกฎกระทรวงฉบับนี้ขอให้ข้อสังเกตไว้บ้าง คือ การให้สิทธิในการรับราชการกองประจำการน้อยกว่า ๒ ปี ตามกฎกระทรวงฉบับนี้ได้ให้สิทธิไว้ลดหลั่นกัน คือถ้าเข้ากองประจำการโดยวิธีบังคับตามมาตรา ๘ วิธีที่ ๑ ที่ได้อธิบายไว้ให้สิทธิอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นผู้ที่สมัครเข้ารับราชการเองตามวิธีที่ ๒ ถึง ๔ ของคำอธิบายมาตรา ๘ ก็ให้สิทธิอีกอย่างหนึ่ง คือ ได้รับวันลดหย่อนการรับราชการมากขึ้น หรืออยู่ในกองประจำการน้อยวันลงไปอีก และสำหรับบุคคลบางประเภทถ้าไม่สมัครเข้ารับราชการก็ไม่ได้รับสิทธิลดหย่อนวันรับราชการในกองประจำการเลย จะมีสิทธิต่อเมื่อสมัครเข้ารับราชการเอง ดังนั้นเวลาอ่านกฎกระทรวงฉบับนี้จึงต้องแยกทำความเข้าใจตามนี้ด้วย

ในการขอรับสิทธิลดหย่อนวันรับราชการนี้ ผู้จะอ้างสิทธิจะต้องยื่นหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกสำหรับผู้เข้ากองประจำการตามวิธีที่ ๑ และวิธีที่ ๒ ของคำอธิบายตามมาตรา ๘ ส่วนผู้ที่เข้ากองประจำการตามวิธีที่ ๓ และที่ ๔ ให้ยื่นแก่หน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอนั้น ถ้ายื่นหลังจากกำหนดนี้ไม่ได้รับสิทธิ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ผู้ที่จะเข้ารับการตรวจเลือกทหารจึงควรเตรียมหลักฐานไว้ให้พร้อมและนำหลักฐานไปในวันตรวจเลือกด้วย เพราะถ้าพลาดไปแล้ว จะทำให้เสียสิทธิอย่างน่าเสียดาย และมักมีผู้ต้องเสียสิทธินี้ไปในการตรวจเลือกเกือบทุกปี เพราะความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คิดว่ายื่นหลักฐานขอรับสิทธิเวลาใดก็ได้

ส่วนกรณีพิเศษตามหมายเลข ๒ นั้น ให้ดำเนินการตามความในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๒ (พ.ศ. ๒๕๑๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

มาตรา ๙ ได้กำหนดวันเริ่มเข้ารับราชการกองประจำการไว้ด้วย คือ ให้นับตั้งแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการเป็นต้นไป และเมื่ออยู่ในกองประจำการครบกำหนดแล้ว คือ อาจเป็น ๒ ปี หรือน้อยกว่านั้น หรืออาจไม่ต้องอยู่ในกองประจำการเลยก็ได้ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ซึ่งยังแบ่งระยะเวลาที่จะต้องเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ออกเป็น ๓ ชั้น ตามระยะเวลาดังนี้ คือ

กองหนุนชั้นที่ ๑	๗ ปี
กองหนุนชั้นที่ ๒	๑๐ ปี
กองหนุนชั้นที่ ๓	๖ ปี

กองหนุนชั้นต่าง ๆ เหล่านี้ ถือตามระยะเวลาและจะมีปรากฏรายละเอียดไว้ในหนังสือสำคัญที่มอบไว้ให้กับผู้ที่ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ แล้วทุกคน การแบ่งชั้นกองหนุนต่าง ๆ ใวนั้นก็เพื่อประโยชน์สำหรับทางราชการทหารจะได้ทราบยอดจำนวนทหารกองหนุนในชั้นต่าง ๆ ว่ามีจำนวนเท่าใด เมื่อเกิดศึกสงครามจะเรียกทหารกองหนุนประเภทใด ชั้นที่เท่าใดเข้าประจำการบ้าง กองหนุนชั้นต่าง ๆ เรียกว่ากองหนุนชั้นที่ ๑ ประเภทที่ ๑ กองหนุนชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๑ และกองหนุนชั้นที่ ๓ ประเภทที่ ๑ เมื่อเกิดศึกสงคราม โดยปกติทางราชการทหารจะเรียกทหารกองหนุนชั้นที่ ๑ ประเภทที่ ๑ เข้าประจำการก่อน เพราะเป็นผู้ที่ปลดจากกองประจำการใหม่กว่ากองหนุนชั้นอื่น ๆ และอายุก็น้อยกว่ายังอยู่ในชั้นหนุ่มฉกรรจ์ เมื่อทหารกองหนุนชั้นที่ ๑ ประเภทที่ ๑ ไม่พอ จึงจะเรียกทหารกองหนุนชั้นต่อไป

ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ เมื่ออยู่ในกองหนุนชั้นต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ครบ ๓ ชั้นแล้วก็ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๑ ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับราชการทหารอีกต่อไป การปลดนี้ก็ปลดตามกำหนดระยะเวลาโดยไม่ต้องทำพิธีปลด ถือว่าเมื่อถึงกำหนดวันแล้วก็ เป็น พันราชการทหารประเภทที่ ๑ ไปเอง

ทหารกองประจำการที่ปลดเป็นกองหนุนประเภทที่ ๑ แล้วจะได้รับหนังสือสำคัญเป็นหลักฐาน โดยแผนกสถิติจังหวัดต่าง ๆ ตามภูมิลำเนาทหารจะเป็นผู้ออกให้ หนังสือสำคัญนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดและสถิติจังหวัดจะลงนามไว้เป็นสำคัญและในหนังสือสำคัญนี้จะมีรายการแจ้งไว้ให้ทราบว่า เมื่อใดเป็น

กองหนุนชั้นที่ ๑ เมื่อใดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๒ เมื่อใดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๓ และเมื่อใดจะพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑ หนังสือสำคัญนี้ จะติดรวมอยู่ในสมุดประจำตัวทหารกองหนุนซึ่งมีลักษณะเป็นเล่มเล็ก ๆ ขนาดสมุดปก ของทหารบกก็กาแกมเขียว ทหารอากาศปกสีเทาและทหารเรือปกสีกากี เฉพาะหนังสือสำคัญนี้ถ้าชำรุด คือ ข้อความสำคัญขาดหายไปอาจเป็นด้วยฉีกขาดหรือลบเลือนอ่านไม่ได้ หรือสูญหายไปทั้งหมด ต้องแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ภูมิลำเนาทหารขอรับหนังสือสำคัญใหม่ ซึ่งทางราชการจะออกเป็นหนังสือสำคัญแทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหายไป ในการขอใหม่นี้ต้องเสียค่าธรรมเนียม ฉบับละ ๑ บาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เช่น เรือล่มหนังสือสำคัญหาย หรือถูกขโมยลักไป อย่างนี้ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม การแจ้งขอรับหนังสือสำคัญใหม่นี้ ตามมาตรา ๔๒ กำหนดว่าต้องแจ้งด้วยตนเองและต้องแจ้งภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่สามารแจ้งได้ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดนี้มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๒ บาท)

มาตรา ๑๐ นักเรียนทหาร เมื่อมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ถ้าต้องออกจากนักเรียนในขณะที่อยู่ในกองประจำการยังไม่ครบกำหนด ให้ส่งตัวไปรับราชการในกรมกองทหาร จนกว่าจะครบกำหนด

(อธิบาย ม.๑๐) นักเรียนทหารคือนักเรียนในโรงเรียนทหาร ซึ่งเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้รับการแต่งตั้งยศทหาร แต่นักเรียนในโรงเรียนเตรียมทหารยังไม่ถือว่าเป็นนักเรียนทหารเพราะเมื่อจบการศึกษาแล้วยังไม่ได้รับการแต่งตั้งยศทหาร จึงไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรานี้ การรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนทหารบางโรงเรียนก็รับตั้งแต่อายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ก็ยังไม่ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการเมื่อผู้ใดมีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์แล้วต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการเสมอ เมื่อขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วก็ถือว่าเป็นทหารกองประจำการและต้องอยู่ในกองประจำการจนครบกำหนด ตามที่กล่าวมาแล้วในมาตรา ๙ ดังนั้น ถ้าผู้ใดต้องออกจากนักเรียนหรือพ้นจากความเป็นนักเรียนในขณะที่อยู่ในกองประจำการยังไม่ครบกำหนด มาตรานี้จึงบัญญัติให้ส่งตัวไปรับราชการในกรมกองทหารต่อไป จนกว่าจะครบกำหนดปลดเป็นกองหนุน)

มาตรา ๑๑ การรับราชการทหารประจำการ การแบ่งประเภท และการปลดทหารประจำการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของกระทรวงกลาโหม

ทหารประจำการนั้น ถ้ายังมีได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ก็ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการและรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะสั่งปลดเป็นทหารประเภทอื่น

(อธิบาย ม.๑๑) การรับราชการทหารประจำการตามมาตรานี้ โดยปกติหมายถึง การเข้าเป็นทหารกองประจำการตามวิธีที่ ๓ และที่ ๔ ตามคำอธิบายของมาตรา ๙ ซึ่งโดยปกติก็ต้องมีระเบียบวิธีการเข้าทำงานเช่นเดียวกับกรมกอง หรือหน่วยราชการอื่น ๆ แต่เนื่องจากต้องเข้าเป็นข้าราชการของกระทรวงกลาโหมในอัตราที่ต้องเป็นทหารด้วย จึงเป็นการสมควรให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการไว้ด้วย

ดังนั้น ระเบียบวิธีการเข้า การแบ่งประเภท และการปลดออกจากราชการจึงให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของกระทรวงกลาโหม และเนื่องจากการเข้าทำงานตามระเบียบของกระทรวงกลาโหมโดยตรงนี้เอง บางครั้งจึงไม่ได้นึกถึงเรื่องขึ้นทะเบียนกองประจำการหรืออาจหลงลืมไปได้ มาตรานี้จึงบัญญัติซ้ำไว้อีกว่าถ้ายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ก็ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการเสีย เพราะไหน ๆ ตัวก็เป็นทหารแล้ว จึงควรปฏิบัติให้เหมือนกับทหารทั่ว ๆ ไป จากบทบัญญัตินี้เอง ผู้ที่เป็นทหารจึงต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการทุกคน และเมื่อได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ก็ต้องอยู่รับราชการในกองประจำการจนครบกำหนดปลด ตามมาตรา ๙ ซึ่งข้อนี้ควรสังเกตให้ดีกว่า การปลดออกจากกองประจำการถือตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร ส่วนการปลดออกจากทหารประจำการถือตามระเบียบแบบแผนของกระทรวงกลาโหม นอกจากนี้ผู้ที่เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรเท่านั้นที่ไม่ต้องปลดตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร ถือตามระเบียบของกระทรวงกลาโหม ดังนั้น นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ถูกปลดออกจากประจำการ จึงไม่มีหนังสือสำคัญตามมาตรา ๙)

มาตรา ๑๒ บุคคลซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดประสงค์จะไปอยู่ต่างท้องที่ในอำเภอเดียวกัน หรือต่างอำเภอเป็นการชั่วคราวเกินสามสิบวัน ให้แจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนเข้ามาอยู่ และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งทำการสอบสวนและออกไปรับให้แล้วแจ้งให้นายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารทราบ

ถ้าบุคคลตามวรรคหนึ่งประสงค์จะย้ายภูมิลำเนาทหาร ให้แจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนเข้ามาอยู่นั้น ให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งทำการสอบสวน เมื่อพิจารณาเห็นว่าผู้ขอย้ายได้มาตั้งทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นประจำหรือมีที่อยู่เป็นหลักฐานและไม่ประสงค์จะหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ก็ให้แจ้งไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารเดิมทราบ เมื่อได้รับตอบยืนยันเป็นการถูกต้องจึงให้รับแจ้งการย้ายภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น และออกไปรับให้ แล้วให้นายอำเภอที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดของตนทราบ

การแจ้งย้ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้กระทำภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ย้ายเข้ามาอยู่ในท้องที่

(**อธิบาย ม. ๑๒** บุคคลที่ต้องปฏิบัติตามมาตรานี้ มี ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. บุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ แล้ว ซึ่งยังไม่มีสภาพเป็นทหารกองเกินเพราะอายุยังไม่ครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่เมื่อได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้วมีหลักฐานอยู่ที่เจ้าหน้าที่แล้ว เมื่อมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักฐานจึงบังคับให้ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบไว้ด้วย

๒. ทหารกองเกิน

๓. ทหารกองหนุนทั้งประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒

เรื่องที่ต้องปฏิบัติตามมาตรานี้มี ๒ เรื่อง คือ

๑. เรื่องไปอยู่ต่างท้องที่เป็นการชั่วคราว

๒. เรื่องย้ายภูมิลำเนาทหาร

(อธิบาย ๑. เรื่องไปอยู่ต่างท้องที่เป็นการชั่วคราว ตามมาตรา ๑๒ วรรค ๑ หมายความว่า ถ้าไปอยู่ต่างท้องที่ดังกล่าวไม่เกิน ๓๐ วัน ก็ไม่ต้องแจ้ง การแจ้งย้ายตามกรณีนี้ เมื่อนายอำเภอภูมิลำเนาทหารได้รับแจ้งแล้ว ก็บันทึกหลักฐานไว้เพื่อทราบด้วยดินสอดำ ไม่ต้องบันทึกการย้าย และไม่ต้องแยกหลักฐานไปเก็บรวมไว้แต่อย่างใด

๒. เรื่องย้ายภูมิลำเนาทหาร ตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง ภูมิลำเนาทหารตามมาตรา ๕ กำหนดให้มีได้เพียงแห่งเดียว แต่ภูมิลำเนาทหารก็ยังสามารถย้ายที่ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้เลือกสถานที่ประกอบอาชีพ หรือเลือกสถานที่อยู่ของตนเองได้ เหตุที่จะย้ายภูมิลำเนาทหารได้ตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง มีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. ได้มาตั้งทำมาหาเลี้ยงชีพประจำอยู่ เช่น ไปทำการค้า หรือทำไร่ ทำเหมืองแร่ หรือประกอบอาชีพอย่างอื่นก็ได้ ขอให้เป็นประจำก็แล้วกัน คำว่าประจำนี้ หมายถึงอาชีพว่าเป็นอาชีพประจำ หรืออาชีพชั่วคราว แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจด้วยว่าอาชีพประจำนั้น อาจทำเพียงระยะเวลาอันสั้น แล้วมีเหตุจำเป็นต้องล้มเลิกไปก็ได้ เช่นไปเปิดร้านค้าแล้วเกิดไฟไหม้ต้องล้มเลิกกิจการไป หรือไปทำเหมืองแร่แล้วขาดทุนต้องล้มเลิกกิจการ อย่างนี้ ก็ต้องถือว่าเป็นอาชีพประจำเช่นกัน แต่ที่ต้องล้มเลิกไปเพราะเหตุสุดวิสัย เป็นต้น

๒. ไปมีถิ่นที่อยู่เป็นหลักฐาน ตามข้อนี้มุ่งหมายถึงเฉพาะถิ่นที่อยู่ ไม่ได้มุ่งเรื่องประกอบอาชีพเช่น บุคคลไปปลูกบ้านอยู่เป็นหลักฐานแน่นอน แม้ตัวจะไม่ได้ประกอบอาชีพอยู่ที่บ้าน ก็ถือว่า มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักฐาน เช่น ปลูกบ้านอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี แต่ไปประกอบอาชีพที่กรุงเทพมหานครทุกวัน กลางคืนจึงจะกลับไปพักที่บ้าน หรือปลูกบ้านอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แต่ตัวทำงานรถไฟ ต้องไปค้างที่จังหวัดอื่น ๒ - ๓ วัน จึงจะกลับบ้านครั้งหนึ่ง ก็ยังถือว่า มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักฐานที่กรุงเทพมหานคร หรือประกอบอาชีพในทางเดินเรืออาจต้องเดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ หรือไปต่างประเทศเป็นแรมเดือน จึงจะกลับบ้าน ก็ยังถือว่า มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักฐาน ณ ท้องที่ที่บ้านปลูกอยู่เป็นหลักฐานได้

วิธีปฏิบัติในการย้ายภูมิลำเนาทหารก็คือ ผู้ย้ายต้องไปแจ้งความจำนงด้วยตนเอง ต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนมีความประสงค์จะย้ายภูมิลำเนาทหารเข้าไปอยู่ คือ ต้องแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ใหม่ ไม่ต้องแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เก่าด้วย ไม่เหมือนกับการแจ้งย้ายทะเบียนบ้าน ซึ่งจะต้องแจ้งทั้งย้ายออกและย้ายเข้า ซึ่งก็เป็นความสะดวกอย่างหนึ่งในการแจ้งย้ายภูมิลำเนาทหาร และในการปฏิบัติในการแจ้งย้ายจริง ๆ นั้น ก็ไม่ใช่แจ้งโดยตรงกับนายอำเภอทีเดียว ต้องแจ้งต่อสัสดีอำเภอ เมื่อมีเหตุขัดข้องไม่ได้รับความสะดวกจึงแจ้งให้นายอำเภอทราบ

เหตุขัดข้องในการย้ายภูมิลาเนาทหาร มียู่ประการเดียว คือ ย้ายเพื่อหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ถ้าย้ายเพื่อหลีกเลี่ยงการรับราชการทหารแล้ว ทางราชการจะไม่จัดการย้ายให้ การหลีกเลี่ยงการรับราชการทหารนั้น มีทั้งหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรือหลีกเลี่ยงการเรียกพล แล้วแต่กรณี เมื่อนายอำเภอท้องที่ใหม่ทำการสอบสวนแล้วเห็นว่า ผู้ย้ายไม่ได้หลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ก็จะรับแจ้งการย้ายไว้พร้อมทั้งออกใบรับแจ้งให้แล้ว ทำการแจ้งการหักโอนภูมิลาเนาทหารกันโดยทางราชการ โดยตัวผู้ย้ายภูมิลาเนาทหารไม่ต้องปฏิบัติกรอย่างใด

อนึ่ง สำหรับอำเภอภูมิลาเนาทหารเดิม เมื่อได้รับหนังสือขอหักโอน ก็ต้องสอบสวนหลักฐานและพยานแวดล้อมด้วยว่า บุคคลผู้ขอย้ายได้ย้ายภูมิลาเนาทหารไปจริงหรือไม่ หากย้ายไปแต่ชื่อ ก็ต้องแจ้ง ขัดข้องในการย้ายภูมิลาเนาทหารนั้น ถ้าย้ายไปเป็นการถูกต้อง ก็ตอบหักโอนไป เสร็จแล้วอำเภอทั้งสองจึงดำเนินการแจ้งจังหวัดของตนเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๒ ทวิ บุคคลซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อสกุล ให้ผู้นั้นนำหลักฐานไปแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลาเนาทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาต ให้นายอำเภอออกใบรับให้และแก้ไขสำคัญและบัญชีให้ถูกต้อง ในกรณีหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญที่จังหวัดเป็น ผู้ออก ให้ส่งผู้ว่าราชการจังหวัดและสัสดีจังหวัดจัดการแก้ไข

(อธิบาย ม.๑๒ ทวิ เรื่องเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุล บุคคลทั้ง ๓ ประเภทดังกล่าวมาแล้ว ถ้าได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล หรือทั้งชื่อตัวและชื่อสกุลจากทางราชการ ต้องนำหลักฐานที่ได้รับอนุญาตไปแจ้งต่อนายอำเภอที่เป็นภูมิลาเนาทหาร เพื่อแก้หนังสือสำคัญหรือใบสำคัญให้ ดังนั้นเวลาไปแจ้ง ผู้ใดมีหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญต้องนำไปให้เจ้าหน้าที่สัสดีอำเภอจัดการแก้ไขด้วย การแจ้งนี้ต้องแจ้งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับอนุญาต เมื่อแจ้งแล้วนายอำเภอจะออกใบรับให้ไว้เป็นหลักฐาน

การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ มีความผิดตามมาตรา ๔๓ คือ ปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ แต่สำหรับผู้ที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ แล้วแต่ยังไม่เป็นทหารกองเกิน ไม่ปฏิบัติตามมาตรา๑๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

อนึ่ง เคยมีคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ ๑๙๖๐/๒๔๙๙ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๙ พิพากษาว่าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล ที่อำเภอเดียวกับอำเภอภูมิลาเนาทหาร นำหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญ ไปขอแก้ต่อนายอำเภอเกินกำหนด ๓๐ วัน ก็ไม่มีความผิดตามมาตรา ๔๓ เพราะศาลฎีกาถือว่า เป็นอำเภอเดียวกันและนายอำเภอก็ทราบที่อยู่แล้ว)

หมวด ๒ การยกเว้น

มาตรา ๑๓ บุคคลดังต่อไปนี้ ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ คือ

(๑) พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญและนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์

(๒) คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้

(๓) บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๑๓ การยกเว้นตามมาตรานี้ หมายถึง การยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการและโดยปกติหมายถึงการเข้าเป็นทหารกองประจำการตามวิธีที่ ๑ ของคำอธิบาย มาตรา ๘ คือ วิธีบังคับให้เข้าเป็นทหารกองประจำการ ถ้าบุคคลที่มีสิทธิได้รับการยกเว้นจะสละสิทธิอันนี้สมัครเข้ารับราชการ เช่น บุคคลตาม (๑) จะสมัครเข้ารับราชการทหารก็คงสมัครได้ ส่วนบุคคลตาม (๒) และ (๓) นั้น สมัครไม่ได้ เพราะไม่มีลักษณะที่จะเป็นทหารหรือรับราชการได้

บุคคลตาม (๑) ได้แก่ พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ พระภิกษุที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์

พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หมายถึง ยศของพระ เช่น เป็นพระครู พระชั้นเทพหรือชั้นธรรม เป็นต้น ส่วนตำแหน่งของพระไม่เข้าความหมายของมาตรานี้ เช่น เป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ อยู่นี้เป็นตำแหน่ง ไม่ใช่สมณศักดิ์ จึงไม่ได้รับการยกเว้น พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์อาจไม่มีตำแหน่งก็ได้ อยู่นี้ก็เข้าข่ายได้รับการยกเว้น

พระภิกษุที่เป็นเปรียญ หมายถึง การศึกษาของพระ เช่น เป็นเปรียญตั้งแต่ ๓ ประโยค ถึง ๘ ประโยคส่วนพระภิกษุที่ศึกษาทางนันทกรรม ซึ่งมีนันทกรรมตรี โท และเอก นั้น ไม่อยู่ในความหมายของมาตรา ๑๓ (๑)

นักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์นั้น หมายถึงผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ความจริงถ้าจะใช้คำว่า พระภิกษุก็คงจะได้ เพราะบวชในพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกัน ต่างกันแต่ว่าถือตามนิกายของจีนกับของญวน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าพระพุทธศาสนาของเราได้แยกนิกายออกไปหลายสาขา แม้แต่นิกายญี่ปุ่นและทิเบต ก็ยังมี ที่กฎหมายไม่บัญญัติถึงไว้ด้วย เข้าใจว่านิกายอื่น ๆ ยังไม่ได้เผยแพร่เข้ามาเป็นปึกแผ่นในประเทศไทย นักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนนี้ต้องมีสมณศักดิ์ด้วย จึงจะได้รับการยกเว้น

บุคคลตาม (๒) ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ ความจริงบุคคลประเภทนี้ไม่เชิงได้รับการยกเว้น เพราะต้องปลดพ้นราชการทหารอยู่แล้ว ตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ และยังคงกล่าวถึงอีกเมื่ออธิบายถึงหมวด ๕ ว่าด้วยการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ

บุคคลตาม (๓) ได้แก่ บุคคลซึ่งไม่มีคุณวุฒิที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๕ ได้กำหนดประเภทและที่อยู่ของบุคคลพวกนี้ไว้โดยละเอียดแล้ว เช่น จังหวัดเลย มีชนชาวแม้วที่อยู่ในเขตบ้านหมูที่ ๖ ตำบลกกสะทอน ในอำเภอด่านซ้าย ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่อสังเกตให้ดีแล้วจะเห็นว่า คำว่าไม่มีคุณวุฒิที่จะเป็นทหารได้ ไม่ได้หมายถึงคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยปกติ คนที่อ่านหนังสือไม่ออกเลยและแม้บางคนจะพูดภาษาไทยไม่ได้เลยก็ยังต้องเป็นทหาร แต่คำว่าไม่มีคุณวุฒิในที่นี้มุ่งหมายถึงถึงคุณลักษณะมากกว่า เพราะบุคคลพวกนี้เป็นผู้ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีก็ไม่เหมือนกัน อาหารการรับประทาน ก็แตกต่างกันไปคนละอย่าง นอกจากนั้น ความเชื่อถือในเรื่องต่าง ๆ ก็ไม่เหมือนกัน เช่น พวกมุเซอร์ พวกแม้ว ที่มีอยู่ในจังหวัดภาคเหนืออยู่บนที่สูง เช่น ตามยอดเขา เมื่อลงมาพักค้างคืนในหมู่บ้านข้างล่างจะผิดอกาศไม่สบาย เขาจะโทษว่าเป็นเพราะผิผี ด้วยเหตุที่ชนพวกนี้ยังไม่เจริญ จึงยังไม่บังคับให้เป็นทหาร)

มาตรา ๑๔ บุคคลดังต่อไปนี้ เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว ไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ คือ

- (๑) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
- (๒) นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้
- (๓) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร
- (๔) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม
- (๕) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือ หรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้
- (๖) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ
- (๗) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม
- (๘) บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ
- (๙) บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

การไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ และการออกไปสำคัญตาม (๒) และ (๕) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๑๔ มาตราที่กำหนดประเภทบุคคลที่ได้รับการยกเว้นไว้รวม ๙ ประเภทด้วยกัน การยกเว้นตามมาตรานี้ต่างกับการยกเว้นตามมาตรา ๑๓ สำหรับมาตรา ๑๔ ยกเว้นให้เฉพาะในยามปกติ คือ ในยามที่บ้านเมืองสงบเรียบร้อยไม่มีศึกสงคราม แต่ถ้ามีศึกสงครามก็ไม่ได้รับการยกเว้น แต่เมื่อใดจะเรียกบุคคลตามมาตรา ๑๔ เข้าเป็นทหารกองประจำการนั้น เข้าใจว่าจะต้องมีการตกลงใจของกระทรวงกลาโหมร่วมกับกระทรวงมหาดไทยอีกครั้งหนึ่ง เพราะเท่าที่ผ่านมาแล้วประเทศไทยต้องเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ด้วย แต่บุคคลตามมาตรา ๑๔ ก็ยังคงได้รับการยกเว้นไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติ ในที่นี้จึงน่าจะหมายถึงว่ามีความจำเป็นจะต้องเรียกหรือยังมากกว่าเมื่อมีความจำเป็นจะต้องเรียก เข้าใจว่าจะต้องออกเป็นกฎกระทรวงเพราะต้องให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกันด้วย ส่วน การยกเว้นตามมาตรา ๑๓ นั้น เป็นการยกเว้นให้โดยเด็ดขาด แม้ยามบ้านเมืองไม่ปกติ หรือมีความจำเป็นอย่างไรก็ดีก็ยังยกเว้นให้เสมอ

มาตรา ๑๔ ใช้คำว่า ไม่เรียกเข้ากองประจำการ จึงมุ่งหมายถึงการเข้ากองประจำการโดยวิธีบังคับ ซึ่งได้แก่ วิธีเรียกมาตรวจเลือกเท่านั้น ถ้าบุคคลประเภทต่าง ๆ ตามมาตรานี้จะสมัครเข้ารับราชการก็คงกระทำได้ นอกจากจะขัดต่อระเบียบการรับสมัครเท่านั้น

อนึ่ง มาตรา ๑๔ กล่าวถึงบุคคลหลายประเภทรวม ๆ กันไปที่ให้ได้รับการยกเว้น ซึ่งบางประเภทก็ยกเว้นให้โดยให้ความเคารพนับถือ เช่น พระภิกษุ สามเณร และนักบวช บางประเภทก็ยกเว้นให้เพราะเห็นว่ามีมีความจำเป็นจะได้รับประโยชน์ทางด้านอื่นมากกว่า เช่น ครูและนักศึกษา แต่บางประเภทก็ยกเว้นให้เพราะทางการไม่ต้องการมากกว่า เช่น บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาของศาลให้ ลงโทษจำคุก

บุคคลตาม (๑) หมายความว่า บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๑) ต่างกันแต่เพียงบุคคลตามมาตรา ๑๔ (๑) เป็นเพียงนักธรรมอย่างเดียวก่อนได้รับการยกเว้น และในการขอรับการยกเว้นนั้นต้องนำประกาศนียบัตรนักธรรม หรือหนังสือรับรองของกระทรวงศึกษาธิการ ไปยื่นขอรับการยกเว้นต่อ นายอำเภอท้องที่ (สัสดีอำเภอ) การยื่นจะยื่นเมื่อใดก็ได้ ถ้ายื่นไม่ทันก่อนการตรวจเลือกจะนำหลักฐานไปยื่นขอรับการยกเว้นต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันทำการตรวจเลือกเลยก็ได้ แต่ถ้ายื่นต่อ นายอำเภอก่อนตรวจเลือกจะสะดวกดีกว่าเพราะเมื่อยื่นแล้วไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก เป็นการสะดวกและไม่เสียเวลา

บุคคลตาม (๒) หมายถึง นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา แต่นักบวชศาสนาอื่นก็ไม่ได้ยกเว้นให้ทุกศาสนา และไม่ยกเว้นให้ทุกคน จะยกเว้นให้ศาสนาใดและผู้ใดบ้าง มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๙๘) ดังนี้

ข้อ ๑ นักบวชศาสนาอื่น ซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา ซึ่งให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติตามมาตรา ๑๔ (๒) คือ

ในสุเหร่าหนึ่ง อารามหนึ่ง หรือสำนักหนึ่ง

(๑) สำหรับศาสนาอิสลาม

๑. โต๊ะอิหม่าม หนึ่งคน

๒. โต๊ะบิลา หนึ่งคน

๓. โต๊ะกาเตบ หนึ่งคน

(๒) สำหรับศาสนาคริสต์หรือโรมันคาทอลิก

๑. เจ้าอธิการวัด หนึ่งคน

๒. ผู้ช่วยเจ้าอธิการวัดสามคน แล้วแต่เจ้าอธิการวัดจะเห็นสมควรขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

(๓) สำหรับศาสนาโปรเตสแตนต์

ผู้มีความรู้ความสามารถสอนศาสนาได้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าทีหรือผู้ช่วยหัวหน้าในสำนักสอนศาสนาสำนักใหญ่แห่งละสามคน แล้วแต่ผู้เป็นหัวหน้าจะขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

ข้อ ๒ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ออกใบสำคัญ เมื่อได้ออกใบสำคัญนักบวชให้แก่ผู้ใดแล้ว ต้องแจ้งให้นายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของผู้นั้นทราบด้วย

(อธิบาย) ศาสนาแรกที่ยกเว้นให้ คือ ศาสนาอิสลาม ยกเว้นให้ทุกสุเหร่า แต่ในสุเหร่าหนึ่ง ยกเว้นให้เพียง ๓ คน คือ โต๊ะอิหม่ามหนึ่งคน โต๊ะบิลาหนึ่งคน และโต๊ะกาเตบหนึ่งคน เท่านั้น นอกจากนี้ไม่ยกเว้นให้

อีกศาสนาหนึ่งที่ได้รับการยกเว้น คือ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกกับนิกายโปรเตสแตนต์ ศาสนาคริสต์นิกายทั้งสองนิกายนี้ยกเว้นให้ทุกอารามหรือทุกสำนัก สำหรับนิกายโรมันคาทอลิกยกเว้นให้ ๔ คน คือ เจ้าอธิการวัดหนึ่งคน กับผู้ช่วยเจ้าอธิการวัดอีก ๓ คน แล้วแต่เจ้าอธิการวัดจะเลือก สำหรับนิกายโปรเตสแตนต์ยกเว้นให้เพียง ๓ คน แล้วแต่ผู้เป็นหัวหน้าสำนักจะเลือก

นักบวชศาสนาต่าง ๆ ที่ยกเว้นให้นี้ ต้องขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญนักบวชให้ก่อน เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ผู้ใดแล้ว จึงจะได้รับการยกเว้น ดังนั้น ในการขอใบสำคัญจึงต้องขอก่อนวันทำการตรวจเลือกและจะขอต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก็ไม่ได้ เพราะคณะกรรมการตรวจเลือกไม่มีอำนาจออกใบสำคัญให้

บุคคลตาม (๓) ได้แก่ บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหาร ซึ่งกรมการรักษาดินแดนเป็นเจ้าหน้าที่ทำการฝึกอยู่ โดยปกติผู้ที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารในขณะนี้ ต้องเป็นนักเรียนและเรียนตั้งแต่ชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษาขึ้นไปถึงขั้นเป็นนิสิตหรือนักศึกษาของมหาวิทยาลัย แต่ได้ทราบว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรของโรงเรียนแล้วแต่ยังไม่จบหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร จะเข้ารับการฝึกต่อจนจบ ก็ได้

เนื่องจากกรมการรักษาดินแดนมีรายชื่อผู้ที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารอยู่แล้ว การขอยกเว้นจึงไม่ต้องทำเอง ผู้ขอยกเว้นเพียงแต่ส่งหลักฐานแจ้งต่อกรมการรักษาดินแดน แล้วกรมการรักษาดินแดนจะดำเนินการขอยกเว้นให้เอง ซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมจะแจ้งไปยังจังหวัดภูมิภาคนาทหารของผู้ นั้น ให้จัดการยกเว้นให้ แล้วผู้นั้นไม่ต้องไปเข้ารับการตรวจเลือก

บุคคลตาม (๔) ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม วิธีการขอยกเว้น กระทรวงกลาโหมคงดำเนินการให้เช่นเดียวกับบุคคลตาม (๓)

บุคคลตาม (๕) ได้แก่ ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น แต่ครูไม่ได้รับการยกเว้นทุกคนหรือทุกโรงเรียน ครูที่จะมีสิทธิได้รับการยกเว้นจะต้องเข้าลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๒ (พ.ศ.๒๕๑๗) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๖๘ (พ.ศ.๒๕๒๖) ดังนี้คือ

ข้อ ๒ ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ยกเว้นไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ได้แก่ ครูในมหาวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย โรงเรียนทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร โรงเรียนการชลประทานของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ โรงเรียนฝึกอาชีพและโรงเรียนประชาสงเคราะห์ของกระทรวงมหาดไทย โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนและสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กรมการฝึกหัดครู กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพลศึกษา กรมศิลปากร กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโรงเรียนเอกชนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพซึ่งใช้หลักสูตรที่มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า๒ ปี สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง สาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมควบคุมโรคติดต่อ และสถานศึกษาเคยมีปฏิบัติของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

ข้อ ๓ ครูซึ่งจะได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ ต้อง

(๑) เป็นครูประจำทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบห้าคนเป็นปกติและในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ ยกเว้นครูได้คนเดียว หรือเป็นครูสอนประจำเฉพาะวิชาซึ่งทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนเป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ ก็ยกเว้นครูได้คนเดียวเช่นกัน

(๒) มีเวลาสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่าสิบแปดชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาลงมา หรือไม่น้อยกว่าสิบห้าชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา

ข้อ ๔ วิธีการยกเว้นครู

(๑) ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อครูซึ่งจะได้รับการยกเว้นไปยังผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งครูผู้นั้นทำการสอนอยู่ในท้องที่ก่อนเดือนเมษายนของปีที่ถูกเรียกไม่น้อยกว่าหกสิบวัน เว้นแต่กรณีการย้ายไปประจำทำการสอนในสถานศึกษาอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในใบสำคัญยกเว้นครู ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อครูที่ย้ายมาประจำทำการสอนซึ่งจะได้รับการยกเว้นไม่น้อยกว่าหกสิบวันได้ แต่ต้องก่อนการตรวจเลือกในจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้น

(๒) ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ออกใบสำคัญยกเว้นครูให้แก่ครูซึ่งทำการสอนอยู่ในท้องที่ แล้วแจ้งให้ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบ ถ้าครูผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ต้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบ แล้วให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับแจ้งแจ้งให้ผู้อำนวยการเขตหรือนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ให้แจ้งต่อกันภายในกำหนดสามสิบวัน

สำหรับครูซึ่งทำการสอนอยู่ในหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ออกใบสำคัญยกเว้นครูให้ แล้วดำเนินการนัยเดียวกับที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

(อธิบาย) ครูซึ่งจะได้รับการยกเว้นนั้น ต้องเป็นครูที่ประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการ ต่าง ๆ ไม่ใช่ครูทำการสอนเป็นพิเศษชั่วคราว และครูที่ประจำทำการสอนนี้แยกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ครูที่สอนนิสิต หรือสอนหลายวิชา และต้องมีนักเรียนที่ทำการสอนเป็นประจำไม่ต่ำกว่า ๑๕ คน ด้วย ในจำนวนนักเรียน ๑๕ คนนี้ จะขอยกเว้นครูได้เพียงคนเดียว ส่วนครูอีกประเภทหนึ่งเป็น ครูสอนประจำเฉพาะบางวิชา เช่น สอนวิชาวิทยาศาสตร์ หรือสอนคำนวณ หรือสอนภาษาอังกฤษเพียงอย่างเดียว เช่นนี้ก็ขอยกเว้นได้ และก็ต้องมี นักเรียนที่สอนประจำไม่น้อยกว่า ๑๕ คน เช่นเดียวกัน นอกจากนั้น ครูทั้งสองประเภทยังต้องมีเวลาสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑๘ ชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาลงมา หรือไม่น้อยกว่า ๑๕ ชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีเวลาสอนน้อยกว่านี้ก็ขอยกเว้นไม่ได้ ครูในโรงเรียนใดบ้างที่จะขอยกเว้นได้ ต้องถือตามที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๒ (พ.ศ.๒๕๑๗) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๘ (พ.ศ.๒๕๒๖) ข้อ ๒ ใต้ระบุไว้ครูโรงเรียน นอกจากนั้นก็ขอยกเว้นไม่ได้ ครูที่จะขอยกเว้นต้องให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อครูที่จะได้รับการยกเว้นไปยังผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งครูผู้นั้นทำการสอนอยู่ในท้องที่ก่อนเดือนเมษายนของปีที่ถูกเรียกไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน ถ้าส่งรายชื่อเกินกำหนดนี้ก็ไม่ได้รับการยกเว้น

นอกจากบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นครุอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้ย้ายไปประจำทำการสอนในสถานศึกษาอื่น ซึ่งมีสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ในใบสำคัญยกเว้นครุเดิม จึงให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อน้อยกว่า ๖๐ วันได้ แต่ต้องก่อนการตรวจเลือกในจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครุผู้นั้น ถ้าขอเกินกำหนดนี้ก็จะไม่ได้รับการยกเว้น

เมื่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ได้รับรายชื่อครุที่จะได้รับการยกเว้นแล้ว ถ้าเป็นคนที่ภูมิลำเนาทหารอยู่ในจังหวัดนั้น ก็ดำเนินการตรวจสอบ เมื่อถูกต้องก็จัดการออกใบสำคัญยกเว้นครุ (แบบ สด. ๓๗) ให้ และดำเนินการจำหน่ายหลักฐานต่าง ๆ ของจังหวัดไว้ พร้อมกับบันทึกเพิ่มชื่อในบัญชีคนยกเว้นผ่อนผัน (แบบ สด. ๒๐) แล้วแจ้งอำเภอภูมิลำเนาทหารดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป หากเป็นคนที่ภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ก็ต้องขอตรวจสอบไปยังจังหวัดนั้น เมื่อได้รับตอบยืนยันเป็นการถูกต้อง ก็ดำเนินการออกใบสำคัญยกเว้นครุ (แบบ สด. ๓๗) ให้ แล้วแจ้งจังหวัดภูมิลำเนาทหารเพื่อดำเนินการจำหน่ายหลักฐานต่าง ๆ พร้อมกับบันทึกเพิ่มชื่อในบัญชีคนยกเว้นผ่อนผัน (แบบ สด. ๒๐) ของจังหวัดไว้ และแจ้งนายอำเภอภูมิลำเนาทหารของครุผู้นั้นเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับการแจ้งต่อกันนั้น ต้องแจ้งภายในกำหนด ๓๐ วัน

สำหรับครุซึ่งทำการสอนอยู่ในหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ออกใบสำคัญยกเว้นครุให้ แล้วดำเนินการนัยเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว

บุคคลตาม (๖) และ (๗) ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อเข้าเป็นนักศึกษาของสำนักศึกษานั้น ๆ แล้ว ก็ขอยกเว้นได้ เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะแจ้งจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารจัดการยกเว้นให้

บุคคลตาม (๘) เป็นบุคคลที่ได้แปลงสัญชาติเป็นคนไทยตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่จะทราบว่าเป็นบุคคลประเภทนี้ตั้งแต่ไปแสดงตนขอลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว จะจัดการยกเว้นให้ทันทีโดยตัวไม่ต้องขอยกเว้นอีก

บุคคลตาม (๙) ได้แก่ บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน ถือเอาตามคำพิพากษาของศาล ไม่ใช่ถือวันต้องโทษจริง เช่น ศาลพิพากษาให้จำคุก ๑๐ ปี แต่ติดอยู่จริง ๆ เพียง ๘ ปี อย่างนี้ก็ขอยกเว้นได้ ส่วนโทษกักกันนั้นไม่ต้องคำนึงถึงกำหนดระยะเวลาว่าจะต้องโทษกักกันกี่วัน ก็ขอยกเว้นได้ วิธีการขอยกเว้น ผู้จะขอยกเว้นต้องนำหลักฐาน ซึ่งอาจเป็นสำเนาคำพิพากษาก็ได้ ไปยื่นขอยกเว้นต่อนายอำเภอท้องที่ภูมิลำเนาทหารหรือถ้ายื่นไม่ทันจะไปยื่นต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันทำการตรวจเลือกก็ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้)

มาตรา ๑๕ บุคคลซึ่งพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ (๑) มาตรา ๑๔ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) มาตรา ๒๗ (๒) หรือมาตรา ๒๙ (๓) ให้แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนอยู่ หรือทำการประจำ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นฐานะเช่นนั้น และให้นายอำเภอออกไปรับให้ ถ้าผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภออื่น ให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งแจ้งต่อไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของผู้นั้น

(อธิบาย ม.๑๕ บุคคลที่ได้รับการยกเว้นทั้งตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มีสภาพการยกเว้นไม่เหมือนกัน บุคคลบางประเภทได้รับการยกเว้นตราบเท่าที่ยังมีสภาพนั้น ๆ อยู่ แต่บุคคลบางประเภท ได้รับการยกเว้นตลอดไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๑) กับบุคคลตามมาตรา ๑๔ ตั้งแต่ (๑) ถึง (๗) อาจเปลี่ยนสภาพไปได้ เช่น พระภิกษุลาสิกขาแล้ว หรือนักเรียนเรียนจบแล้ว หรือออกจากความเป็นนักเรียนก่อนสำเร็จ หรือครูพ้นจากการเป็นครูแล้ว ทำให้สภาพของบุคคลนั้น ๆ เปลี่ยนไป ส่วนบุคคลตามมาตรา ๑๓ (๒) และ (๓) กับบุคคลตามมาตรา ๑๔ (๘) และ (๙) จะไม่มีการเปลี่ยนไปจากสภาพเดิม

การยกเว้นตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ กฎหมายยกเว้นให้ตลอดเวลาที่อยู่ในฐานะเช่นนั้น เมื่อพ้นจากฐานะนั้น ๆ แล้ว สิทธิได้รับการยกเว้นก็หมดไปด้วย จะต้องถูกเรียกเข้ารับการตรวจเลือกต่อไป แต่ถ้าผู้ใดพ้นจากฐานะที่ได้รับการยกเว้นเมื่ออายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ก็เป็นอันพ้นไป จะเรียกเข้ารับการตรวจเลือกอีกไม่ได้ เพราะขัดต่อมาตรา ๙ และมาตรา ๒๒

เนื่องจากผู้ที่พ้นจากฐานะยกเว้นตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ จะต้องถูกเรียกเข้ารับการตรวจเลือกต่อไป มาตรา ๑๕ จึงบังคับให้ผู้พ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ (๑) และมาตรา ๑๔ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) มาตรา ๒๗ (๒) หรือมาตรา ๒๙ (๓) ต้องไปแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตนอยู่หรือทำการประจำให้ทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน ถ้าผู้ใดอายุยังไม่ครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์ นายอำเภอจะได้ออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกต่อไป ถ้าผู้ใดพ้นจากฐานะยกเว้นหรือผ่อนผันแล้วไม่ไปแจ้งภายในกำหนด ๓๐ วัน มีความผิดตามมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

การที่กฎหมายไม่บังคับให้ต้องแจ้งทุกประเภท เพราะบุคคลบางประเภทไม่สามารถเปลี่ยนสภาพพ้นจากฐานะยกเว้นได้ดังกล่าวมาแล้ว และบุคคลบางประเภทก็ดำเนินการยกเว้นให้โดยทางราชการ เมื่อพ้นจากการยกเว้นก็เป็นหน้าที่ผู้ที่สั่งยกเว้นจะแจ้งถอนการยกเว้นเอง ตัวจึงไม่ต้องแจ้งด้วยตนเอง

หมวด ๓

การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ

มาตรา ๑๖ บรรดาชายซึ่งมีสัญชาติไทย เมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปีในพุทธศักราชใด ให้ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินภายในพุทธศักราชนั้น

ผู้ใดไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ให้นายอำเภอสอบสวน เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งแทน ให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยง ชดชืนไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน

เมื่อได้รับการขอลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา นี้ ให้นายอำเภอออกไปสำคัญหรือไปรับให้ผู้อยู่ลงบัญชีทหารกองเกินไว้เป็นหลักฐานหากไปสำคัญชำรุดหรือสูญหายให้ผู้แจ้งต่อนายอำเภอ ท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่ โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้การชำรุดหรือสูญหายนั้น เป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกิน ตามมาตรา นี้แล้วให้ถือว่าเป็นทหารกองเกิน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ของพุทธศักราชถัดไป

การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและแบบที่กำหนด ในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๑๖ มาตรานี้เป็นบทบังคับครั้งแรกที่ให้ประชาชนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ราชการทหาร หรือพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ โดยปกติแล้วการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ราชการทหาร จะต้องเริ่มจากมาตรานี้ก่อน นอกจากบางคนจะเริ่มปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ ดังจะได้กล่าวต่อไปเมื่อถึงมาตรานั้น ดังนั้น มาตรา นี้จึงเปรียบเสมือนเป็นประตูที่เปิดให้บุคคลเข้าอยู่ในบังคับของกฎหมาย ฉบับนี้ จนกว่าจะปลดพ้นราชการทหารประเภทใดประเภทหนึ่งออกไป ก็เป็นอันสิ้นสุดไม่ต้องอยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้อีกต่อไป ผู้ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรานี้ หรือมาตรา ๑๘ ก็ไม่ตกอยู่ในบังคับของมาตราอื่น ๆ ทั้งหมด

ผู้ที่อยู่ในบังคับของมาตรานี้ คือ บรรดาชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย ซึ่งได้อธิบายไว้แล้วในมาตรา ๗ และมาตรานี้บังคับเฉพาะบุคคลอายุเดียว คือผู้ที่มีอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ หรือย่างเข้าสิบแปดปี การบังคับตามมาตรานี้ คือ บังคับให้ตัวไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน การลงบัญชีทหารกองเกินก็คือการทำทะเบียนหลักฐานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการทำทะเบียนบ้านเหมือนกัน แต่ทำเพื่อความมุ่งหมายคนละอย่าง การทำบัญชีทหารกองเกิน ทำเพื่อให้เป็นหลักฐานสำหรับเรียกเข้าเป็นทหาร การไปลงบัญชีทหารกองเกินควรนำบัตรประจำตัวและสูติบัตร (ใบเกิด) พร้อมด้วยทะเบียนบ้านไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ด้วย ทั้งนี้เพื่อเจ้าหน้าที่สัสดีอำเภอจะได้ทำการตรวจสอบว่าเป็นผู้ มีสัญชาติไทยตามกฎหมายหรือไม่ เมื่อทำคำร้องแล้วเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบกับทะเบียนบ้านอีกครั้งหนึ่ง

ถ้าหลักฐานตรงกันและปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยแน่นอนแล้ว ก็จะออก ใบสำคัญให้ต่อไป ถ้า บังเอิญใบสำคัญหมด เจ้าหน้าที่ก็จะออกใบรับ (แบบ สด.๑๐) ให้เป็นหลักฐานไว้ก่อนแล้วนัดวันให้มา รับ ใบสำคัญต่อไป ใบสำคัญนี้ถ้าชำรุดหรือสูญหายผู้ถือต้องแจ้งขอรับใบสำคัญใหม่ต่อ นายอำเภอ ท้องที่ ภายในกำหนด ๓๐ วัน โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละ ๑ บาท แต่ถ้าการชำรุดหรือ สูญหายนั้นเป็น เพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ถ้าไม่ปฏิบัติตามนี้มีความผิดตามมาตรา ๔๒ เช่นเดียวกับ มาตรา ๙

สถานที่ที่ต้องไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ นี้

“ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่เป็นภูมิลำเนา” ตามมาตรา ๕ ดัง ได้กล่าวมาแล้ว

กำหนดเวลาในการไปลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ ให้เวลาสิ้นสุดไว้เพียงสิ้นเดือน ธันวาคมของปีที่มีอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ หรือย่างเข้า ๑๘ ปี แต่ตามวิธีนับอายุที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ใด จะมีอายุย่างเข้าอายุใหม่ก็ต้องเริ่มตั้งแต่ต้นปี ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากฎหมายกำหนดระยะเวลาให้ไป ลงบัญชีทหารกองเกินได้ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคมของปีที่มีอายุย่างเข้า ๑๘ ปี

การไปลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ นี้ โดยปกติต้องไปขอลงบัญชีด้วยตนเอง แต่ก็ ยังมีข้อผ่อนผันสำหรับผู้ไม่สามารถจะไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติ ภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน การผ่อนผันให้ตามมาตรานี้ผ่อนผันให้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถไปด้วย ตนเอง เท่านั้น มักจะมีการเข้าใจผิดกันบ่อยๆว่า ถ้าตัวไม่ออกไปเองก็ให้คนอื่นไปแจ้งแทน เช่น นักเรียนที่อยู่ต่างจังหวัดเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพมหานคร ตัวไม่ออกไปขอลงบัญชีทหารกองเกิน เองก็ให้บิดามารดาหรือญาติพี่น้องไปขอลงบัญชีแทนอย่างนี้ไม่ใช่กรณีที่ไม่สามารถเพราะตัวสามารถไป เองแต่ไม่ไป กฎหมายก็ให้กำหนดระยะเวลาไว้ถึง ๑๒ เดือนนักเรียนมีเวลาหยุดเทอมและยังมีวันหยุด อื่น ๆ อีก จึงต้องเข้าใจว่ากฎหมายผ่อนผันให้ในกรณีไม่สามารถเท่านั้นเช่น เกิดการเจ็บป่วย เป็นต้น ผู้ ที่จะไปแจ้งแทนได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะ คือ มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ (นับชวัน เดือน ปีเกิด) และบุคคลนั้นจะ ต้องเป็นที่เชื่อถือได้ด้วย โดยปกติก็ต้องเป็นผู้ที่รู้จักสภาพความเป็นอยู่ของตัวผู้ต้อง ลงบัญชีเองพอสมควร เมื่อเลยกำหนดเดือนธันวาคมไปแล้วไม่ไปขอลงบัญชีทหารกองเกินและไม่มีผู้ไป แจ้งแทนด้วย ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงขัดขืน มีความผิดตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐ บาทหรือจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่ เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคมของพุทธศักราชถัดไป ไม่ว่าจะลงบัญชีทหารกองเกินวันและเดือนใด เช่น นาย ก. ลงบัญชีทหาร กองเกินวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๗ นาย ข. ลงบัญชีทหารกองเกินวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๗ และ นาย ค. ลงบัญชีทหารกองเกินวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๗ ทั้ง นาย ก., นาย ข. และ นาย ค. จะเป็นทหารกองเกินพร้อมกันในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๘ ก่อนถึงวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๘ ยังไม่เป็นทหารกองเกิน เรียกได้แต่เพียงว่าบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ ตามมาตรา ๑๖ แล้วเท่านั้น)

มาตรา ๑๗ ในเดือนกันยายนทุกปี ให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ผู้ที่มีอายุถึงเขตที่จะต้อง ลงบัญชีทหารกองเกินไปลงบัญชีทหารกองเกินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖

ประกาศเช่นว่านี้ ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและ ณ ที่เปิดเผยตามชุมนุมชนในท้องที่ นั้นกับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย

(อธิบาย ม.๑๗ มาตรา ๑๗ บังคับให้นายอำเภอต้องจัดการประกาศให้ผู้ที่มีอายุถึงเขตที่จะต้อง ลงบัญชีทหารกองเกิน คือ ผู้ที่มีอายุย่างเข้า ๑๘ ปีนั้นเอง ถ้าผู้ใดยังไม่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินก็ให้ จัดการไปขอลงบัญชีเสียภายในกำหนด ซึ่งบางคนอาจจะหลงลืมไป หรือบางคนอาจไม่ทราบหน้าที่ที่ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายก็ได้ เมื่อถึงเดือนกันยายนใกล้จะหมดกำหนดเวลาขอลงบัญชีแล้วจึงให้ นายอำเภอจัดการประกาศเตือนให้ประชาชนทราบ ประกาศนี้มาตรา ๑๗ กำหนดให้ปิดไว้ ณ ที่ว่าการ อำเภอ และ ณ ที่เปิดเผยตามชุมนุมชนในท้องที่นั้น ซึ่งอาจจะเป็นตลาดหรือท่ารถหรือท่าเรือก็ได้ หรือ อาจจะประกาศในโรงภาพยนตร์หรือทางวิทยุหรือโทรทัศน์อีกทางหนึ่งก็ได้ นอกจากนั้น ยังต้องส่ง ประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ทราบอีกด้วย ความมุ่งหมายของมาตรานี้ ก็ไม่มี อะไร นอกจากช่วยเตือนให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามกฎหมาย จะได้ไม่ต้องมีความผิด)

มาตรา ๑๘ บุคคลซึ่งยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันเพราะเหตุ ใด ๆ ก็ดี ถ้าอายุยังไม่ถึงสี่สิบหกปีบริบูรณ์ ให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับมาตรา ๑๖ ภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่สามารถจะปฏิบัติได้ แต่จะให้ผู้อื่นแจ้งแทนไม่ได้ ถ้านายอำเภอจะเรียกตัวลงบัญชีทหารกองเกิน ก็ยอมทำได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว

เมื่อได้รับการลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ นี้ให้นายอำเภอออกไปสำคัญหรือไปรับให้ไว้เป็น หลักฐาน หากไปสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ เพื่อขอรับใบสำคัญ ใหม่โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้าการชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันลงบัญชีทหาร กองเกิน แต่ถ้ามีอายุครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ตามมาตรา ๓๕ เมื่อได้ลงบัญชีทหาร กองเกินแล้วให้ปลดเป็นกองหนุนประเภทที่ ๒ ทันที

การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนด
ใน กฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๑๖ มาตรา ๑๖ บังคับบุคคลตั้งแต่อายุย่างเข้า ๑๖ ปี จนถึงบุคคลที่อายุย่างเข้า ๔๖ ปี ถ้าผู้ใดอายุ ๔๖ ปีบริบูรณ์แล้ว ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ ก็เป็นอันผ่านพ้นไป ไม่
ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารเลย

บทบัญญัติที่ว่า บุคคลที่ยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกัน
หมายถึงว่าเมื่ออายุย่างเข้า ๑๖ ปีไม่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินภายในกำหนดตามมาตรา ๑๖ คือ ไม่ได้
ลงบัญชีทหารกองเกินภายในเดือนธันวาคมของปีนั้นก็ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ ต่อไป มาตรา ๑๖ จึงเป็น
บทบังคับรับช่วงจากมาตรา ๑๖ ที่มาตรา ๑๘ บังคับให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับมาตรา ๑๖ ก็คือ บังคับให้
ไปลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง แล้วแต่
กรณีนั่นเอง ต่างกันแต่ว่า มาตรา ๑๖ นั้น ถ้าผู้ใดไม่สามารถไปด้วยตนเองได้ก็ผ่อนผันให้ผู้อื่นไปแจ้ง
แทนได้ แต่ตามมาตรา ๑๘ ไม่มีการผ่อนผัน เช่นนี้ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินด้วย
ตนเองทุกคน นอกจากนั้น มาตรา ๑๘ ยังบังคับไว้อีกด้วยว่า ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินภายใน ๓๐
วัน นับแต่วันที่สามารถจะปฏิบัติได้ เช่น ถ้าไม่มีเหตุสุดวิสัยอย่างไร การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ เป็น
เพราะเหตุหลงลืม หรือตั้งใจไม่ปฏิบัติ ระยะเวลา ๓๐ วัน ก็ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคมของปีที่มี
อายุย่างเข้า ๑๖ ปี เป็นต้นไป แต่ถ้าการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ นั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยประการอื่น
เช่น เจ็บป่วยหรือการคมนาคมหยุดชะงักไปไม่ได้ ระยะเวลา ๓๐ วัน ก็ต้องเริ่มนับแต่เหตุการณ์นั้น ๆ
หมดสิ้นไป แต่ถ้าไม่มีเหตุสุดวิสัยอย่างใด บุคคลนั้นตั้งใจไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาแล้ว และยังคง
จะไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ อีก อย่างนี้กฎหมายให้อำนาจนายอำเภอเรียกตัวมาลงบัญชีทหารกองเกิน
ได้เลย โดยไม่ต้องรอกำหนด ๓๐ วัน

การรับลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ นายอำเภอจะออกไปสำคัญให้เช่นเดียวกับมาตรา ๑๖
และถ้าไปสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับมาตรา ๑๖ ทุกประการ

ผู้ที่ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้ถือว่าเป็นทหารกองเกินตั้งแต่วันลงบัญชีทหาร
กองเกิน การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ลงบัญชีทหารกองเกินในระหว่างมีอายุ ๑๖ ปีบริบูรณ์ และยังไม่ครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์ เป็น
ทหารกองเกิน

๒. ลงบัญชีทหารกองเกินเมื่ออายุ ๓๐ ปีบริบูรณ์ไปแล้ว เป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒

ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ มีความผิดตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
๓๐๐ บาทหรือจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณา
ความผิด บุคคลนั้นได้ไปแสดงตนขอลงบัญชีทหารกองเกินเสียก่อนด้วยตนเอง ต้องระวางโทษเพียง
ปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ)

มาตรา ๑๙ เมื่อจำเป็น นายอำเภอมีอำนาจประกาศเรียกบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ แล้ว ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ได้ ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศ

ประกาศเช่นว่านี้ ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนในท้องที่นั้น กับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบด้วย

ผู้ใดไม่สามารถจะไปลงบัญชีทหารกองเกินด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และพอจะเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้แทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน

เมื่อได้รับการขอลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา นี้ ให้นายอำเภอออกไปสำคัญหรือ ไปรับให้ผูขอลงบัญชีทหารกองเกินไว้เป็นหลักฐานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากไปสำคัญชำรุดหรือสูญหายให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อขอรับใบสำคัญใหม่ โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้การชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(อธิบาย ม.๑๙ มาตรานี้เป็นกรบัญญัติเพื่อไว้เมื่อมีเหตุจำเป็น เช่น ไฟไหม้ที่ว่าการอำเภอ หรือน้ำท่วม หรือเกิดสงครามที่ว่าการอำเภอถูกทำลาย ทำให้หลักฐานทะเบียนบัญชีต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่รับลงบัญชีทหารกองเกินไว้ถูกทำลายหรือสูญหายไป กฎหมายก็ให้อำนาจนายอำเภอจัดการประกาศเรียกบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้ว ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ภายในกำหนด ๙๐ วันนับตั้งแต่วันประกาศ เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้จัดทำทะเบียนหลักฐานขึ้นใหม่ การปิดประกาศคงกระทำเช่นเดียวกับมาตรา ๑๗

การลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามมาตรา นี้ เจ้าหน้าที่จะจัดการออกไปสำคัญให้ใหม่ และถ้าไปสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับมาตรา ๑๖

ผู้ที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา นี้ ไม่ได้หมายเฉพาะเจาะจงแต่ผู้ที่เป็นทหารกองเกินเท่านั้น แต่หมายรวมทั้งผู้ที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ หรือตามมาตรา ๑๘ และทหารกองหนุนทุกประเภทด้วย ส่วนผู้ที่ปลดพันราชการทหารแล้วคงไม่ต้องปฏิบัติ เพราะความมุ่งหมายในการลงบัญชีทหารกองเกินก็เพื่อทำทะเบียนหลักฐานไว้สำหรับเรียกตัวเข้าเป็นทหารต่อไป เมื่อปลดพันราชการทหารแล้ว เรียกเข้าเป็นทหารอีกต่อไปไม่ได้ ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำทะเบียนหลักฐานกันใหม่

การลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามมาตรา นี้ผ่อนผันให้ผู้อื่นไปแจ้งแทนได้เช่นเดียวกับมาตรา

๑๖ ถ้าไม่มีผู้ไปแจ้งแทนตามกำหนดมีความผิดตามมาตรา ๔๔ เช่นเดียวกับมาตรา ๑๘)

มาตรา ๒๐ บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๑) และ (๓) ให้ยกเว้นไม่ต้องลงบัญชีทหารกองเกิน

(อธิบาย ม.๒๐ การบังคับให้บรรดาชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ กิติ หรือมาตรา ๑๘ กิติ ไม่ได้บังคับให้ต้องลงบัญชีทหารกองเกินทุกคน มี ยกเว้นให้ตามมาตรานี้สำหรับบุคคล ๒ ประเภท คือ

๑. บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๑) ซึ่งได้แก่พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญและนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์ แต่ความจริงพระคุณท่านทั้งหลายนี้กว่าจะมีสมณศักดิ์หรือได้เปรียญส่วนมากก็มีอายุผ่านชั้นการลงบัญชีทหารกองเกินมาแล้วจึงได้รับสิทธิแต่เพียงยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๑๓

๒. บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๓) ซึ่งมีรายละเอียดดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๑๓ เช่นเดียวกัน ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่าความจริงบุคคลตามมาตรา ๑๓ (๓) ไม่ใช่บุคคลที่ได้รับการยกเว้นเฉพาะตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๓ เท่านั้น แต่เป็นการยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหารเลยทีเดียว)

มาตรา ๒๑ บุคคลดังต่อไปนี้ไม่ต้องไปแสดงตนต่อนายอำเภอ ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ คือ

(๑) สามเณรเปรียญ

(๒) ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าพนักงาน

แต่ให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม. ๒๑ มาตรานี้เป็นบทยกเว้นไม่ต้องไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกินอีกมาตราหนึ่ง แต่การยกเว้นตามมาตรานี้ต่างกับการยกเว้นตามมาตรา ๒๐ การยกเว้นตามมาตรา ๒๐ นั้นเป็นการยกเว้นไม่ต้องลงบัญชีทหารกองเกิน คือไม่ต้องลงบัญชีทหารกองเกินเลย แต่การยกเว้นตามมาตรา ๒๑ ยกเว้นให้แต่เพียงตัวไม่ต้องไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกินแต่ยังต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ส่วนจะลงได้อย่างไรนั้นจะได้กล่าวถึงต่อไป ผู้ที่ได้รับการยกเว้นตามมาตรานี้ได้แก่บุคคล ๒ ประเภท คือ

๑. สามเณรเปรียญ สามเณรเปรียญไม่ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจะต้องจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการลงบัญชีทหารกองเกินให้ถึงอารามหรือวัดที่สามเณรนั้นพักจำพรรษาอยู่ การลงบัญชีทหารกองเกินโดยวิธีนี้แม้จะเกินกำหนดตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ก็ไม่มีความผิดเพราะเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการภายในกำหนดเอง มาตรานี้ยกเว้นให้เฉพาะสามเณรเปรียญ ถ้าเป็นสามเณรเฉย ๆ หรือสามเณรนักธรรมต้องไปลงบัญชีทหาร กองเกินด้วยตนเองที่อำเภอ

๒. ผู้ที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าพนักงาน บุคคลประเภทนี้ไม่ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอเพราะไม่สะดวกต่อการควบคุม ถ้ามีจำนวนมากก็ยิ่งเกิดความไม่สะดวกมากยิ่งขึ้น จึง งดเว้นไม่ให้ตัวเองไปเอง บุคคลประเภทนี้ให้นายอำเภอท้องที่ส่งใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินไปให้เจ้าพนักงานผู้ควบคุมหรือคุมขัง เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังกรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตน เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่จะจัดส่งบัญชีรายชื่อให้อำเภอภูมิลำเนาจัดการลงบัญชีทหารกองเกินให้เองโดยตัวไม่ต้องไป)

หมวด ๔

การเรียกคนเข้ากองประจำการ

มาตรา ๒๒ บุคคลที่อยู่ในกำหนดออกหมายเรียกมาตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการนั้น คือผู้ที่เป็นทหารกองเกิน

(อธิบาย ม. ๒๒ มาตรานี้เป็นบทบัญญัติทั่วไปบอกให้ทราบว่า การรับคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ โดยวิธีเรียกมาตรวจเลือกนั้นต้องเริ่มต้นด้วยการออกหมายเรียกก่อน หมายเรียกนั้น คือนหนังสือของนายอำเภอ ส่งให้ผู้ที่มีหน้าที่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกไปพร้อมกัน ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ตามเวลาที่กำหนดให้เพื่อจะได้ทำการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการตามกฎหมายกำหนดไว้ ผู้ที่อยู่ในกำหนดต้องออกหมายเรียกตามมาตราที่กำหนดไว้กว้าง ๆ เพียงชั้นหนึ่งก่อนว่า คือ ผู้ที่เป็นทหารกองเกินเท่านั้น ผู้ที่ยังไม่เป็นทหารกองเกินหรือผู้ที่เป็นทหารกองประจำการหรือทหารกองหนุนแล้ว จะออกหมายเรียกไม่ได้ ส่วนผู้ที่เป็นทหารกองเกินอยู่แล้วเมื่อใดจึงจะถูกเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกนั้นได้มีกำหนดไว้ในมาตรา ๒๓ ดังจะกล่าวต่อไป)

มาตรา ๒๓ การที่จะเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการเมื่อใด อายุใดบ้าง และกี่ครั้งนั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๒๓ มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่แบ่งขอยออกจากมาตรา ๒๒ ซึ่งบัญญัติว่าผู้ที่ จะออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกได้นั้นต้องเป็นทหารกองเกิน ส่วนการจะเรียกทหารกองเกินที่มีอายุเท่าใด เรียกเมื่อใดและจะเรียกกันกี่ครั้งนั้น ต้องถือตามมาตรา ๒๓ แต่ตามมาตรา ๒๓ ก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ บัญญัติแต่เพียงว่าให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เรื่องนี้ต้องถือตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๙ ซึ่งบัญญัติว่า

(๑) ทหารกองเกินซึ่งมีอายุยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ากองประจำการ ถ้าไม่พอจึงให้เรียกทหารกองเกินซึ่งมีอายุถัดจากอายุยี่สิบเอ็ด ปีบริบูรณ์ขึ้นไปตามลำดับ

(๒) ทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่ายี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ากองประจำการซึ่ง

ก. ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก

ข. หลีกเลียงขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามมาตรา ๓๓

ค. พ้นจากฐานะยกเว้น หรือผ่อนผัน

ง. จะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ หรือ

จ. คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ ๓ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๑๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดย กฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๘๗

การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนี้ ปีหนึ่งให้เรียกครั้งเดียวระหว่าง เดือน เมษายนกับเดือนพฤษภาคม เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะสั่งเป็นอย่างอื่น

(อธิบาย) ทหารกองเกินประเภทแรกที่จะเรียกเข้ารับการตรวจเลือกได้ คือ ทหารกองเกิน ซึ่งมีอายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ากองประจำการ หรือถ้าจะกล่าวให้ชัดเจนลงไปก็คือผู้ที่มีอายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์ในปีที่จะต้องเข้ารับการตรวจเลือกหรือพูดง่าย ๆ ก็คืออายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์ในปีใดต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกในปีนั้น ทั้งนี้เพราะผู้ที่เข้ารับการตรวจเลือกในปีใดอาจจะยังไม่ต้องเข้ากองประจำการในปีนั้นอาจจะถูกกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการในปีถัดไปได้ และตามความหมายของบทบัญญัตินี้ผู้ที่เข้ารับการตรวจเลือกในปีใดแล้ว ไม่ถูกเข้ากองประจำการก็เป็นอันผ่านพ้นไปไม่ต้องถูกเรียกเข้ารับการตรวจเลือกอีกนอกจากว่าในปีใดมีจำนวนคนอายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์ที่จะส่งเข้ากองประจำการไม่พอกับจำนวนที่ต้องการจึงจะเรียกคนอายุถัดไปอันได้แก่คนที่มีความอายุ ๒๒, ๒๓, ๒๔ ฯลฯ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปตามลำดับจนถึงอายุ ๒๙ ปีบริบูรณ์ ถ้าอายุ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ก็เรียกอีกไม่ได้เพราะไม่ใช่ทหารกองเกินแล้ว การเรียกเพิ่มนี้ไม่จำเป็นต้องเรียกทุกอายุ เรียกถึงอายุใดพอก็หยุดเพียงแค่นั้น เช่น เรียกถึงอายุ ๒๒ ปีบริบูรณ์ อายุ ๒๓ ปีบริบูรณ์ก็ไม่ต้องเรียก การที่จะพิจารณาว่าจะต้องเรียกทหารกองเกินถึงอายุใดจึงจะพอนั้นเจ้าหน้าที่มีวิธีการคิดคำนวณอยู่แล้วและการเรียกเพิ่มนี้ก็คงกระทำพร้อมกันไปกับการเรียกคนอายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์นั่นเองไม่ใช่กระทำคนละครั้งและคนอายุถัดไปที่จะเรียกเพิ่มได้นี้ต้องเป็นบุคคลที่ไม่ถูกเข้ากองประจำการเพราะเป็นคนขนาดถัดรองจับสลากดำคนไม่ได้ขนาดและผู้ที่เป็นคนจำพวกที่ ๒ เท่านั้น ส่วนลักษณะของบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะได้อธิบายเมื่อถึงมาตรา ๒๘

ทหารกองเกินประเภทต่อไปที่จะเรียกเข้ารับการตรวจเลือกคือทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่า ๒๑ ปีบริบูรณ์ แต่ต้องเป็นบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

ก. เป็นบุคคลที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือกมาก่อนเลย เช่นเมื่ออายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์ไม่ไปรับหมายเรียกและไม่ได้เข้ารับการตรวจเลือก อย่างนี้ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือกในปีที่มีอายุ ๒๒ ปีบริบูรณ์อีก และถ้าในปีที่มีอายุครบ ๒๒ ปีบริบูรณ์แล้วยังไม่ได้เข้ารับการตรวจเลือก ก็ต้องเรียกในปีที่มีอายุครบ ๒๓ ปีบริบูรณ์ต่อไปอีก และต้องเรียกอย่างนี้เรื่อยไปจนกว่าตัวจะได้เข้ารับการตรวจเลือกแล้ว หรือมีอายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้วก็เป็นอันยุติเรียกต่อไปไม่ได้ นอกจากนั้นทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่า ๒๑ ปีบริบูรณ์ที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือกเลยอาจเป็นผู้ที่ไปแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกินภายหลังเมื่ออายุเกินกว่า ๒๑ ปีบริบูรณ์แล้วก็ได้ บุคคลประเภทนี้เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วเจ้าหน้าที่จะออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกในคราวถัดไปที่จะถึงทันที เช่น ไปลงบัญชีทหารกองเกินในเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖ และเมื่อไปลงบัญชีทหารกองเกินนั้นมีอายุ ๒๒ ปีบริบูรณ์ แล้ว อย่างนี้ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๖ แต่ถ้าไปลงบัญชีทหารกองเกินหลังจากเดือนเมษายนแล้วก็ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗

ข. เป็นคนหลีกเลี่ยงขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการทำการตรวจเลือกตามมาตรา ๓๓ คือเป็นผู้ที่รับหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกแล้วแต่ไม่ไปเข้ารับการตรวจเลือกตามกำหนดในหมายเรียกเมื่อปีก่อนๆ เจ้าหน้าที่ได้ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด และศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ บุคคลประเภทนี้ต้องออกหมายเรียกให้มาเข้ารับการตรวจเลือกในปีต่อไปตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงฉบับนี้ด้วย (ยกเว้นผู้ที่ถูกส่งตัวเข้ากองประจำการในปีนั้นก็ไม่ต้องออกหมายเรียก)

ค. เป็นผู้ที่พ้นจากฐานะยกเว้นหรือผ่อนผัน คนที่ได้รับการยกเว้นได้กล่าวไว้แล้วในมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ บุคคลประเภทนี้เมื่อพ้นจากฐานะที่ได้รับการยกเว้น หากยังอยู่ในกำหนดเรียกก็ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือกต่อไป ส่วนคนผ่อนผันที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป คนผ่อนผันประเภทนี้เมื่อหมดเหตุที่จะได้รับการผ่อนผันแล้ว และยังอยู่ในกำหนดเรียกก็ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือกต่อไป

ง. เป็นคนที่กำลังจะได้รับการผ่อนผันอยู่ตามมาตรา ๒๙ ในชั้นนี้ควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่าคนที่ได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ นั้น ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือกและต้องไปแสดงตนเข้ารับการตรวจเลือกทุกปี และเมื่อหมดเหตุที่จะได้รับการผ่อนผันแล้วก็ต้องเข้ารับการตรวจเลือกตามกำหนดในหมายเรียก ฯ แต่ในระหว่างที่กำลังได้รับการผ่อนผันอยู่นี้ปีใดเจ้าตัวสละสิทธิเข้ารับการตรวจเลือกอย่างบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับการผ่อนผันไปแล้วก็เป็นอันยุติ ปีต่อไปไม่ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือก ส่วนบุคคลประเภทใดบ้างที่จะได้รับการผ่อนผันและจะได้รับการผ่อนผันอย่างไรบ้าง จะได้กล่าวในมาตรา ๒๙

จ. เป็นคนจำพวกที่ ๓ อยู่ก็ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกการเป็นคนจำพวกที่ ๓ นั้นเป็นผลเนื่องมาจากการเข้ารับการตรวจเลือกเมื่อครั้งก่อนคือเมื่อเข้ารับการตรวจเลือกแล้วคณะกรรมการตรวจเลือกได้กำหนดให้เป็นบุคคลจำพวกที่ ๓ ก็ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกในปีถัดไปอีก แต่เมื่อไปเข้ารับการตรวจเลือกแล้วคณะกรรมการตรวจเลือก กำหนดให้เป็นบุคคลจำพวกที่ ๓ ครบ ๓ ครั้ง แล้วเป็นอันงดไม่ต้องเรียกเข้ารับการตรวจเลือกอีกต่อไปแม้อายุจะยังไม่ครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์ เช่นไปเข้ารับการตรวจเลือกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ , ๒๕๐๕ และ ๒๕๐๖ และทุกครั้งคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เป็นบุคคลจำพวกที่ ๓ ไม่ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกใน พ.ศ. ๒๕๐๗ อีก แต่ถ้าไปเข้ารับการตรวจเลือกใน พ.ศ. ๒๕๐๔ และ พ.ศ. ๒๕๐๖ ส่วน พ.ศ. ๒๕๐๕ มอบให้ผู้ซึ่ง บรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแจ้งแทนตามมาตรา ๒๗(๗) แม้ทุกครั้งคณะกรรมการตรวจเลือกจะกำหนดให้เป็นคนจำพวกที่ ๓ ก็ยังต้องออกหมายเรียกให้เข้ารับการตรวจเลือกใน พ.ศ. ๒๕๐๗ อีก เพราะยังไม่ครบ ๓ ครั้ง คือ พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่ได้ไปเข้ารับการตรวจเลือก แต่ถ้าในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ไปเข้ารับการตรวจเลือกคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เป็นคนจำพวกที่ ๓ อีก ก็ไม่ต้องออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกอีกต่อไป เพราะเป็นคนจำพวกที่ ๓ ครบ ๓ ครั้งแล้ว เป็นต้น

บุคคลที่จะออกหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือกได้คงมีเพียงเท่านี้ บุคคลประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้จะออกหมายเรียกไม่ได้

การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนี้ในปีหนึ่งให้เรียกเพียงครั้งเดียว ระหว่างเดือนเมษายนกับเดือนพฤษภาคม และโดยปกติเท่าที่กระทำกันอยู่ในขณะนี้ ก็กระทำในเดือนเมษายนทั้งสิ้น นอกจากบางจังหวัดที่มีอำเภอมาก ๆ หรือมีอำเภอที่อยู่ห่างไกลมากอาจต้องทำติดต่อกันไปถึงเดือนพฤษภาคมก็ได้ การที่กำหนดทำการตรวจเลือกในเดือนเมษายนเพราะเป็นการสะดวกด้วยเป็นฤดูแล้งสะดวกต่อการเดินทางของเจ้าหน้าที่และเป็นเดือนที่ว่างเว้นจากฤดูการทำนอกรอกจากนั้นยังเป็นระยะเวลาปิดภาคการศึกษาสะดวกต่อนักเรียนนิสิตนักศึกษาที่ไปเข้ารับการตรวจเลือก แต่อย่างไรก็ดีการตรวจเลือกที่ให้กระทำได้เพียงปีละครั้งนี้ ถ้ามีความจำเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาจจะสั่งให้ทำการตรวจเลือกสองครั้งหรือสามครั้งในปีใดก็ได้)

มาตรา ๒๔ การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ให้นายอำเภอออกหมายเรียกทหารกองเกินซึ่งลงบัญชีทหารกองเกินไว้ ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ และ มาตรา ๑๙ มาตราตรวจเลือก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๒๔ มาตรการนี้เป็นเพียงบทบัญญัติทั่ว ๆ ไป กล่าวคือบัญญัติให้ทราบว่ามีอำนาจ ในการออกหมายเรียกนั้นอยู่ที่นายอำเภอ ผู้อื่นแม้จะมียศสูงกว่าหรือตำแหน่งสูงกว่า ก็ออกหมายเรียก ไม่ได้ ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย นอกจากนั้นก็บัญญัติว่าเป็นหน้าที่ของนายอำเภอจะต้องจัดการออก หมายเรียกโดยให้ออกหมายเรียกตามบัญชีทหารกองเกิน ซึ่งจัดทำไว้เมื่อมีบุคคลมาลงบัญชีทหาร กองเกินตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ หรือ มาตรา ๑๙ นั้นเอง)

มาตรา ๒๕ ทหารกองเกินเมื่อมีอายุย่างเข้ายี่สิบเอ็ดปีในพุทธศักราชใดต้องไปแสดงตนเพื่อรับ หมายเรียกที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตนภายในพุทธศักราชนั้น

ทหารกองเกินที่พ้นจากฐานะการยกเว้นตามมาตรา ๑๔ (๓) หรือการผ่อนผันตามมาตรา ๒๗(๒) และมาตรา ๒๙ (๓) ในพุทธศักราชใด ต้องไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกหรือเพื่อจำหน่ายบัญชีเรียก ทหารกองเกินตามแต่กรณี ที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตน ภายในพุทธศักราชนั้น

ผู้ที่ไม่สามารถจะไปรับหมายเรียกด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และพอจะ เชื่อถือได้ไปรับหมายเรียกแทน ถ้าไม่มีผู้แทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดขึ้น

(อธิบาย ม.๒๕ มาตรการนี้เป็นบทบัญญัติเรื่องวิธีการมอบหมายเรียกหรือส่งหมายเรียกที่ นายอำเภอได้ออกเตรียมไว้แล้วให้ถึงมือผู้รับ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ วิธี คือ

๑. การมอบหมายเรียกให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้า ๒๑ ปี (๒๐ ปีบริบูรณ์)

๒. การมอบหมายเรียกให้ทหารกองเกินที่พ้นจากฐานะยกเว้นตามมาตรา ๑๔ (๓) หรือการ ผ่อนผันตามมาตรา ๒๗(๒) และมาตรา ๒๙(๓)

๓. การส่งหมายเรียกให้ทหารกองเกินที่มีอายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง ๓๐ ปี บริบูรณ์

วิธีที่ ๑. การมอบหมายเรียกให้คนที่มียุ่ย่างเข้า ๒๑ ปีนี้ กฎหมายบังคับให้ไปรับหมายเรียก ด้วยตนเอง ณ อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหาร เริ่มไปรับได้ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงสิ้นเดือนธันวาคม ของปีที่มีอายุย่างเข้า ๒๑ ปี

วิธีที่ ๒. การมอบหมายเรียกให้ทหารกองเกินที่พ้นจากฐานะยกเว้นตามมาตรา ๑๔(๓) หรือการผ่อนผันตามมาตรา ๒๗(๒) และ มาตรา ๒๘(๓) นั้น กฎหมายบังคับให้ตัวต้องไปรับหมายเรียกหรือเพื่อจำหน่ายบัญชีเรียกทหารกองเกินตามแต่กรณี ด้วยตนเอง ณ อำเภอภูมิลำเนาทหาร เริ่มไปรับได้ตั้งแต่วันที่พ้นจากฐานะดังกล่าว จนถึงสิ้นเดือนธันวาคมของปีที่พ้นจากฐานะเช่นนั้น

กรณีตามข้อ ๑. และข้อ ๒ กฎหมายยังผ่อนผันให้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถจะไปรับหมายเรียกด้วยตนเองได้ โดยให้ผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะและพอจะเชื่อถือได้ไปรับหมายเรียกแทน ถ้าพ้นกำหนดแล้วตัวไม่ไปรับหมายเรียกด้วยตนเองและไม่จัดให้ผู้แทนไปรับแทนด้วย ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจนมีความผิดตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๓ เดือนหรือทั้งปรับทั้งจำ แต่ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอรับหมายเรียกเสียก่อนอาจจะเป็นตัวไปขอรับหมายเรียกเองหรือให้บุคคลอื่นไปรับแทนตนระวางโทษลดลงมาเหลือปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับกรณีที่กฎหมายกำหนดว่า “ก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิดบุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกิน หรือขอลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตน แล้วแต่กรณี” นั้น สำหรับผู้ที่มาด้วยตนเองไม่มีปัญหาอะไรคงส่งตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีได้ (สำหรับกรณีที่ให้ ผู้อื่นมาแทนนั้น คงจะส่งตัวผู้แทนให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไม่ได้ ผู้เขียนเข้าใจว่านายอำเภอคงต้องรับคำร้อง และสอบสวนผู้แทนให้ทราบสาเหตุที่เจ้าตัวมาไม่ได้และชี้แจงให้เจ้าตัวมาแสดงตนโดยตัวเมื่อสาเหตุที่มาด้วยตัวเองไม่ได้หมดไป)

๒. การส่งหมายเรียกให้คนที่มีอายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ เว้นบุคคลที่พ้นจากฐานะยกเว้นหรือหมดเหตุผ่อนผันตามมาตรา ๒๕ (วรรคสอง) เป็นหน้าที่ของทางราชการจะจัดส่งให้ถึงที่อยู่อันเป็นภูมิลำเนาทหารของผู้นั้นโดยตัวไม่ต้องมารับหมายเรียกด้วยตนเองหรือจะเรียกให้มารับที่อำเภอก็ได้ ถ้าทางราชการไม่ไปส่งหรือไปแล้วส่งให้ตัวรับไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ ก็ดีนั้น ไม่มี ความผิด แต่อย่างไร เพราะไม่มีบทกำหนดโทษไว้

วิธีการส่งหมายของทางราชการได้จัดทำหลายอย่างต่างกัน คือ

๑. ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้นำหมายเรียกไปส่ง
๒. ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งหมายเรียก
๓. ในเขตเทศบาลนอกจากกรุงเทพมหานครเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเป็นผู้ส่งหมายเรียก ส่วนนอกเขตเทศบาลคงให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไปส่งเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๒๖ ในเดือนตุลาคมทุกปี ให้นายอำเภอจัดการประกาศให้ทหารกองเกินที่มีอายุย่าง เข้า ยี่สิบเอ็ดปีในพุทธศักราชนั้น ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕

ประกาศเช่นว่านี้ให้นายอำเภอปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และ ณ ที่เปิดเผยตามชุมชนใน ท้องที่นั้น กับให้นายอำเภอส่งประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนทราบ ด้วย

(อธิบาย ม. ๒๖ การประกาศตามมาตรานี้มีความมุ่งหมายและวิธีปฏิบัติทำนองเดียวกับการ ประกาศตามมาตรา ๑๗)

มาตรา ๒๗ ทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกต้องมาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตาม กำหนดหมายนั้น โดยนำไปสำคัญทหารกองเกิน บัตรประจำตัวประชาชน และประกาศนียบัตรหรือ หลักฐานการศึกษามาแสดงด้วย ถ้าไม่มาหรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่นกว่าการ ตรวจเลือกแล้วเสร็จ ให้ถือว่าทหารกองเกินนั้นหลีกเลี่ยงขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการ ตรวจเลือก เว้นแต่

(๑) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วนให้ไปราชการอัน สำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง

(๒) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓) ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการ หรือโรงงานอื่นใด ในระหว่างที่มี การรบหรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือการสงคราม และอยู่ในความควบคุมของ กระทรวงกลาโหม

(๔) บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการสนาม

(๕) เกิดเหตุสุดวิสัย

(๖) ไปเข้าตรวจเลือกที่อื่น

(๗) ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแจ้งต่อ คณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก

กรณี (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

(อธิบาย ม. ๒๗ มาตรานี้เป็นบทบังคับให้ทหารกองเกินที่ได้รับหมายเรียกแล้วต้องไปเข้ารับการ ตรวจเลือกตามกำหนดในหมายเรียกนั้น และต้องนำไปสำคัญทหารกองเกิน บัตรประจำตัวประชาชน และ ประกาศนียบัตรหรือหลักฐานการศึกษาวิชาต่าง ๆ ไปแสดงด้วย แต่การบังคับในเรื่องให้นำหลักฐานไป ด้วยนั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญถึงแม้ไม่นำไปด้วยก็ไม่มีความผิดแต่อย่างใด นอกจากถูกตัดสิทธิเรื่องการ

ลดหย่อนเวลารับราชการในกองประจำการเท่านั้น เรื่องสำคัญก็คือว่าตัวต้องไปเข้ารับการตรวจเลือกตามกำหนดในหมายเรียกนั้น ถ้าไม่ไปถือว่าหลีกเลี่ยงชั้นมีความผิดตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และมีแต่โทษจำอย่างเดียวไม่มีโทษปรับด้วย

อย่างไรก็ดีมาตรานี้ก็ยังยกเว้นให้บุคคล ๗ ประเภทที่ไม่ไปเข้ารับการตรวจเลือกแล้ว ไม่ถือว่าหลีกเลี่ยงชั้น คือ

๑. ข้าราชการที่ได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วนให้ไปราชการอันสำคัญยิ่งซึ่งหมายถึงราชการภายในประเทศซึ่งมีความสำคัญมาก นอกจากนั้นอาจเป็นข้าราชการซึ่งต้องไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง บุคคลประเภทนี้ที่ไม่ไปเข้ารับการตรวจเลือกต้องได้รับการผ่อนผันจากกระทรวงมหาดไทยเฉพาะคราว

๒. นักเรียนที่ออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศซึ่งต้องเข้าลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๐ ดังนี้ คือ

(๑) ต้องเป็นนักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ โดยอยู่ในความปกครองทั้งฝ่ายวิชาการและความประพฤติของผู้ดูแลนักเรียนไทยของรัฐบาลไทยสำหรับประเทศนั้น ๆ ซึ่งโดยปกติ ก.พ. เป็นเจ้าหน้าที่ในเรื่องนี้ วิธีการขอผ่อนผัน ก.พ. จะแจ้งต่อกระทรวงมหาดไทย เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าควรผ่อนผันให้ก็จะแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอันเป็นภูมิลำเนาทหาร ของผู้นั้นดำเนินการผ่อนผันให้ต่อไป

(๒) ถ้าไม่ใช่เรียนตาม (๑) ก็อาจเป็นนักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ โดยทุนส่วนตัวและไม่อยู่ในความดูแลของผู้ดูแลนักเรียนไทยในต่างประเทศ การขอผ่อนผันตาม (๒) นี้ ต้อง ขอผ่อนผันจากทางอำเภอภูมิลำเนาทหารแล้ว นายอำเภอจะดำเนินการเรื่องต่อไปจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งผ่อนผันให้ (คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๙๔๐/๒๕๑๗ ลง ๓ ธ.ค. ๒๕๑๗)

๓. เป็นข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการหรือโรงงานซึ่งผลิตสิ่งอุปกรณ์ในการรบหรือการสงครามและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหมคำว่าอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหมนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยงานของกระทรวงกลาโหมโดยตรงก็ได้ เช่น อาจเป็นโรงงานถลุงเหล็กของ เอกชนถ้าไม่เกิดสงครามเจ้าของก็คงดำเนินการของตนไปโดยเอกเทศ แต่ถ้าเกิดสงครามกระทรวงกลาโหมอาจเข้าควบคุมให้ผลิตเหล็กให้กับทางราชการทหารเพื่อใช้ทำอาวุธอย่างนี้ก็ขอผ่อนผันให้คนงานนั้นได้และกระทรวงกลาโหมต้องแจ้งต่อกระทรวงมหาดไทยให้สั่งผู้ว่าราชการจังหวัด ภูมิลำเนาทหารของผู้นั้นดำเนินการผ่อนผันให้

มาตรา ๒๘ ทวิ ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา ๒๘ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัดเพื่อทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยให้ประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโทหนึ่งคน เป็นประธานกรรมการ นายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน สัสดีจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ตรวจเลือกนั้น และนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรม หนึ่งคนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ได้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรมแทน

หน้าที่ของกรรมการตรวจเลือกและวิธีการตรวจเลือก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม.๒๘ ทวิ ในมาตรานี้นอกจากกำหนดให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกในแต่ละจังหวัดแล้ว ยังมีกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ.๒๕๑๘) กำหนดหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจเลือกโดยแยกหน้าที่กันกระทำได้ดังนี้

๑. ประธานกรรมการตรวจเลือกแต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตรยศไม่ต่ำกว่าพันโท มีหน้าที่ดังนี้
 - ๑.๑ อำนวยการและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
 - ๑.๒ ออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันโดยเสียงข้างมากได้
 - ๑.๓ ตรวจสอบการปล่อยทหารกองเกินพร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือก ๗ แบบ สด.๔๓ ให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน
๒. กรรมการนายทหารสัญญาบัตร แต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตรซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการไม่เกินสองคน (สำหรับในการตรวจเลือกนั้นแบ่งกรรมการนายทหารสัญญาบัตรออกเป็น ๒ นาย คือ นายทหารสัญญาบัตรคนที่ ๑ ประจำโต๊ะที่ ๑ กับนายทหารสัญญาบัตรคนที่ ๒ ประจำโต๊ะที่ ๓) มีหน้าที่ดังนี้
 - ๒.๑ นายทหารสัญญาบัตรคนที่ ๑ มีหน้าที่
 - ๒.๑.๑ เรียกชื่อทหารกองเกินที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก
 - ๒.๑.๒ จัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วให้รวมอยู่เป็นจำพวก
 - ๒.๑.๓ ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังไม่ได้ตรวจเลือก

๒.๑.๔ รับทหารกองเกินซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากอง
ประจำการเพื่อเข้าขึ้นทะเบียนหรือนำตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัด

๒.๒ นายทหารสัญญาบัตรคนที่ ๒ มีหน้าที่

๒.๒.๑ วัดขนาด (วัดทั้งขนาดสูง และขนาดรอบตัว)

วิธีวัดขนาดสูงให้ยืนตั้งตัวตรงสันเท้าชิดกันให้วัดตั้งแต่สันเท้าจนสุด
ศีรษะ

วิธีวัดขนาดรอบตัว ให้คล้องแถบเมตรรอบตัวให้ริมล่างของแถบได้
ระดับราวมมโดยรอบ วัดเมื่อหายใจออกเต็มที่ ๑ ครั้ง และหายใจเข้าเต็มที่ ๑ ครั้ง

๓. กรรมการสถิติจังหวัด มีหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชีเรียก ฯ (แบบ สด.๑๖)

๓.๒ รับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว

๓.๓ แบ่งคนเป็นจำพวกในใบรับรองผลการตรวจเลือก (แบบ สด.๔๓)

๓.๔ เตรียมทำสลาก และบันทึกผลการจับสลาก

๓.๕ รวบรวมสลากที่จับแล้วไว้เป็นหลักฐาน

๓.๖ ตรวจสอบขึ้นทะเบียนและทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

๔. กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ แผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรม มีหน้าที่ดังนี้

๔.๑ ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก

๔.๒ ออกใบสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ ๓ และคนจำพวกที่ ๔

๔.๓ ควบคุมการจับสลาก

ในการตรวจร่างกายให้คณะกรรมการแบ่งคนที่ได้ตรวจเลือกออกเป็น ๔ จำพวก
คือ

จำพวกที่ ๑ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดี ไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วน
แต่อย่างใด

จำพวกที่ ๒ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคน
จำพวกที่ ๑ แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ

จำพวกที่ ๓ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารใน
ขณะนั้นได้ เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายในกำหนด ๓๐ วันไม่ได้

จำพวกที่ ๔ ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพหรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการ
ทหารได้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ที่ออกตามมาตรา ๔๑

การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการในหน้าที่ต่าง ๆ นี้ บางหน้าที่กรรมการไม่ได้กระทำด้วยตนเอง แต่ได้ให้เจ้าหน้าที่ของตนเป็นผู้กระทำ แต่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของตัวกรรมการนั้น ๆ นอกจากกรรมการในหน้าที่แพทย์ซึ่งต้องทำการตรวจร่างกายผู้เข้ารับการตรวจเลือกด้วยตนเองจะให้ผู้อื่นทำแทนไม่ได้เพราะไม่ใช่แพทย์

คณะกรรมการตรวจเลือกซึ่งจะต้องไปทำการตรวจเลือกตามจังหวัดต่าง ๆ นั้น ถ้าผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา ๒๘ เห็นว่า จังหวัดใดมีทหารกองเกินจำนวนมาก หรือมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นอำเภอหรือกิ่งอำเภอจำนวนมาก ก็สามารถแต่งตั้งกรรมการหลายชุดได้โดยแยกคณะกรรมการเป็นคณะที่ ๑, ๒ หรือ ๓ ตามลำดับ

ลำดับขั้นของการทำการตรวจเลือก

๑. ในวันตรวจเลือกนั้นเมื่อถึงกำหนดเวลาทำการตรวจเลือกซึ่งโดยปกติจะเริ่มทำการตรวจเลือกเวลา ๐๗.๐๐ น. โดยเจ้าหน้าที่สัสดีอำเภอจะเรียกทหารกองเกินซึ่งได้มาแสดงตนเข้ารับการตรวจเลือกให้มาเข้าแถวรวมอยู่ ณ ตำบลของตนตามที่เจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้ เสร็จแล้วประธานกรรมการตรวจเลือกจะนำเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการตรวจเลือกทั้งคณะเข้าแถวหน้าเสธงเพื่อเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา เสร็จแล้วประธานอ่านสารของผู้บัญชาการทหารสูงสุดและกล่าวให้โอวาทต่อทหารกองเกินที่มาเข้ารับการตรวจเลือก หลังจากนั้นกรรมการสัสดีจังหวัดก็จะชี้แจงขั้นตอนการตรวจเลือกและชี้แจงสิทธิ์ต่าง ๆ ซึ่งทหารกองเกินควรได้รับ เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่ของนายทหารสัญญาบัตรคนที่ ๑ ซึ่งประจำอยู่ที่โต๊ะเรียกชื่อ (โต๊ะที่ ๑) ก็จะตรวจสอบว่าตำบลใดมีทหารกองเกินมามากพอสมควรแล้วก็จะทำการเรียกชื่อตำบลนั้นเป็นอันดับแรก เมื่อจะเรียกทหารกองเกินตำบลใดเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ทหารกองเกินตำบลนั้นเตรียมหลักฐานต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะให้เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบ พร้อมกับให้ทหารกองเกินตำบลนั้นทุกคนถอดรองเท้าและถุงเท้า ผากกับญาติหรือเพื่อนไว้ เสร็จแล้วก็จะทำการเรียกชื่อโดยใช้บัญชีเรียก ฯ (แบบ สด.๑๖) หรือไปรับรองผลการตรวจเลือก (แบบ สด.๔๓)

๑.๑ เมื่อโต๊ะที่ ๑ ทำการเรียกชื่อและบันทึกหลักฐานเอกสารเรียบร้อยแล้ว ก็จะมอบหลักฐานให้ทหารกองเกินนำไปมอบให้กรรมการตรวจเลือกซึ่งประจำอยู่โต๊ะที่ ๒ เพื่อตรวจร่างกาย

๑.๒ โต๊ะที่ ๒ เมื่อทหารกองเกินนำหลักฐานมามอบให้แล้ว เจ้าหน้าที่จะให้ถอดเสื้อทั้งชั้นนอกและชั้นในออก หากผู้ใดสวมกางเกงขายาว ก็ให้พับขากางเกงขึ้นเหนือเข่า เพื่อให้กรรมการแพทย์ตรวจได้อย่างสะดวกและถี่ถ้วน เสร็จแล้วเรียกชื่อผู้ที่มาแล้วให้กรรมการแพทย์ทำการตรวจร่างกาย ผู้ที่ผ่านการตรวจร่างกายแล้วนี้กรรมการจะแบ่งออกเป็น ๔ จำพวก คือ

จำพวกที่ ๑ ได้แก่ คนที่มีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการ หรือผิดส่วนแต่อย่างใด ซึ่งชาวบ้านมักเรียกว่า “ดี ๑” ในชั้นนี้ยังไม่เกี่ยวกับขนาดสูงหรือขนาดรอบตัว คนจำพวกที่ ๑ นี้ อาจจะเป็นคนมีขนาดต่ำหรือเล็กจนไม่ได้ขนาด หรือมีขนาดสูงหรือใหญ่เท่าใดก็ได้ไม่จำกัด

จำพวกที่ ๒ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ ๑ แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ บุคคลที่จะเป็นจำพวกที่ ๒ นี้มองเห็นได้ชัดด้วยตาเปล่าและอาการที่ไม่สมบูรณ์นี้จะต้องตรงกับที่ได้บัญญัติไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๑๘) อาการไม่สมบูรณ์หรือผิดปกติดังอื่นจะถือว่าเป็นคนจำพวกที่ ๒ ไม่ได้

จำพวกที่ ๓ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้ เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายในกำหนด ๓๐ วันไม่ได้ ข้อที่ต้องพิจารณาชั้นแรกของบุคคลจำพวกนี้คือต้องเป็นคนที่ร่างกายยังไม่แข็งแรงพอและการไม่แข็งแรงนั้นต้องเนื่องมาจากอาการเจ็บป่วยและจะรักษาให้แข็งแรงภายใน ๓๐ วันไม่ได้ การเจ็บป่วยนั้นจะป่วยเป็นโรคอะไรก็ได้ เช่นเป็นไขจับสันเรื้อรัง หรือเท้าหรือขาหรือแขนเป็นบาดแผลเรื้อรังรักษาไม่หายใน ๓๐ วัน ก็ต้องถือว่าเป็นคนจำพวกที่ ๓

คนจำพวกที่ ๓ นี้ไม่ต้องให้เข้าวัดขนาดต่อไปและคณะกรรมการตรวจเลือกจะออกไปสำคัญคนจำพวกที่ ๓ (แบบ สด.๔) ให้ไว้เป็นหลักฐาน

คนจำพวกที่ ๔ ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพหรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามมาตรา ๔๑ โรคหรืออาการพิการทุพพลภาพนี้จะต้องถือตามที่มีบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) เท่านั้น และคณะกรรมการตรวจเลือกจะออกไปสำคัญสำหรับคนจำพวกที่ ๔ (แบบ สด.๕) ให้ไว้เป็นหลักฐาน แต่ใบสำคัญนี้เจ้าหน้าที่สัสดีจะเรียกเก็บไว้และออกไปสำคัญปลดพ้นราชการทหารตามมาตรา ๔๑ ให้เป็นหลักฐานต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงคนจำพวกต่าง ๆ นี้แล้ว จะเห็นว่าในการตรวจเลือกครั้งหนึ่งนั้นจะส่งคนเข้าเป็นทหารกองประจำการได้เฉพาะคนจำพวกที่ ๑ กับคนจำพวกที่ ๒ เท่านั้น ส่วนคนจำพวกที่ ๓ กับคนจำพวกที่ ๔ จะส่งเข้ากองประจำการไม่ได้ และการจะส่งคนจำพวกที่ ๒ เข้ากองประจำการได้ก็ต้องเข้ากรณีที่คนจำพวกที่ ๑ ไม่พอส่งเข้ากองประจำการ หรือผู้ที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ และถูกจัดไว้เป็นคนหลีกเลี่ยงชัดเจน ถ้าคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เป็นคนจำพวกที่ ๒ ก็ต้องส่งตัวไปวัดขนาดหากมีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๘๖ เซนติเมตรขึ้นไปและมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออกเต็มที่ ก็ต้องส่งตัวเข้ากองประจำการ ดังนั้นกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๑๘) จึงบัญญัติเกี่ยวกับการจัดให้เป็นคนจำพวกที่ ๒, ๓ และ ๔ ไว้เป็นพิเศษดังนี้คือ

ก. การวินิจฉัยลักษณะพิการและโรคต่าง ๆ นั้น ถ้าแพทย์ผู้ตรวจยังมีความสงสัยก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าไว้ในคนจำพวกที่ ๑ ก่อน

ข. สำหรับบุคคลซึ่งกรรมการในหน้าที่แพทย์เห็นว่า เข้าอยู่ในคนจำพวกที่ ๒ , ๓ หรือจำพวกที่ ๔ ถ้ากรรมการซึ่งมิใช่แพทย์มีความเห็นแย้งรวมกันถึง ๒ คน ต้องงดออกไปสำคัญสำหรับคนจำพวกที่ ๓ หรือจำพวกที่ ๔ ไว้ก่อนและให้ส่งตัวเข้าตรวจเลือกพร้อมกับคนในจำพวกเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นคนจำพวกที่ ๑ หรือคนจำพวกที่ ๒ ก็ได้ตามความเห็นแย้งของกรรมการซึ่งมิใช่แพทย์ ถ้าผู้นั้นต้องเข้ากองประจำการก็ให้กรรมการซึ่งมีความเห็นแย้งกันนั้นต่างฝ่ายต่างทำคำชี้แจง ยื่นต่อกรรมการชั้นสูงภายใน ๗ วัน นับ ตั้งแต่วันเสร็จการตรวจเลือกในจังหวัดนั้น

๑.๓ เรียกชื่อคนจำพวกที่ ๑ เข้าวัดขนาดสูงและวัดขนาดรอบตัวต่อไป (กรณีของคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีความสูงตั้งแต่ ๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไปและมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป เรียกว่า "คนโตขนาด" และคนจำพวกที่ ๑ ขนาดถัดรอง ซึ่งมีความสูงตั้งแต่ ๑๕๕ เซนติเมตรลงมาจนถึง ๑๔๖ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปมีไม่พอกับความต้องการต้องเรียกคนจำพวกที่ ๒ เข้าวัดขนาดด้วยและหากยังไม่พอยุ่ก็ก็ต้องเรียกคนผ่อนผันเข้าวัดขนาด ตามลำดับคือคนผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๓) หากยังไม่พอยิ่งเรียกคนผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๑) และ (๒) รวมกันเข้าทำการวัดขนาด ตามลำดับ จนพอกับความต้องการ หากเลือกถึงขนาดใดเกินความต้องการก็ให้จับสลากเฉพาะคนขนาดนั้น)

วิธีวัดขนาดสูงนั้น ต้องให้ผู้จะถูกวัดยืนตัวตั้งตรง สันเท้าชิดกันแล้ววัดตั้งแต่สันเท้าจนสุดศีรษะได้เท่าใดเจ้าหน้าที่จะจดลงบัญชีไว้เป็นขนาดสูง

ส่วนวิธีวัดขนาดรอบตัวนั้นคงให้ผู้จะถูกวัดยืนตัวตั้งตรง สันเท้าชิดกัน แล้วคล้องแถบเมตรสำหรับใช้วัดลงไปรอบตัวผู้จะถูกวัด ต้องให้ริมล่างของแถบเมตรได้ระดับราวนมโดยรอบคือต้องคอยระวังไม่ให้ด้านหลังหย่อน แล้วจึงทำการวัดเมื่อหายใจออกเต็มที่ครั้งหนึ่งและหายใจเข้าเต็มที่อีกครึ่งหนึ่ง เฉพาะการวัดเมื่อหายใจออกเท่านั้นที่จะใช้ถือเป็นขนาดสำหรับคัดเลือกคนส่งเข้ากองประจำการต่อไป เมื่อวัดได้เท่าใดเจ้าหน้าที่จะจดลงไว้ในบัญชี

ลำดับขั้นการทำการตรวจเลือก ๓ ขั้นนี้จะกระทำ ๒ หน หรือ ๒ รอบ เมื่อครบ ๒ รอบ แล้วก็ถึงขั้นทำการจับสลากและการส่งตัวคนเข้ากองประจำการซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

๓. หลักเกณฑ์การคัดเลือกคนเข้ากองประจำการ การคัดเลือกคนเข้ากองประจำการมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการกองประจำการได้นั้น คือคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป ในเวลาหายใจออก และขนาดสูงตั้งแต่ ๑๔๖ เซนติเมตรขึ้นไป คนที่จะส่งเข้ากองประจำการนี้ต้องได้ขนาดทั้งขนาดรอบตัวและขนาดสูง คือ ต้องมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรและสูงตั้งแต่ ๑๔๖ เซนติเมตรขึ้นไป ถ้าขนาดรอบตัว ๘๕ เซนติเมตรแต่สูงเพียง ๑๔๕ เซนติเมตรหรือขนาดรอบตัว ๗๕ เซนติเมตรแต่สูงถึง ๑๕๐ เซนติเมตรอย่างนี้จะส่งเข้ากองประจำการไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นคนไม่ได้ขนาด

๒. คนที่จะส่งเข้ากองประจำการนั้น ชั้นแรกต้องส่งคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๖๐ เซนติเมตรและขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้าคนขนาดนี้มีมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้ทำการจับสลาก เช่น ในการตรวจเลือกของเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร จะต้องส่งคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ ๑๐๐ คน แต่มีคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๖๐ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป ๑๒๐ คน ต้องเอา ๑๒๐ คนนี้ มาทำการจับสลากเอาเข้าเป็นทหาร ๑๐๐ คน และปล่อยไป ๒๐ คน

แต่ถ้าคนจำพวกที่ ๑ ขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตรและมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป มีพอดีกับจำนวนที่ต้องการก็ส่งเข้าเป็นทหารหมดไม่ต้องจับสลาก เช่นในการตรวจเลือกอำเภอองาว จังหวัดลำปาง จะต้องส่งคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ ๘๐ คน และมีคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป ๘๐ คน อย่างนี้ต้องส่งเข้ากองประจำการหมดทั้ง ๘๐ คน โดยไม่มีการจับสลาก แต่ถ้าคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป มีไม่พอกับความต้องการ ก็ต้องส่งเข้ากองประจำการทั้งหมด และต้องส่งคนขนาดถัดรองเพิ่มจนพอกับความต้องการ เช่น การตรวจเลือก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จะต้องส่งคนเข้ากองประจำการ ๑๐๐ คน แต่มีคนขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป ๘๐ คน อย่างนี้จะต้องส่งเข้ากองประจำการทั้งหมด โดยไม่มีการจับสลากและต้องส่งคนจำพวกที่ ๑ ขนาดถัดรอง ซึ่งมีความสูง ๑๕๙ เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตร ขึ้นไปเพิ่มอีก ๒๐ คน ถ้าคนขนาดนี้มีมากกว่าความต้องการก็ให้จับสลากเฉพาะคนขนาดถัดรองนี้เท่านั้น

เมื่อมีการจับสลากต้องจัดให้มีสลากเท่ากับจำนวนคนที่จะต้องจับสลากและแบ่งเป็นเครื่องหมายสีแดงอย่างหนึ่ง กับสีดำอีกอย่างหนึ่ง ผู้ใดจับได้สลากสีแดงจะต้องถูกส่งตัวเข้ากองประจำการ ดังนั้นสลากสีแดงจึงต้องมีเท่ากับจำนวนคนที่จะต้องส่งเข้ากองประจำการ ถ้าผู้ใดจับสลากสีดำไม่ต้องเข้ากองประจำการ สลากสีดำจึงต้องมีเท่ากับจำนวนคนที่จะต้องปล่อยตัวไป ถ้าที่ใดจะต้องส่งคนเข้าเป็นทหารหลายแผนก เช่น ส่งคนเข้าเป็นทั้งทหารบกและทหารอากาศด้วยในคราวเดียวกัน หรือส่งคนเข้าเป็นทั้งทหารเรือและทหารอากาศด้วยในคราวเดียวกัน ก็ให้เขียนนามแผนกนั้น ๆ ลงไปในสลากสีแดงด้วย หรือ

ถ้าแผนกใดจะต้องส่งเข้ากองประจำการเป็นผลัด ๆ ก็เขียนเลขผลัดลงในสลากสีแดงเลยที่เดียวเพื่อจะจับสลากได้เสร็จในคราวเดียวกันไม่ต้องเสียเวลาจับสลากหลายครั้ง ในกรณีที่คนที่ส่งเข้ากองประจำการ ได้มีเท่ากับจำนวนคนที่ส่งเข้ากองประจำการ คงมีการจับสลากเฉพาะแบ่งแผนก และแบ่งผลัดอย่างเดียว ไม่มีสลากดำ

๓. ถ้าคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๖๐ เซนติเมตรและมีขนาดรอบตัว ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้ส่งส่งคนขนาดถัดรองลงมาตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนต้องการก็ให้จับสลากเฉพาะขนาดนั้น เช่น ในการตรวจเลือกอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะต้องส่งคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ ๑๐๐ คน และมีคนจำพวกที่ ๑ ขนาดสูงดังนี้

๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไป	๘๐ คน
๑๕๙ เซนติเมตร	๑๐ คน
๑๕๘ เซนติเมตร	๒๐ คน

อย่างนี้คนขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไป ๘๐ คน ต้องส่งเข้ากองประจำการหมด เมื่อส่งแล้วยังขาดอีก ๒๐ คน ก็ต้องส่งคนขนาดถัดรองลงมาขนาดแรก ได้แก่ ขนาดสูง ๑๕๙ เซนติเมตร ซึ่งมีอยู่จำนวน ๑๐ คน ก็ต้องส่งเข้ากองประจำการทั้งหมด ๑๐ คน เมื่อส่งแล้วยังขาดอีก ๑๐ คน ก็ต้องพิจารณาขนาดถัดรองลงมาอีกซึ่งได้แก่ขนาดสูง ๑๕๘ เซนติเมตร คนขนาดนี้มีอยู่ทั้งหมด ๒๐ คน ถ้าส่งหมดก็จะเกินจำนวนไป ๑๐ คน จึงต้องเอา ๒๐ คนนี้มาทำการจับสลากเอาเข้าเป็นทหาร ๑๐ คน ปล่อยตัวไป ๑๐ คน

การพิจารณาส่งคนขนาดถัดรองนี้ขนาดสุดท้ายที่จะส่งเข้ากองประจำการได้คือ ขนาดสูง ๑๔๖ เซนติเมตร ต่ำกว่านั้นส่งไม่ได้

๔. ถ้าคนจำพวกที่ ๑ มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ต้องเลือกจากคนจำพวกที่ ๒ โดยวิธีเดียวกับการเลือกคนจำพวกที่ ๑ คือพิจารณาคคนขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้าไม่พอก็พิจารณาเลือกขนาดถัดรองลงมาตามลำดับ

๕. เมื่อส่งคนจำพวกที่ ๒ ตามข้อ ๔ แล้ว ยังไม่พอกับจำนวนที่ต้องการอีกต้องพิจารณาส่งคนผ่อนผัน(คนที่จะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙) การส่งคนผ่อนผันต้องส่งคนผ่อนผันที่เป็นคนจำพวกที่ ๑ ก่อน ถ้ายังขาดอยู่ก็พิจารณาขนาดถัดรองลงมาตามลำดับ ถ้ายังไม่พอก็ส่งคนผ่อนผันที่เป็นคนจำพวกที่ ๒ โดยพิจารณาขนาดลงมาตามลำดับเช่นเดียวกัน การพิจารณาส่งคนผ่อนผันเข้ากองประจำการนั้น ต้องส่งคนผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๓) ก่อน หากไม่พอจึงพิจารณาส่งคนผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๑) และ (๒) รวมกัน

การส่งคนเข้ากองประจำการกระทำได้ตามลำดับดังกล่าวแล้วเพียงข้อ ๕ เท่านั้น ถ้าคนยังขาดจำนวนอยู่อีกก็จำเป็นต้องปล่อยให้ขาดจำนวน แล้วส่งคนอำเภออื่นที่ยังไม่ได้ทำการตรวจเลือกเพิ่มขึ้นแทน แต่ถ้าขาดจำนวนในอำเภอสุดท้ายที่ทำการตรวจเลือกของจังหวัดนั้นก็จำเป็นต้องปล่อยให้ขาดจำนวน และรายงานให้หน่วยเหนือทราบเพื่อดำเนินการต่อไป)

มาตรา ๒๘ ตริ ให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา ๒๘ แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นสูงขึ้นในท้องที่แต่ละจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนหนึ่งคนเป็นประธานกรรมการ เจ้าหน้าที่สัสดี ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสัสดีจังหวัดหนึ่งคน และข้าราชการอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนกหรือเทียบเท่าอีกหนึ่งคน เป็นกรรมการ

กรรมการชั้นสูงต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกับกรรมการตรวจเลือก

คณะกรรมการชั้นสูงมีอำนาจพิจารณาตัดสินกรณีที่มีคำร้อง ตามมาตรา ๓๑ หรือกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างกรรมการตรวจเลือกซึ่งทำคำชี้แจงเสนอขึ้นมา

คำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูงให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๘ จัตวา ให้นายอำเภอท้องที่ที่มีการตรวจเลือกมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดสถานที่ทำการตรวจเลือก

(๒) จัดเจ้าหน้าที่และเอกสารเกี่ยวกับการตรวจเลือก เพื่อให้คณะกรรมการตรวจเลือกตรวจสอบได้ในวันตรวจเลือก

(๓) จัดคนซึ่งมาตรวจเลือกให้รวมอยู่เป็นตำบลเพื่อฟังเรียกชื่อ

(๔) สอบสวนบุคคลซึ่งร้องขอในเหตุต่าง ๆ แล้วมอบเรื่องให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณา

(๕) ตรวจทานและบันทึกบัญชีเรียกของอำเภอตามผลการตรวจเลือก

(๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๔. คณะกรรมการชั้นสูง เนื่องจากคณะกรรมการตรวจเลือกต้องทำงานในวันตรวจเลือกอย่างหนักเพราะมีจำนวนคนเข้ารับการตรวจเลือกมากและต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องทำการตรวจเลือกของแต่ละอำเภอให้แล้วเสร็จเป็นวัน ๆ ตามที่กำหนด ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเลือกจึงอาจเกิดการผิดพลาดขึ้นได้ นอกจากนั้นกรรมการในหน้าที่ต่าง ๆ ของคณะกรรมการตรวจเลือกก็ยังคงอาจมีความเห็นขัดแย้งกันได้ดังกล่าวมาแล้ว กฎหมายจึงได้กำหนดให้ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดตามมาตรา ๒๘ แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นสูงขึ้นอีกคณะหนึ่งสำหรับตัดสินปัญหาต่าง ๆ เหนือคณะกรรมการตรวจเลือกในจังหวัดนั้น ซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ คือ

ก. ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน ๑ คน

ข. เจ้าหน้าที่สัสดีซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสัสดีจังหวัด ๑ คน ตำแหน่งนายทหารชั้นสัญญาบัตรในสายงานสัสดีที่มีตำแหน่งต่ำกว่าสัสดีจังหวัด ได้แก่ ผู้ช่วยสัสดีจังหวัดและสัสดีอำเภอ ส่วนตำแหน่งที่สูงกว่า เช่น สัสดีกองทัพอากาศ ฯลฯ เป็นต้น

ค. เจ้าหน้าที่อื่นที่เหมาะสมแก่กรณี เช่น ถ้ามีปัญหาในเรื่องอาการโรคก็อาจตั้งนายแพทย์เป็นกรรมการ ซึ่งแล้วแต่ข้อเท็จจริงหรือเป็นปัญหาอื่นที่จะต้องพิจารณาที่ตั้งผู้ที่มีความสามารถในด้านนั้นขึ้นเป็นกรรมการ

ตามกฎหมายกำหนดไว้ว่ากรรมการชั้นสูงนี้ต้องไม่ใช่คนเดียวกับกรรมการตรวจเลือก เช่น สัสดีจังหวัดเป็นกรรมการตรวจเลือกแล้ว จะตั้งเป็นกรรมการชั้นสูงอีกไม่ได้ และคำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูงนี้ให้เป็นที่สุดเพียงแค่นี้

การยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการชั้นสูงนี้ ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดระเบียบและวิธีการไว้ แต่ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทยกำหนดว่า ผู้ที่จับสลากถูกเข้ากองประจำการและได้ไปรายงานตัวเข้ากองประจำการเรียบร้อยแล้วและกำลังอยู่ในกองประจำการจะต้องยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการชั้นสูงโดยตรง สำหรับผู้ที่ยังไม่เข้ากองประจำการก็ต้องยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการชั้นสูงเช่นเดียวกัน

มาตรา ๒๙ เมื่อได้คัดคนที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้ว ถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่จะรับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มากกว่า จำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่ประเภทบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา ซึ่งไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ หรือชรา จนหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ากองประจำการพร้อมกันคงผ่อนผันให้คนเดียวตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก ถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะเลือกได้ ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้หนึ่งคน

(๒) บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตาย หรือไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ และบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่หรือน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพี่หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

(๓) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษิตตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้อ้างสิทธิตาม (๑) หรือ (๒) แห่งมาตรานี้ ต้องร้องขอผ่อนผันต่อนายอำเภอท้องที่ก่อนวันตรวจเลือกเข้ากองประจำการไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีพิเศษซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง และผู้ร้องต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก ตามมาตรา ๓๐ อีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวนหลักฐานไว้เสียก่อนวันตรวจเลือก เพื่อคณะกรรมการตรวจเลือกจะได้ตัดสินได้ทันที การขอผ่อนผันตาม (๓) ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันพร้อมกันทั้งสามประเภทได้เพราะจะทำให้คนไม่พอจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการให้ผ่อนผันคนประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒ รวมกันก่อน ถ้าคนยังเหลือจึงผ่อนผันคนประเภทที่ ๓ ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คนประเภทนั้นจับสลาก

(อธิบาย ม.๒๙) การผ่อนผันตามมาตรานี้เป็นการผ่อนผันในชั้นสุดท้าย ด้วยบทบัญญัติว่าเมื่อได้คัดคนที่ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้วยังมีจำนวนคนที่ส่งเข้ากองประจำการได้พอจึงจะผ่อนผันให้บุคคลตามมาตรานี้ (คนจะมีพอส่งเข้ากองประจำการหรือไม่ดูคำอธิบายมาตรา ๒๘) แต่ถ้าแม้ว่าในการตรวจเลือกคราวนั้นจะไม่มีคนยกเว้นที่ต้องคัดออกเลย ถ้าคนธรรมดาที่มีพอส่งเข้ากองประจำการแล้ว ก็คงผ่อนผันให้บุคคลตามมาตรานี้ ดังนี้ข้อสำคัญจึงอยู่ที่ว่ามีคนพอส่งเข้ากองประจำการตามมาตรา ๒๘ หรือไม่

บุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามมาตรานี้มีอยู่ ๓ ประเภท คือ

๑. เป็นบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดาในเมื่อ

ก. บิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดาเป็นคนไร้ความสามารถ คือเป็นคนวิกลจริตซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่อย่างไรก็ดีถ้าเป็นเพียงคนวิกลจริตซึ่งศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและบุตรต้องเลี้ยงดูแล้วเข้าใจว่าจะอนุโลมเข้าในข้อนี้ได้ เพราะความมุ่งหมายของมาตรานี้คือ ต้องการปล่อยให้บุตรได้เลี้ยงดูบิดามารดาไม่ให้อดตาย หรือ

ข. บิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดา พิการทุพพลภาพ หรือ

ค. บิดาหรือมารดาหรือทั้งบิดาและมารดาชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้ ซึ่งในข้อนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดเกณฑ์ชราไว้ว่ามีอายุเท่าใด เพราะสุขภาพของคนเราไม่เหมือนกัน บางคนมีอายุถึง ๘๐ ปี แต่ยังแข็งแรง แต่บางคนอายุเพียง ๕๐ ปี หรือ ๖๐ ปี อาจจะอ่อนแอทำงานไม่ไหว กฎหมายจึงใช้คำกลาง ๆ ว่าชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้เป็นเกณฑ์พิจารณา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้การผ่อนผันต้องประกอบด้วย

(๑) เป็นบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดาหรือทั้งบิดาและมารดา ถ้าไม่ได้เป็นคนหาเลี้ยงก็ไม่ได้รับการผ่อนผัน มักจะมีปรากฏเสมอ ๆ ว่า พ่อแม่ยากจน ลูกก็ไม่แยแส ต้องอาศัยผู้อื่นยังชีพ แต่พอลูกจะถูกทรมานก็สงสารลูก ยอมรับสมอ้างว่าลูกเป็นผู้เลี้ยงดูอย่างนี้ก็มิใช่นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงว่าจำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดามารดาหรือไม่ เช่นบิดามารดามีฐานะมั่งคั่งอยู่แล้วแม่ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรบุตรก็ไม่จำเป็นต้องหาเลี้ยงตรงกันข้ามบิดามารดากลับยังต้องเลี้ยงบุตรอยู่อีกอย่างนี้ก็ไม่ได้รับการผ่อนผันอีกประการหนึ่ง มักจะมีกรณีว่าบิดามารดาประกอบอาชีพมีหลักฐานมั่นคงและบุตรต้องเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการประกอบอาชีพนั้น ถ้าบุตรต้องถูกทรมานจะไม่มีผู้ใดทำแทน กรณีอย่างนี้บิดามารดาอาจจ้างผู้อื่นทำแทนได้ จึงขอผ่อนผันไม่ได้

(๒) ต้องไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดูแทน เช่นยังมีทั้งบิดามารดา บิดาหาเลี้ยงชีพไม่ได้แต่มารดายังแข็งแรงและหาเลี้ยงชีพอยู่แล้วก็ขอผ่อนผันไม่ได้ และจะอ้างว่ามารดาประกอบอาชีพคนเดียวจะทำให้รายได้ลดน้อยลงอย่างนี้ไม่ได้ หรือถ้ามีแต่บิดาหรือมารดาหรือทั้งบิดาและมารดาประกอบอาชีพไม่ได้ทั้งสองคนแต่ยังมีภริยาของผู้จะขอผ่อนผันประกอบอาชีพเลี้ยงดูได้ก็ขอผ่อนผันไม่ได้ คำว่าไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดูไม่ได้เจาะจงเฉพาะญาติพี่น้องเท่านั้น จะเป็นใครก็ได้ที่เขารับเลี้ยงดูแทนได้ก็จะขอผ่อนผันไม่ได้

อาจมีกรณีที่บุตรต้องเข้ารับการตรวจเลือกพร้อมกัน เช่นเป็นบุตรฝาแฝด หรือคนพี่เคยได้รับการผ่อนผันมาแล้วจนคนน้องถึงกำหนดต้องเข้ารับการตรวจเลือกอีก ในกรณีอย่างนี้กฎหมายยอมผ่อนผันให้เพียงคนเดียวตามแต่บิดามารดาจะเลือก จะขอผ่อนผันทั้งหมดไม่ได้ แต่ถ้าบิดามารดาไม่สามารถจะเลือกได้ด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี คณะกรรมการตรวจเลือกจะเป็นผู้พิจารณาเลือกผ่อนผันให้ ๑ คน ซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือกก็จะถือหลักว่าผู้ใดเป็นคนเลี้ยงบิดามารดาได้ดีกว่ากัน

การขอผ่อนผันตามข้อ ๑ นี้ ผู้ร้องต้องขอผ่อนผันก่อนนายอำเภอท้องที่ก่อนวันตรวจเลือกไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน นายอำเภอจะทำการสอบสวนข้อเท็จจริงไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อถึงวันตรวจเลือกต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกอีกครั้งหนึ่งจึงจะได้รับสิทธิผ่อนผัน

๒. เป็นบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยง

ก. บุตรซึ่งมารดาตาย หรือมารดาไร้ความสามารถหรือมารดาพิการทุพพลภาพ (มารดาในที่นี้คือภริยาของผู้ขอผ่อนผัน) หรือ

ข. พี่หรือน้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือร่วมแต่มารดาซึ่งมารดาตาย

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้การผ่อนผันประกอบด้วย

(๑) บุตรหรือพี่หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองไม่ได้ ซึ่งอาจเป็นด้วยอายุยังน้อยหรือไร้ความสามารถหรือพิการทุพพลภาพอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

(๒) ไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดูแทน โดยมีความหมายเช่นเดียวกับข้อ ๑ ทุกประการ
การขอผ่อนผันตามข้อ ๒ นี้ ต้องดำเนินการและปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑ ทุกประการ

๓. เป็นบุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษามากกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๓ (พ.ศ.๒๕๓๖)
ซึ่งแบ่งบุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษามากกว่าเป็น ๓ ประเภทคือ

ก. นิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน ตามที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวงฉบับที่ ๗๓ (พ.ศ.๒๕๓๖) ซึ่งจะผ่อนผันให้เพียงการศึกษาชั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่าชั้น
ปริญญาโทเท่านั้น ผู้ที่ศึกษาในชั้นปริญญาเอกไม่ได้รับการผ่อนผัน และการผ่อนผันนี้ยอมให้เพียงอายุ
ครบ ๒๖ ปีบริบูรณ์ ถ้าอายุเกินกว่านี้แม้ยังกำลังศึกษาอยู่ก็ไม่ได้รับการผ่อนผัน (เว้นแต่นิสิตหรือ
นักศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ผ่อนผันให้ในระหว่างที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถาบันทางแพทย์เพื่อ
ขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรมอีก ๑
ปี)

ข. นักเรียนหรือนักศึกษาโรงเรียนอาชีพหรือวิทยาลัย สังกัดหรืออยู่ในความควบคุมของ
กระทรวง ทบวง หรือองค์การของรัฐ ตามที่กำหนดรายชื่อสำนักศึกษาไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๓
(พ.ศ.๒๕๓๖) แล้ว ซึ่งจะผ่อนผันให้เฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาตรี
หรือ วิทยฐานะซึ่งทางราชการรับรองว่าเทียบได้ไม่สูงกว่าปริญญาตรี และผ่อนผันให้จนถึงอายุครบ ๒๖
ปีบริบูรณ์

ค. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดหรือในความ
ควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย โดยให้ได้รับการผ่อนผันจนสำเร็จระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนประเภทนี้ผ่อนผันให้เพียงอายุครบ ๒๒ ปีบริบูรณ์ถ้ายังไม่สำเร็จก็ไม่ได้
รับการผ่อนผันต่อไป

การขอผ่อนผันแก่บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษามากกว่า ๓ ประเภทนี้ แยกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ให้เป็นหน้าที่ของ มหาวิทยาลัย สถาบัน โรงพยาบาล หรือวิทยาลัยของรัฐ กรม หรือ
ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบเท่ากรม หรือองค์การของรัฐ แล้วแต่กรณี ส่งรายชื่อ
บุคคลที่จะได้รับการผ่อนผัน ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ ภายในเดือน
กุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องรับการตรวจเลือก

๒. ให้เป็นหน้าที่ของ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย แล้วแต่กรณี ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย
ว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่งรายชื่อบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผัน ต่อทบวงมหาวิทยาลัย และให้
ทบวงมหาวิทยาลัย ส่งรายชื่อบุคคลดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่
ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ

สิทธิได้รับการผ่อนผันของบุคคลตามมาตรา ๒๙ (๑) (๒) และ (๓) นี้มีไม่เท่ากัน กล่าวคือถ้าคนจำพวกที่ ๑ รวมกับคนจำพวกที่ ๒ มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องส่งเข้ากองประจำการ ให้เลือกจากคนที่ได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ ส่งเข้ากองประจำการด้วย ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ข้อ ๕ วรรค ๓

สำหรับการส่งคนที่จะได้รับการผ่อนผันเข้ากองประจำการนั้น ต้องส่งคนที่ได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๓) เข้ากองประจำการก่อน ถ้าไม่พอจึงให้ส่งคนที่ได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๑) และ (๒) รวมกัน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙)

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือกเห็นว่า ตนควรจะได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน ต้องนำหลักฐานมาแสดงต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก่อนจับสลากหรือก่อนกำหนดให้เข้ากองประจำการในกรณีที่ไม่มีการจับสลาก มิฉะนั้นให้ถือว่าหมดสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน

(อธิบาย ม. ๓๐ การขอรับสิทธิยกเว้นหรือผ่อนผันในวันทำการตรวจเลือกนั้น ต้องกระทำหรือยื่นเรื่องราวขอรับสิทธิก่อนถูกกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการ มิฉะนั้นจะไม่ได้รับสิทธิ โดยปกติเจ้าหน้าที่จะประกาศให้ยื่นเรื่องราวได้ตั้งแต่ถูกเรียกชื่อครั้งแรกเป็นต้นไป โดยจะมีเจ้าหน้าที่จัดทำเรื่องราวไว้ต่างหากในบริเวณสถานที่ทำการตรวจเลือก เจ้าหน้าที่ที่ทำการเรียกชื่อครั้งแรกจะบอกให้ทราบเองเมื่อเราแจ้งความจำนง แต่ถ้าเราหลงลืมหรือไม่ทราบวิธีการไปยื่น เมื่อได้ตรวจร่างกายหรือวัดขนาดแล้วก็ยังมีสิทธิได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน แต่ทั้งนี้ต้องยื่นก่อนจับสลากหรือก่อนถูกกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการในกรณีที่ไม่มีการจับสลาก แต่การกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการบางคราวเราอาจไม่ทราบเพื่อไม่ให้เสียสิทธินี้ไปทางที่ดีจึงควรยื่นเรื่องราวตั้งแต่เมื่อถูกเรียกชื่อครั้งแรกจะเป็นการแน่นอนกว่า)

มาตรา ๓๑ ในการตรวจคนเข้ากองประจำการนั้น ถ้าผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการเห็นว่าคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ยุติธรรม ก็ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ แต่ให้ส่งผู้นั้นเข้ากองประจำการก่อนจนกว่าจะได้รับคำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูง

(อธิบาย ม. ๓๑ ผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงตามมาตรานี้ได้ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกำหนดต้องเข้ากองประจำการ แต่ในเวลาที่ยื่นคำร้องตัวได้เข้ากองประจำการแล้วหรือยังไม่สำคัญ การร้องนั้นร้องได้ทุกกรณีที่คณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ยุติธรรม เช่น วัดขนาดรอบตัวเราผิดพลาดความจริงขนาดรอบตัวเราเพียง ๗๕ เซนติเมตรครึ่ง แต่คณะกรรมการตรวจเลือกกลับวัดให้เป็น ๗๖ เซนติเมตร ทำให้เราต้องถูกเข้ากองประจำการเราได้ทักท้วงแล้วว่าขนาดไม่ถึง ๗๖ เซนติเมตร ก็ไม่ยอมแก้ไขให้ อย่างนี้ก็ร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ หรือนี่เราบิดเกทำงานไม่ถนัด แต่คณะกรรมการตรวจเลือกว่าบิดเกจริง แต่ยังทำงานได้ถนัด แล้วส่งเราเข้ากองประจำการ อย่างนี้ก็ร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงให้พิจารณาได้

หรือเราร้องขอผ่อนผันเพราะจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดามารดา คณะกรรมการตรวจเลือกจะไม่เข้าหลักเกณฑ์ ตามกฎหมายแต่เรามีพยานหลักฐานครบถ้วนควรได้รับการผ่อนผันอย่างนี้ก็ร้องได้ ข้อสำคัญเรื่องที่จะ ร้องนั้นต้องเกี่ยวกับตัวเรา ที่คณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกหรือไม่ยุติธรรม ไม่ใช่จะไปร้องเรื่อง ของคนอื่น เช่น ร้องว่า คณะกรรมการตรวจเลือกช่วยเหลือผู้อื่นไม่ต้องให้ถูกททททอย่างนี้ไม่อยู่ในหน้าที่ ของคณะกรรมการชั้นสูงพิจารณา การร้องนี้ถ้าร้องก่อนกำหนดเข้ากองประจำการและในระหว่างที่คณะ กรรมการ ชั้นสูงกำลังพิจารณาเรื่องยังไม่เสร็จ และยังไม่ได้ตัดสิน เมื่อถึงกำหนดเข้ากองประจำการต้อง ไป เข้ากองประจำการตามกำหนด จะอ้างว่ากำลังรอรับคำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูง แล้วไม่ไป รายงานตัวเข้ากองประจำการตามกำหนดไม่ได้ ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ และมีโทษตามมาตรา ๔๕)

มาตรา ๓๒ ถ้าปรากฏว่าทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปี บริบูรณ์ในปีที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ไปทำมาหาเลี้ยงชีพในท้องที่อำเภออื่น และ นายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารได้ส่งหมายเรียกไปยังนายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นไปอยู่มอบแทนให้ เมื่อได้รับหมายเรียกแล้ว แต่ไม่สามารถจะไปตามหมายนั้นได้เพราะไม่มีค่าพาหนะหรือจะไปไม่ทัน ผู้นั้น ต้องรีบชี้แจงต่อนายอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ เมื่อ นายอำเภอท้องที่นั้นสอบสวนได้ความจริง ก็ให้เข้ารับการ ตรวจเลือกพร้อมกับคนในอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ แต่ถ้าไม่สามารถส่งเข้ารับการตรวจเลือกในอำเภอท้องที่ นั้นได้ ก็ให้นายอำเภอรีบจัดส่งผู้นั้นไปรับการตรวจเลือกยังอำเภอท้องที่ใกล้เคียงตามที่เห็นสมควร

ให้นายอำเภอท้องที่ที่รับเข้าตรวจเลือก แจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่ออกหมายเรียก

(อธิบาย ม. ๓๒ มาตรานี้เป็นบทผ่อนผันให้ทหารกองเกินที่ได้รับหมายเรียกจากท้องที่อำเภอ หนึ่งสามารถไปเข้ารับการตรวจเลือกต่างอำเภอได้ แต่จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ต้องเป็นทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกิน ๒๑ ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ารับ ราชการทหารกองประจำการ

๒. ไปทำมาหาเลี้ยงชีพในท้องที่อำเภออื่น และนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารได้ส่ง หมายเรียกไปยังนายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นไปอยู่มอบแทนให้

๓. เมื่อได้รับหมายเรียกแล้วแต่ไม่สามารถไปตามหมายนั้นได้ เพราะไม่มีค่าพาหนะ หรือจะไป ไม่ทัน ผู้นั้นต้องรีบชี้แจงต่อนายอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่

๔. นายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นไปอยู่ต้องสอบสวนเมื่อ ได้ความจริง ก็ให้เข้ารับการตรวจเลือกพร้อม กับคนในอำเภอนั้น

๕. ถ้าไม่สามารถส่งเข้ารับการตรวจเลือกในอำเภอท้องที่นั้นได้ก็ให้นายอำเภอรีบจัดส่งผู้นั้นไปรับการตรวจเลือกยังอำเภอท้องที่ใกล้เคียงตามที่เห็นสมควร

ให้นายอำเภอท้องที่ที่รับเข้าตรวจเลือกแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ที่ออกหมายเรียก)

มาตรา ๓๓ ทหารกองเกินที่หลีกเลี่ยงขัดขืนตามมาตรา ๒๗ ถ้าไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ ก็ให้ส่งผู้นั้นเข้ารับราชการทหารกองประจำการในปีนั้นหรือปีถัดไปโดยไม่ให้จับสลาก

(อธิบาย ม. ๓๓ คนหลีกเลี่ยงขัดขืนตามความหมายของมาตรานี้ คือคนที่ขาดไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามหมายเรียกของนายอำเภอ เจ้าหน้าที่ได้ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด ศาลได้พิพากษาคัดสินถึงที่สุดให้ลงโทษ และเจ้าหน้าที่ได้ยกรายชื่อจากบัญชีคนที่ขาดการตรวจเลือกไปไว้ในบัญชีคนหลีกเลี่ยงขัดขืน และสำหรับคำว่าไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการนั้น ต้องไม่ขัดทั้ง ๒ ประการ คือ

๑. ขนาดของร่างกายไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ ขนาดที่จะขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการคือสูงน้อยกว่า ๑๔๖ เซนติเมตร หรือขนาดรอบตัวต่ำกว่า ๗๖ เซนติเมตร ดังนั้นคนหลีกเลี่ยงขัดขืนที่มีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๔๖ เซนติเมตรขึ้นไปและขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไป จึงถือว่าขนาดของร่างกายไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ ไม่ถือขนาดสูง ๑๖๐ เซนติเมตรขึ้นไปเป็นบรรทัดฐาน

๒. ความสมบูรณ์ของร่างกายขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ.๒๕๑๘) คือคนจำพวกที่ ๓ และคนจำพวกที่ ๔ (ดูกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ประกอบด้วย) จะส่งเข้าเป็นทหารกองประจำการไม่ได้ ดังนั้น คนที่จะส่งเข้ากองประจำการได้ คือ คนจำพวกที่ ๑ และคนจำพวกที่ ๒ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ ๑๔๖ เซนติเมตรขึ้นไป และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ ๗๖ เซนติเมตรขึ้นไปเท่านั้น

การส่งคนหลีกเลี่ยงขัดขืนเข้ากองประจำการนั้นกระทำได้ ๒ วิธี คือ

๑. ส่งเมื่อพ้นโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๕ แล้ว คือเมื่อพ้นโทษในปีใดก็ส่งเข้ากองประจำการในปีนั้นทันที โดยต้องให้แพทย์ตรวจร่างกายและทำการวัดขนาดเสียก่อนหากร่างกายไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการ จึงส่งเข้ากองประจำการได้ (ปัจจุบันวิธีนี้ไม่นิยมกระทำกันเพราะมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ จึงนิยมกระทำตามวิธีที่ ๒)

๒. เมื่อพ้นโทษแล้วออกหมายเรียกให้เข้ารับการตรวจเลือกใหม่ในครั้งถัดไปและเมื่อร่างกายไม่ขัดต่อการเป็นทหารกองประจำการก็ส่งเข้ากองประจำการโดยไม่ให้จับสลาก แม้การตรวจเลือกในครั้งนั้นจะมีการจับสลาก คนหลีกเลี่ยงขัดขืนก็ไม่มีสิทธิจับสลาก)

มาตรา ๓๔ ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการผู้ใด จักต้องเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่อใด ให้นายอำเภอท้องที่ที่รับเข้าตรวจเลือกเป็นผู้กำหนด และให้นายอำเภอออกหมายนัด เพื่อให้ทหารกองเกินผู้นั้นมา ณ ที่อำเภอท้องที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในวันนั้น เพื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ถ้าทหารกองเกินผู้นั้นไม่มาตามนัด ให้ถือว่าหลีกเลี่ยงชัดขึ้น

(อธิบาย ม.๓๔ ทหารกองเกินที่ไปเข้ารับการตรวจเลือกและต้องถูกเข้าเป็นทหารกองประจำการนั้น นายอำเภอจะเป็นผู้ออกหมายนัดให้ไป ณ ที่ว่าการอำเภอในวันอื่นเพื่อส่งตัวเข้ารับราชการในกองประจำการต่อไป ผู้ที่ได้รับหมายนัดต้องไป ณ ที่ว่าการอำเภอตามวัน เดือน ปี และเวลา ที่กำหนดไว้ในหมายนัดนั้น ถ้าผู้ใดไม่ไปถือว่าหลีกเลี่ยงชัดขึ้นมีความผิดตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี)

มาตรา ๓๕ ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ เมื่อเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่อใดให้รับขึ้นทะเบียนกองประจำการโดยไม่ชักช้า

ทหารกองประจำการ ต้องรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร ตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จะกำหนดให้

(อธิบาย ม. ๓๕ วรรคต้นของมาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาจากมาตรา ๓๔ กล่าวคือ มาตรา ๓๔ บัญญัติให้ทราบแก่ผู้ที่ถูกเข้ากองประจำการในวันทำการตรวจเลือกนั้นไม่ได้เข้ากองประจำการพร้อมกันทั้งหมด คงให้เข้ากองประจำการเป็นผลัด ๆ โดยนายอำเภอเป็นผู้ออกหมายนัดให้ไปรายงานตัวตามวันเวลาที่กำหนดในหมายนัดนั้น มาตรานี้ได้บัญญัติเพิ่มเติมไว้ว่า ทหารกองเกินผู้ใดจักต้องเริ่มเข้ารับราชการกองประจำการเมื่อใดให้รับขึ้นทะเบียนกองประจำการโดยไม่ชักช้า จะเห็นว่าถ้าผู้ใดยังไม่ถึงกำหนดเข้ากองประจำการก็ยังไม่ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการ

การขึ้นทะเบียนกองประจำการก็เป็นการทำทะเบียนหลักฐานขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งนั่นเอง แต่มีรายละเอียดมากกว่าเมื่อครั้งทำทะเบียนหลักฐานในการรับลงบัญชีทหารกองเกิน ทั้งนี้เพราะถือว่าผู้ที่เป็นทหารกองประจำการจะได้รับการฝึกวิชาทหารอย่างแท้จริง อันจะเป็นกำลังอันสำคัญของประเทศต่อไป จึงต้องทำทะเบียนหลักฐานกันใหม่ให้รัดกุมแยกไว้ต่างหากจากทหารกองเกิน

ส่วนวรรคสองของมาตรา ๓๕ คงมีความหมายแต่เพียงว่าทหารกองประจำการจะต้องรับราชการอยู่ในหน่วยทหารตามที่ทางราชการทหารจัดให้จะเลือกอยู่หน่วยนั้นหน่วยนี้ตามอำเภอใจไม่ได้เท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า จะต้องอยู่ในหน่วยทหารตลอด ๒ ปีเต็มตามกฎหมาย ไปไหนไม่ได้เลยจะลาจะป่วย หรือจะให้ไปปฏิบัติหน้าที่พิเศษนอกกรมก็ไม่ได้ มาตรานี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงนี้)

มาตรา ๓๖ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพล เพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม และในการระดมพล

กระทรวงกลาโหมมีอำนาจกำหนดให้ทำการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม ตามที่เห็นสมควร ส่วนการระดมพลให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

การเรียกเข้ารับราชการทหารตามวรรคหนึ่ง ให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้จัดเตรียมและอำนวยความสะดวก และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการเรียกและส่งทหารเข้ารับราชการตามความประสงค์ของ กระทรวงกลาโหม

การผ่อนผันไม่ต้องเรียกหรือไม่ต้องเข้ารับราชการทหารตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(อธิบาย ม. ๓๖ ตามบทบัญญัติของมาตรา ๓๖ นี้ เป็นการเรียกคนเข้ารับราชการทหารอีกแบบหนึ่ง แยกออกได้เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. การเรียกพลเพื่อตรวจสอบ
๒. การเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร
๓. การเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม
๔. การระดมพล

๑. การเรียกพลเพื่อตรวจสอบ คือการเรียกทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนเข้ารับการตรวจสอบสภาพ ตรวจสอบบัญชี และซักซ้อมระเบียบการ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดผลสมบูรณ์ในการที่จะปฏิบัติการเรียกพล เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม หรือการระดมพลตามแผน

การเรียกพล เพื่อตรวจสอบนี้ โดยธรรมดากระทำในยามปกติ มีความมุ่งหมาย เพื่อ

- ๑.๑ ทดสอบผลการเรียก
- ๑.๒ ตรวจสอบบัญชีรายชื่อบุคคล
- ๑.๓ ทดสอบและตรวจสอบขนาดเครื่องแต่งกาย
- ๑.๔ ตรวจสอบร่างกาย
- ๑.๕ อบรมและบรรยายเรื่องที่ทหารควรทราบ
- ๑.๖ ชี้แจงและทบทวนหน้าที่ของทหาร

การเรียกพลเพื่อตรวจสอบนี้ หากผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืน มีความผิดตามมาตรา ๔๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. การเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร คือ การเรียกทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนเข้ารับการฝึกหรือ ทบทวนวิชาทหาร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารนี้ โดยธรรมดากระทำในยามปกติ และให้กระทำโดยแยกฝึกตามหน่วยทหาร หรือจะให้หน่วยหนึ่งหน่วยใด ทำการฝึกเป็นส่วนรวมก็ได้ ทั้งนี้มุ่งหมายให้กระทำทุก ๆ ปี และควรเรียกผู้ซึ่งถูกปลดจากกองประจำการ หรือจากประจำการไปแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี

๓. การเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม คือการเรียกทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนตามบัญชีบรรจุกำลังเข้าประจำหน่วย แล้วทำการฝึกเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทั้งนี้เพื่อทดสอบแผนหรือเตรียมรับสถานการณ์

การเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมพร้อมครั้งคราวหนึ่ง ผู้มีหน้าที่เข้ารับการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม อาจถูกเรียกเฉพาะผู้ซึ่งได้รับการบรรจุไว้ในบัญชีบรรจุกำลังตามแผน และจะเรียกเข้ามาเต็มตามแผนหรือจะเรียกเข้ามาเฉพาะบางส่วน แล้วแต่ความประสงค์ของทางราชการทหาร

๔. การระดมพล คือการเรียกทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนเข้ารับบรรจุหน่วยทหาร ในเมื่อประเทศชาติอยู่ในสถานการณ์คับขัน เพื่อเตรียมป้องกัน หรือปราบปรามจลาจล หรือเพื่อขยายกำลังตามอัตราสงคราม

การระดมพลจะกระทำเมื่อมีพระบรมราชโองการให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการระดมพลแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะได้สั่งดำเนินการต่อไป

การเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อทดลองความพร้อมพร้อมและการระดมพล หากผู้ใดหลีกเลี่ยงมีความผิดตามมาตรา ๔๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี

การเรียกพลดังกล่าวทั้ง ๔ ชนิดนี้ทางราชการได้กำหนดให้ผ่อนผันแก่ทหารกองเกิน และทหารกองหนุนบางประเภทไว้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ. ๒๕๑๖)

มาตรา ๓๗ ทหารกองเกินและทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการตามมาตรา ๓๖ และทหารประจำการ ต้องอยู่ในวินัยทหารเหมือนทหารกองประจำการ

(อธิบาย ม. ๓๗ มาตราฉบับนี้บัญญัติไว้กว้าง ๆ ให้ทหารที่ถูกเรียกเข้ารับราชการทั้ง ๔ ชนิดตามมาตรา ๓๖ กับทหารประจำการต้องอยู่ในวินัยทหารเหมือนทหารกองประจำการเช่นเดียวกัน เป็นผลให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเหมือนกันหมด)

หมวด ๖

การปลด

มาตรา ๓๘ การปลดทหารกองประจำการเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๑ นั้น ถ้ากระทรวงกลาโหมเห็นว่ามิเหตุจำเป็นจะเลื่อนกำหนดเวลาปลดไป ก็ให้สั่งเลื่อนไปได้ตามความจำเป็น

(อธิบาย ม. ๓๘ มาตรานี้ให้อำนาจกระทรวงกลาโหมสั่งเลื่อนกำหนดเวลาปลดทหารกองประจำการเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๑ ออกไปได้ตามความจำเป็น ซึ่งปกติทหารกองประจำการต้องรับราชการในกองประจำการมีกำหนด ๒ ปี ตามมาตรา ๙ แต่ถ้ามีความจำเป็นเช่นเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเกิดสงครามกระทรวงกลาโหมอาจสั่งเลื่อนกำหนดเวลาปลดออกไปอีกตามความจำเป็นซึ่งอาจจะเลื่อนออกไปอีกเท่าใดก็ได้

ข้อสังเกตมาตรานี้ให้อำนาจกระทรวงกลาโหมสั่งเลื่อนกำหนดเวลาปลดออกไปเท่านั้น แต่จะสั่งเลื่อนกำหนดเวลาปลดเข้ามาไม่ได้ แต่ก็มีอำนาจสั่งให้ลาพักการปลดโดยถือว่าตัวยังคงรับราชการอยู่ในกองประจำการได้เพราะยังไม่ได้ปลด)

มาตรา ๓๙ ทหารกองเกินเมื่อมีอายุครบกำหนดปลดแล้ว ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ตามลำดับ คือ

อายุสามสิบปีบริบูรณ์	เป็น	ทหารกองหนุนชั้นที่ ๒
อายุสี่สิบปีบริบูรณ์	เป็น	ทหารกองหนุนชั้นที่ ๓
อายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์	เป็น	พันราชการทหารประเภทที่ ๒

(อธิบาย ม. ๓๙ ทหารกองเกินตามมาตรานี้หมายถึงผู้ที่เป็นทหารกองเกินมาตั้งแต่เริ่มแรกไม่เคยเปลี่ยนสภาพเป็นทหารประเภทอื่นเลย และเป็นทหารกองเกินอยู่จนถึงอายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์จึงถูกปลดเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๒ และเมื่ออายุครบ ๔๐ ปีบริบูรณ์ปลดเป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๓ ประเภทที่ ๒ อายุ ๔๖ ปีบริบูรณ์ปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๒ การปลดทหารกองเกิน เป็นทหารกองหนุนชั้นต่าง ๆ ของประเภทที่ ๒ นี้ไม่ต้องทำพิธีปลดและไม่ต้องเปลี่ยนใบสำคัญใหม่ คงปลดไปในตัวเมื่อผู้นั้นมีอายุถึงชั้นที่กำหนดไว้ และคงถือใบสำคัญฉบับเดิมที่ได้รับเมื่อไปแสดงตนขอลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไว้เป็นหลักฐานต่อไป ซึ่งในใบสำคัญนั้นเจ้าหน้าที่จะลงกำหนดวัน เดือน ปี ที่จะถูกปลดเป็นกองหนุนชั้นต่าง ๆ จนกระทั่งปลดพันราชการทหารไว้ให้โดยตลอด นอกจากนั้นผู้ที่ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๘ เมื่อมีอายุตั้งแต่ ๓๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ก็ต้องจัดเข้าเป็นทหารกองหนุนชั้นต่าง ๆ ตามอายุที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ด้วย เช่นลงบัญชีทหารกองเกินเมื่ออายุ ๓๕ ปี ก็เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๒ ในวันลงบัญชี หรือลงบัญชีทหารกองเกินเมื่ออายุเมื่อ ๔๓ ปีก็เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๓ ประเภทที่ ๒ ในวันลงบัญชีเช่นกัน

มาตรา ๔๐ ทหารกองประจำการ ถ้าต้องจำขังหรือจำคุกครั้งเดียว หรือหลายครั้ง เมื่อมีกำหนดวันที่จะต้องทัณฑ์หรือต้องโทษรวมได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก็ดี หรือทหารกองประจำการผู้ใดซึ่งกระทรวงกลาโหมเห็นว่าจะทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการทหารด้วยประการใด ๆ ก็ดี จะปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ก็ได้

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยสัสดีจังหวัดออกใบสำคัญให้แก่ทหารที่ถูกปลดนี้ไว้เป็นหลักฐาน ใบสำคัญนี้ หากชำรุดหรือสูญหาย ให้ผู้ถือแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อรับใหม่ โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท แต่ถ้การชำรุดหรือสูญหายนั้นเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(อธิบาย ม. ๔๐ มาตรานี้เป็นบทยกเว้นของมาตรา ๙ กล่าวคือ ผู้ที่เข้าเป็นทหารกองประจำการเมื่อรับราชการในกองประจำการครบกำหนดปลดแล้วมาตรา ๙ ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ แต่ตามมาตรา ๔๐ เป็นเรื่องปลดทหารกองประจำการออกเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ เหตุที่จะทำให้ทหารกองประจำการต้องถูกปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ได้มี ๒ ประการคือ

๑. ในระหว่างที่เป็นทหารกองประจำการต้องถูกจำขังหรือจำคุกครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และมีกำหนดวันที่จะต้องทัณฑ์หรือต้องลงโทษรวมได้ไม่น้อยกว่า ๑ ปี หรือ

๒. ในระหว่างที่เป็นทหารกองประจำการกระทรวงกลาโหมเห็นว่าจะทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการทหาร

เมื่อมีกรณีเข้าตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ ข้อหนึ่งข้อใดก็อาจปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ได้ และในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่นั้นจะปลดให้เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ ๑ ประเภทที่ ๒ ก่อน เมื่ออายุครบ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้วจึงถือตามมาตรา ๓๙ ต่อไป

การปลดนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยสัสดีจังหวัด จะออกใบสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน ถ้าใบสำคัญชำรุดสูญหายต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับมาตรา ๑๖)

มาตรา ๔๑ ทหารกองประจำการ ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุน ซึ่งยังไม่ครบกำหนดปลดพ้นราชการทหาร ถ้าพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ให้ปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑ หรือที่ ๒ แล้วแต่กรณี

ถ้าเป็นนายทหารสัญญาบัตรถูกถอดหรือออกจากยศ ก็ให้ปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒

ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยสัสดีจังหวัดออกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญ ให้แก่ทหารตามประเภทที่ถูกปลดไว้เป็นหลักฐาน

(อธิบาย ม.๔๑ มาตราบัญญัติถึงกรณีที่ต้องปลดพ้นราชการทหารโดยไม่ต้องอยู่ในกองหนุนชั้นต่าง ๆ ตามหลักทั่วไปตั้งได้กล่าวมาแล้วในมาตราก่อน ๆ เหตุที่จะปลดพ้นราชการทหารตามมาตรานี้มี ๒ ประการ คือ

๑. พิจารณาทูพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐)

๒. นายทหารสัญญาบัตรถูกถอดหรือถูกให้ออกจากยศ

การปลดพ้นราชการทหารตามมาตรานี้มีทั้งปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑ และพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒ ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

๑. ทหารกองประจำการและทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ถ้าพิจารณาทูพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ต้องปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑ การที่จะทราบว่าผู้ใดพิจารณาหรือมีโรคนั้น สำหรับทหารกองประจำการตัวอยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของหน่วยทหารอยู่แล้วจึงทราบได้ ส่วนทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ นั้นจะทราบได้ต่อเมื่อมีการระดมพลหรือเรียกเข้าฝึกวิชาทหารหรือเรียกทดลองความพร้อมพร้อม หรือเรียกเข้าตรวจสอบ

เมื่อผู้ใดถูกปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ ๑ แล้ว ทางราชการจะออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน หนังสือสำคัญนี้จะออกให้ครั้งเดียวถ้าชำรุดหรือสูญหายจะขอใหม่ไม่ได้

๒. ก. ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ถ้าพิจารณาทูพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ต้องปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒ และการที่จะทราบว่าผู้ใดพิจารณาหรือ มีโรคนั้น สำหรับทหารกองเกินทราบได้เมื่อไปเข้ารับการตรวจเลือก หรือเมื่อมีการระดมพลหรือเรียกเข้าฝึกวิชาทหารหรือเรียกเข้าทดลองความพร้อมพร้อมหรือเรียกเข้าตรวจสอบสำหรับทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ จะทราบได้ก็ต่อเมื่อมีการระดมพล หรือเรียกเข้าฝึกวิชาทหาร หรือเรียกเข้าทดลองความพร้อมพร้อมหรือเรียกเข้าตรวจสอบเช่นเดียวกัน

ข. นายทหารสัญญาบัตรที่ถูกถอดหรือออกจากยศ ต้องปลดเป็นพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒

ผู้ที่ถูกปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒ จะได้รับใบสำคัญไว้เป็นหลักฐาน ใบสำคัญนี้จะออกให้ครั้งเดียวเหมือนข้อ ๑)

หมวด ๗
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ หนังสือซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้ไว้แก่บุคคลใด ถ้าชำรุดหรือสูญหายแล้ว บุคคลนั้นไม่แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ เพื่อรับใหม่ตามความในมาตรา ๙ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๔๐ ภายในกำหนดสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่สามารรถแจ้งได้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

มาตรา ๔๓ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒ ทวิ หรือมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุคคลใดได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ แล้ว แต่ยังไม่เป็นทหารกองเกิน ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ หรือ มาตรา ๑๒ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ บุคคลใดไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๘ หรือไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามมาตรา ๑๙ หรือไม่ยอมลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๒๑ หรือไม่มารับหมายเรียกที่อำเภอตามมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินหรือขอลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตนแล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(กรณีตามเครื่องหมาย “ นั้น น่าจะหมายถึงความไม่ให้นายอำเภอ ทำการสอบสวน ผู้แทนไว้ เพื่อเป็นการแสดงว่า เจ้าตัวไม่ประสงค์จะหลีกเลี่ยงหรือขัดขืน แต่เกิดจากมีความจำเป็นจริง ๆ และเมื่อความจำเป็นหมดไปก็จะมาแสดงตนเพื่อดำเนินการทันที)

มาตรา ๔๕ บุคคลใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่จนกว่าการตรวจแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ เพื่อจะไม่ให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลใดเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือ ผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

มาตรา ๔๖ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใด หลีกเลียงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหาร ในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม หรือในการระดมพลตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี

มาตรา ๔๗ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใด หลีกเลียงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหาร ในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกิน สามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ บุคคลใดทำร้ายร่างกายตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำเพื่อจะให้พ้นจากการรับราชการทหาร ตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปจนถึงแปดปี

ผู้สมรู้เป็นใจในการทำร้ายร่างกายเพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวนี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงสี่ปี

มาตรา ๔๙ บุคคลใดใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อโดยเจตนาหลีกเลียงให้พ้นจากการ รับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ จนเป็นผลสำเร็จ หรือยุยงเสี้ยมสอนจนเกิดความผิดตาม มาตรานี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

หมวด ๘

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๐ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้

- ก. การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอันใช้ได้
- ข. หมายถึงเรียกคนเข้ารับราชการในกองประจำการ ซึ่งได้ออกไว้ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอันใช้ได้ เว้นแต่บุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ต้องปฏิบัติตามหมายเรียกนั้น
- ค. ผู้ที่ยังอยู่ในกองประจำการตามพระราชบัญญัติเดิม ต้องรับราชการทหารต่อไป จนกว่าจะครบกำหนดปลด
- ง. ผู้ที่อยู่ในกองหนุนชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ หรือชั้นที่ ๓ ตามพระราชบัญญัติเดิม ต้องอยู่ในกองหนุนชั้นนั้น ๆ ต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
- จ. ผู้ที่ถูกปลดพ้นจากราชการทหารตามพระราชบัญญัติเดิม ให้เป็นอันพ้นตลอดไป
- ฉ. ผู้ที่เป็นทหารกองเกินอยู่ตามพระราชบัญญัติเดิม ให้เป็นทหารกองเกินตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๙
การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกัน เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป.พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(๗๑ ร.จ. ๑๙๕ ตอนที่ ๑๓ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗)

บทที่ ๓

กฎกระทรวง

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๔๙๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงร่วมกันไว้ดังต่อไปนี้

วิธีนับอายุตามมาตรา ๔ (๑) คือ คนเกิดในพุทธศักราชใดก็ตาม เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น ให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ และนับอายุครบ สอง สาม สี่ ฯลฯ ปีบริบูรณ์เรียงตามลำดับเมื่อสิ้นพุทธศักราชต่อ ๆ ไป อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ในพุทธศักราชใด ให้เรียกว่าคนชั้นปีนั้น เช่น คนเกิดในพุทธศักราช ๒๔๗๙ จะเป็นวันเดือนใดก็ตาม ให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราช ๒๔๗๙ อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ในพุทธศักราช ๒๔๙๗ และเรียกว่าคนชั้นปี ๒๔๙๗ เป็นต้น

ถ้าไม่ปรากฏปีเกิด ให้นายอำเภอท้องที่ถือเอาตามที่เพื่อนบ้านเชื่อกันว่าอายุเท่าใด ประกอบกับการสังเกตร่างกายเป็นเกณฑ์สำหรับกำหนดอายุ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘

พลเอก ส. ณะรัชต์

รัฐมนตรีว่าการ ฯ รักษาราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเรือโท สุหาวิณวิวัฒน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๗๒ ร.จ. ๗๗๓ ตอนที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๔๙๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๕๖๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๖๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๖๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงร่วมกันไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา ซึ่งให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แต่ไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติตามมาตรา ๑๔ (๒) คือ

ในสุเหร่าหนึ่ง อารามหนึ่ง หรือสำนักหนึ่ง

(๑) สำหรับศาสนาอิสลาม

๑. โต๊ะอิหม่าม หนึ่งคน
๒. โต๊ะบิลา หนึ่งคน
๓. โต๊ะกาเตบ หนึ่งคน

(๒) สำหรับศาสนาคริสต์หรือโรมันคาทอลิก

๑. เจ้าอธิการวัด หนึ่งคน
๒. ผู้ช่วยเจ้าอธิการวัด สามคนแล้วแต่เจ้าอธิการวัดจะเห็นสมควรขอใบสำคัญ

ให้แก่ผู้ใด

(๓) สำหรับศาสนาโปรเตสแตนต์

ผู้มีความรู้ความสามารถสอนศาสนาได้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้ช่วยหัวหน้าในสำนักสอนศาสนาสำนักใหญ่แห่งละสามคน แล้วแต่ผู้เป็นหัวหน้าจะขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

ข้อ ๒ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ออกใบสำคัญ เมื่อได้ออกใบสำคัญนักบวชให้แก่ผู้ใดแล้ว ต้องแจ้งให้นายอำเภอท้องที่เป็นภูมิลำเนาไพรของผู้นั้นทราบด้วย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘

พลเอก ส. ณะรัชต์

รัฐมนตรีว่าการ ฯ รักษาราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเรือโท สุนาวิณวิวัฒน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๗๒ ร.จ. ๘๓๖ ตอนที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๔๙๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๕๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงร่วมกันไว้ดังต่อไปนี้

ทหารกองเกินซึ่งจะเรียกเข้ารับราชการกองประจำการตามมาตรา ๒๓ คือ

(๑) ทหารกองเกินซึ่งมีอายุยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ในปีที่จะเข้ากองประจำการ ถ้าไม่พอจึงให้เรียกทหารกองเกินซึ่งมีอายุถัดจากอายุยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไปตามลำดับ

(๒) ทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่ายี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการ ซึ่ง

(ก) ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก

(ข) หลีกเลียงขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก

ตามมาตรา ๓๓

(ค) พ้นจากฐานะยกเว้น หรือผ่อนผัน

(ง) จะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ หรือ

(จ) คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ ๓ ตามกฎกระทรวง

ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนี้ ปีหนึ่งให้เรียกครั้งเดียวระหว่างเดือนเมษายนกับเดือนพฤษภาคม เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘

พลเอก ส. หารัษฏ์

รัฐมนตรีว่าการ ฯ รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเรือโท สุหาวิวิท

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๗๒ ร.จ. ๘๕๒ ตอนที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๖๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๖๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๖๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงร่วมกันไว้ดังต่อไปนี้

นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ และไม่ต้องมาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามกำหนดหมายเรียก ตามมาตรา ๒๗ (๒) คือ

(๑) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ โดยอยู่ในความปกครองทั้งฝ่ายวิชาการและความประพฤติของผู้ดูแลนักเรียนของรัฐบาลไทยสำหรับประเทศนั้น ๆ

(๒) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ โดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕

พลเอก ส. ณะรัชต์

รัฐมนตรีว่าการ ฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเรือโท สุหาวิวิท

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๗๒ ร.จ. ๘๓๖ ตอนที่ ๔๔ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๕)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๕๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๕๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๐๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๒ ผู้ซึ่งมีคุณวุฒิซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่าสองปี ตามความในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง คือ

- (๑) ข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร
- (๒) ข้าราชการตุลาการ
- (๓) ดาโต๊ะยุติธรรม
- (๔) ข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ และรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- (๕) ข้าราชการอัยการ
- (๖) ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- (๗) พนักงานเทศบาลซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้นตรีขึ้นไป
- (๘) ผู้สำเร็จชั้นอุดมศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา
- (๙) ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารจากต่างประเทศซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร
- (๑๐) ผู้สำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ ๒ หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวนั้น
- (๑๑) ผู้สำเร็จวิชาชีพจากโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ

(๑๒) ผู้สำเร็จวิชาชีพที่มีหลักสูตรเวลาเรียนไม่น้อยกว่าสามปีจากโรงเรียนอาชีพซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะ และรับผู้สำเร็จตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นที่ ๓ หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวนั้น

(๑๓) ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ ๒ ชั้นขึ้นไป หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวนั้น

ถ้าเป็นบุคคลดังกล่าวใน (๑) ถึง (๘) ให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปี แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือน

ถ้าเป็นบุคคลดังกล่าวใน (๙) ให้รับราชการทหารดังนี้

ก. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ ๑ ให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีหกเดือน แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

ข. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ ๒ ให้รับราชการทหารกองประจำการหนึ่งปี แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือน

ค. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ ๓ ให้รับราชการทหารกองประจำการหกเดือน แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงสามเดือน

ง. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ ๔ ให้รับราชการทหารกองประจำการสี่เดือน แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงสองเดือน

จ. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ ๕ ให้รับราชการทหารกองประจำการสองเดือน แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งเดือน

ถ้าเป็นบุคคลดังกล่าวใน (๑๐) ถึง (๑๓) และเป็นผู้ที่ได้อำนาจเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

ข้อ ๓ ทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารซึ่งสมควรให้อยู่ในกองประจำการน้อยกว่าสองปี หรือมีต้องเข้ารับราชการในกองประจำการตามความในมาตรา ๙ วรรคสาม คือ

(๑) ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ ๑ ให้รับราชการกองประจำการหนึ่งปีหกเดือน แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

(๒) ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ ๒ ให้รับราชการทหารกองประจำการหนึ่งปี แต่ถ้าเป็นผู้ที่ได้อำนาจขอเข้ารับราชการในกองประจำการ ก็ให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหกเดือน

(๓) ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ตั้งแต่ชั้นปีที่ ๓ ขึ้นไป ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนโดยมิต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

(๔) ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาศาสตร์สำหรับนักศึกษาและนิสิตในมหาวิทยาลัยซึ่งใช้อำนาจก่อน พ.ศ. ๒๕๐๓ ตั้งแต่ชั้นปีที่ ๑ ขึ้นไปให้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน โดยมิต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๐๘

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๘๒ ร.จ.๒๖๒ ตอนที่ ๓๔ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๐๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓๒ (พ.ศ.๒๕๑๔)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ และ มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

เหตุกรณีพิเศษที่จะให้ทหารกองประจำการ รับราชการในกองประจำการน้อยกว่าสองปี ตามความในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง ได้แก่กรณีที่มีการรบเกิดขึ้นในต่างประเทศและรัฐบาลส่งกองทหารไปร่วมรบ ณ ประเทศนั้น เมื่อทหารกองประจำการที่ได้ไปกับกองทหารเพื่อร่วมรบดังกล่าวเดินทางกลับถึงประเทศไทยโดยได้ปฏิบัติราชการครบรอบในการผลัดเปลี่ยนกำลังพลแล้ว หรือเมื่อทหารกองประจำการที่ได้ไปกับกองทหารเพื่อร่วมรบดังกล่าวเดินทางกลับถึงประเทศไทยเนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะร่วมรบต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๘๘ ร.จ.๑ ตอนที่ ๙๕ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๑๔)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓๕ (พ.ศ.๒๕๑๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ และ มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๒ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่น ให้กระทำโดยวิธีร้องขอ และบุคคลที่จะร้องขอต้องมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์

ข้อ ๓ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอตามข้อ ๒ ให้กระทำดังต่อไปนี้

(๑) การร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการในวันตรวจเลือก ให้ผู้ซึ่งถูกเรียกร้องขอต่อคณะกรรมการตรวจเลือกก่อนการกำหนดตัวบุคคลเข้ากองประจำการ เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณารับผู้ใด ผู้นั้นมีสิทธิเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ แล้วแต่กรณี

(๒) การร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ ก่อนวันตรวจเลือก ให้ผู้ซึ่งถูกเรียกร้องขอต่อเจ้าหน้าที่กรมกองที่ผู้นั้นประสงค์จะเข้าเป็นทหารกองประจำการ เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวพิจารณารับผู้ใด ให้ผู้นั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการในปีที่เรียกให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือก

(๓) การร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยผู้ซึ่งยังไม่ถูกเรียกเข้าเป็นทหารกองประจำการหรือผู้ซึ่งเคยถูกเรียกเข้าเป็นทหารกองประจำการแล้ว แต่ไม่ถูกเข้ากองประจำการ ให้บุคคลดังกล่าวร้องขอต่อเจ้าหน้าที่กรมกองฝ่ายทหาร หรือฝ่ายตำรวจ ที่บุคคลนั้นประสงค์จะเข้ารับราชการกองประจำการ เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวพิจารณารับบุคคลใด ให้นำบุคคลนั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการที่กรมกองฝ่ายทหารหรือฝ่ายตำรวจจะรับผู้ร้องขอเข้าในสังกัดหรือเหล่าใด ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๔ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการตามข้อ ๓ (๑) หรือ (๒) ให้กรมกองฝ่ายทหาร หรือฝ่ายตำรวจรับได้เฉพาะบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่ที่มีการเรียกบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการไม่เกินจำนวนเฉลี่ยของอำเภอท้องที่ทำการตรวจเลือก เว้นแต่

(๑) การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการในกองทัพเรือ ให้รับบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานครได้ด้วย

(๒) การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการตามข้อ ๓ (๒) ในกรณีนี้ผู้ซึ่งถูกเรียกเป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในประเทศไทย หรือจากต่างประเทศที่กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่รับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนาทหาร ทั้งนี้ ให้ผู้นั้นร้องขอต่อกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ แล้วแต่กรณี ก่อนวันตรวจเลือกไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อ ๕ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ตามข้อ ๓ (๓) และการรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนทหาร ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนาทหาร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๘๐ ร.จ.๑ ตอนที่ ๓๐ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓๖ (พ.ศ.๒๕๑๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๖ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และ มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น

(๑) สำหรับทหารกองเกินซึ่งมีอายุย่างเข้ายี่สิบเอ็ดปีในพุทธศักราชใด ตามที่ปรากฏ รายชื่อในบัญชีทหารกองเกิน ให้นายอำเภอออกหมายเรียกเข้ารับราชการทหารตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม เป็นต้นไป

(๒) สำหรับทหารกองเกินซึ่งมีอายุเกินกว่ายี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อยู่ในกำหนดเรียก มาตราจเลือกตาม (๒) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับ ราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ตามที่ปรากฏรายชื่อในบัญชีทหารกองเกินและบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้า กองประจำการที่ได้ทำการตรวจเลือกครั้งสุดท้ายเมื่อเสร็จการตรวจเลือกแล้ว ให้นายอำเภอออก หมายเรียกเข้ารับราชการ โดยจะส่งหมายเรียกให้หรือจะเรียกให้มารับที่อำเภอท้องที่ที่เป็น ภูมิลำเนาทหารของผู้นั้นก็ได้

ข้อ ๒ ในกรณีที่ทหารกองเกินไปขอรับหมายเรียกเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองที่อำเภอท้องที่ ที่เป็นภูมิลำเนาทหาร ก่อนมอบหมายเรียก ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารให้ถูกต้องและให้ทหารกองเกิน นั้น ลงลายมือชื่อหรือลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ในใบรับ

ทหารกองเกินซึ่งอยู่ในกำหนดที่จะต้องไปแสดงตน เพื่อรับหมายเรียก ที่อำเภอท้องที่ที่เป็น ภูมิลำเนาทหาร หากไม่สามารถไปรับหมายเรียกด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและ พอเชื่อถือได้ไปรับแทน ให้เจ้าหน้าที่สอบสวนและให้บุคคลดังกล่าวให้คำรับรองในการสอบสวนว่า จะ มอบหมายเรียกให้แก่ทหารกองเกินผู้นั้นได้

ข้อ ๓ ในกรณีที่ทหารกองเกินซึ่งได้รับหมายเรียกเข้ารับราชการทหารแล้วย้ายภูมิลำเนาทหาร
ให้นายอำเภอท้องที่ใหม่เรียกหมายเรียกคืนจากทหารกองเกินนั้นและออกหมายเรียกให้ใหม่ พร้อมกับ
ออกใบรับแจ้งการย้ายภูมิลำเนาทหาร

ข้อ ๔ หมายเรียกเข้ารับราชการทหารและบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ ให้
เป็นไปตามแบบ สด.๓๕ และ สด.๑๖ ทำยกกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

จอมพล ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๐ ร.จ. ๕ ตอนที่ ๓๐ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๐ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๑๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗

ข้อ ๒ ให้คณะกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตรวจเลือกโดยแยกหน้าที่กันกระทำได้ดังต่อไปนี้

(๑) ประธานกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันได้โดยเสียงข้างมากได้ กับให้มีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยทหารกองเกิน พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามแบบ สด.๔๓ ทำยกกฎกระทรวงนี้ ให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน

(๒) กรรมการนายทหารสัญญาบัตร มีหน้าที่

(ก) เรียกชื่อทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกมาตรวจเลือก จัดดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วให้รวมอยู่เป็นจำพวก ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วปะปนกับทหารกองเกินซึ่งยังไม่ได้ตรวจเลือก และรับทหารกองเกินซึ่งคณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากองประจำการเพื่อนำขึ้นทะเบียนหรือนำตัวส่งนายอำเภอเพื่อออกหมายนัด

(ข) วัดขนาด เก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบจำนวนสลาก ควบคุมการทำสลากและอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก

(๓) กรรมการสัสดีจังหวัด มีหน้าที่บันทึกผลการตรวจเลือกในบัญชีเรียก รับเรื่องราวร้องขอในเหตุต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้สอบสวนแล้ว เตรียมทำสลากบันทึกผลการจับสลาก และรวบรวมสลากที่จับแล้วไว้เป็นหลักฐานตรวจสอบขึ้นทะเบียน และทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ

(๔) กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น ๑ สาขาเวชกรรม มีหน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือกและออกไปสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ ๓ และคนจำพวกที่ ๔ รวมทั้งควบคุมการจับสลาก

“ข้อ ๓ ในการตรวจร่างกาย ให้คณะกรรมการแบ่งคนที่ได้ตรวจเลือกออกเป็น ๔ จำพวก จำพวกที่ ๑ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือมีส่วนแต่อย่างใด จำพวกที่ ๒ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ ๑ แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ คือ

(๑) ตาหรือหนังตาผิดปกติจนปรากฏชัดอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ แม้เพียงข้างเดียว

- (ก) ตาเหล่ (Squint)
- (ข) ลุกตาสั่น (Nystagmus)
- (ค) แก้วตาขุ่น (Cataract)
- (ง) กระจกตาขุ่น (Opacity of Cornea)
- (จ) หนังตาดก (Ptosis)
- (ฉ) หนังตาม้วนเข้า (Entropion)
- (ช) หนังตาม้วนออก (Ectropion)
- (ซ) ช่องหนังตา (Palpebral Fissure) ทั้งสองข้างกว้างไม่เท่ากันจนดูน่า

เกลียด

(๒) หูผิดปกติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้แม้เพียงข้างเดียว

(ก) ไบหูผิดปกติหรือผิดขนาดปรากฏชัดเจนจนดูน่าเกลียด เช่น ลีบหรือเล็ก หรือใหญ่ หรือบี

(ข) ช่องหูมีหนองเรื้อรังและทิ้งแก้วหูทะลุ

(๓) จมูกผิดปกติจนดูน่าเกลียด เช่น บี หรือแห้ว

(๔) ปากผิดปกติจนดูน่าเกลียด เช่น แห้วหรือผิดปกติจนพูดไม่ชัด

(๕) ช่องปากผิดปกติ หรือผิดปกติจนพูดไม่ชัด

- (๖) หน้าผิตปกติจนดูน่าเกลียดอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้
- (ก) อัมพาต (Facial Paralysis)
 - (ข) เนื้อกระตุก (Tics)
 - (ค) แผลเป็นหรือปานที่หน้า มีเนื้อที่ตั้งแต่ ๑/๔ ของหน้าขึ้นไป หรือยาวมาก
 - (ง) เนื้องอก (Benign Tumour)
- (๗) คอพอก (Simple Goitre)
- (๘) ซอกคอหรือซอกกรักแร้ติดกั้ด
- (๙) อวัยวะเคลื่อนไหวผิตปกติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ แม้เพียงข้างเดียว
- (ก) ข้อติด (Ankylosis) หรือหลวมหลุดง่ายหรือเคลื่อนไหวไม่สะดวก

จนทำงานไม่ถนัด

(ข) นิ้วมือหรือนิ้วเท้ามีจำนวนหรือขนาดของนิ้วผิตปกติจนดูน่าเกลียด หรือนิ้วบิตเกจนดูน่าเกลียดหรือจนทำงานไม่ถนัด หรือช่องนิ้วติดกันหรือนิ้วมือด้วนถึงโคนเล็บ

- (ค) มือหรือแขนลีบหรือบิตเก
- (ง) เท้าหรือขาลีบหรือบิตเก

(๑๐) กระดูกสันหลังผิตรูปจนทำให้อวัยวะนั้นทำงานไม่สะดวกหรือจนดูน่าเกลียด

(๑๑) ไล่เลื่อนลงถุง

จำพวกที่ ๓ ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้ เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายในกำหนด ๓๐ วันไม่ได้

จำพวกที่ ๔ ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๑

การวินิจฉัยลักษณะพิการและโรคต่าง ๆ นั้น ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้ตรวจยังมีความสงสัย ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าไว้ในคนจำพวกที่ ๑ ก่อน

ใบสำคัญที่จะออกให้แก่คนจำพวกที่ ๓ และคนจำพวกที่ ๔ ให้เป็นไปตามแบบ สด.๔ และแบบ สด. ๕ ทำกฎกระทรวงนี้ เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกลงชื่อแล้วมอบให้กรรมการสัสดีจังหวัดไว้เป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบต่อไป

บุคคลซึ่งคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเห็นว่าเข้าอยู่ในคนจำพวกที่ ๒ จำพวกที่ ๓ หรือจำพวกที่ ๔ ถ้ากรรมการซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมมีความเห็นแย้งร่วมกันสองคน

ให้ส่งตัวบุคคลนั้นเข้าตรวจเลือก ร่วมกับคนในจำพวกเดียวกัน ตามความเห็นแย้งของกรรมการซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ถ้าบุคคลนั้นต้องเข้ากองประจำการ ก็ให้กรรมการ ซึ่งมีความเห็นแย้งกันนั้นต่างฝ่ายต่าง ทำคำชี้แจงยื่นต่อกรรมการชั้นสูง ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันเสร็จการตรวจเลือกในจังหวัดนั้น

ข้อ ๔ บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่เจ็ดสิบหกเซนติเมตร ขึ้นไปในเวลาหายใจออกและสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรสี่สิบหกเซนติเมตรขึ้นไป

วิธีวัดขนาดนั้น ให้กระทำดังนี้ คือ ให้ยืนตั้งตัวตรงส้นเท้าชิดกัน ขนาดสูงให้วัดตั้งแต่ส้นเท้าจนสุดศีรษะขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตรรอบตัวให้ริมล่างของแถบได้ระดับราวนมโดยรอบวัดเมื่อหายใจออกเต็มทีหนึ่งครั้งและหายใจเข้าเต็มทีหนึ่งครั้ง

ข้อ ๕ วิธีคัดเลือกนั้น ให้เลือกคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก

ถ้าคนจำพวกที่ ๑ ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่หนึ่งเมตรหกสิบเซนติเมตรขึ้นไปมีไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกขนาดสูงถัดรองลงมา ตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนต้องการ ให้จับสลากเฉพาะขนาดนั้น

ถ้าคนจำพวกที่ ๑ มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกจากคนจำพวกที่ ๒ ถ้ายังไม่พออีก ก็ให้เลือกจากคนที่ จะได้รับการผ่อนผันโดยวิธีเดียวกับที่กล่าวในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

คนจำพวกที่ ๓ ให้เรียกมาตรวจเลือกในคราวถัดไป เมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกได้ตรวจเลือกแล้วยังคงเป็นคนจำพวกที่ ๓ อยู่รวม ๓ ครั้ง ให้งดเรียก

ข้อ ๖ การตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการนั้น ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก ผู้ใดจับได้สลากเป็นแผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ ให้ส่งเข้ากองประจำการแผนกนั้น สลากนั้นให้มีเท่าจำนวนทหารกองเกินที่จะต้องจับสลาก แบ่งเป็นเครื่องหมายสีแดงอย่างหนึ่งสีดําอย่างหนึ่ง สีแดงให้มีเท่ากับจำนวนที่ต้องการรับเข้ากองประจำการ นอกนั้นเป็นสีดํา ถ้าในแห่งเดียวกันนั้นจะต้องส่งทหารกองเกินเข้ากองประจำการหลายแผนก ให้เขียนนามแผนกนั้น ๆ ในสลากเครื่องหมายสีแดงตามจำนวนที่ต้องการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๐ ร.จ. ๙ ตอนที่ ๓๐ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๖ ความในข้อ ๓ นี้ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้ว โดย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ.๒๕๑๘) ๙ ตาม ๙๒ ร.จ. ๘ ตอนที่ ๒๓๗ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓๙ (พ.ศ.๒๕๑๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๖ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ.๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗

ข้อ ๒ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม คือ

(๑) พระภิกษุ สามเณร

(๒) นักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน

(๓) นักบวชศาสนาอื่น ซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาและไม่เรียกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในยามปกติตามกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๔ (๒)

(๔) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ

(๕) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหม กำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

(๖) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

(๗) นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

(๘) นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

(๙) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศและได้รับการผ่อนผันตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๗ (๒)

(๑๐) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น และซึ่งไม่เรียกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๕ (๕)

(๑๑) พนักงานวิทยุของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐบาล

(๑๒) ข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้าง หรือคนงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เฉพาะผู้ซึ่งทำงานโดยใช้วิชาหรือฝีมือ

“(๑๓) ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการการเมือง ข้าราชการกลาโหมพลเรือน ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับเงินเดือนประจำ และเป็นข้าราชการหรือพนักงานตั้งแต่ระดับ ๕ หรือเทียบเท่าขึ้นไป แล้วแต่กรณี”

(๑๔) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยปัจจุบันหันตัวนให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง

(๑๕) หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

(๑๖) ปลัดอำเภอ

(๑๗) ตำรวจประจำการ

(๑๘) กำนัน

(๑๙) ผู้ใหญ่บ้าน

(๒๐) สารวัตรกำนัน

(๒๑) แพทย์ประจำตำบลซึ่งมิใช่ทหารกองหนุน

(๒๒) นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรี

(๒๓) ผู้ซึ่งทำงานประจำในตำแหน่งหน้าที่สำคัญในราชการ เทศบาล องค์การของรัฐบาลหรือในกิจการเกี่ยวกับการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การขนส่ง การธนาคาร หากขาดไปจะทำให้กิจการเสียหายและจะหาผู้อื่นแทนไม่ได้ ตามที่กระทรวงกลาโหมกับกระทรวง ทบวง กรม เจ้าหน้าที่จะได้ตกลงกัน

(๒๔) บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๙ (๓)

(๒๕) บุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเห็นสมควรผ่อนผันเป็นพิเศษ

ข้อ ๓ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนซึ่งถูกเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม แต่ได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการตรวจสอบ การฝึกวิชาทหารหรือการทดลองความพร้อม คือ

(๑) บุคคลซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา ซึ่งไร้ความสามารถหรือพิการทุพพลภาพ หรือชรา จนหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องเข้ารับราชการทหารในการเรียกพลพร้อมกัน คงผ่อนผันให้คนเดียว ตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก

(๒) บุคคลซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตาย ไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพและบุคคลซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่หรือน้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาซึ่งบิดามารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพี่หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

ข้อ ๔ ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนผู้ใด ไปทำมาหาเลี้ยงชีพในท้องที่อำเภออื่นชั่วคราว ถ้าได้ทราบประกาศเรียกพล หรือได้รับหมายเรียกพลเพื่อตรวจสอบของอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหาร ณ อำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ชั่วคราว และไม่สามารถจะไปเข้ารับการเรียกพล เพื่อตรวจสอบตามที่ถูกเรียกได้ ให้ ไปชี้แจงด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ชั่วคราวนั้นก่อนถึงกำหนดวันเรียกพล เมื่อนายอำเภอสอบสวนเห็นเป็นการสมควรก็อนุญาตให้ผู้นั้นได้รับการผ่อนผันได้ แล้วแจ้งไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็น ภูมิลำเนาทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ข้อ ๕ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดไปทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ในท้องที่อำเภออื่นชั่วคราว ถ้าได้ทราบประกาศเรียกพลหรือได้รับหมายเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมของอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหาร ณ อำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ชั่วคราวและไม่สามารถจะไปเข้ารับการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารหรือไม่สามารถจะไปเข้ารับการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมตามที่ถูกเรียกได้ เพราะไม่มีค่าพาหนะหรือจะไปไม่ทัน ให้ผู้นั้น ไปชี้แจงด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ที่ไปอยู่ชั่วคราวนั้นทันที เมื่อนายอำเภอสอบสวนได้ความจริงก็ให้ส่งผู้นั้นไปเข้ารับการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารหรือเข้ารับการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมยังท้องที่อำเภอที่เรียกนั้น ถ้าจะส่งไปไม่ทันหรือไม่สามารถจะส่งไปยังท้องที่อำเภอที่เรียกได้ ก็ให้ส่งผู้นั้นไปเข้ารับการเรียกพล เพื่อฝึกวิชาทหารหรือเข้ารับการเรียกพลเพื่อทดลองความพร้อมในท้องที่อำเภอที่มีการเรียกพล ตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

“ข้อ ๖ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนซึ่งได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม ตามข้อ ๒ ให้ปฏิบัติดังนี้คือ

(๑) ให้บุคคลตาม (๑) และ (๒) ของข้อ ๒ แจ้งต่อเจ้าอาวาสวัดซึ่งบุคคลนั้นมีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่และให้เจ้าอาวาสที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่วัดนั้นตั้งอยู่ โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๒) ให้บุคคลตาม (๓) ของข้อ ๒ นำหลักฐานไปแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นมีหน้าที่ประจำในกิจการของศาสนาอยู่ และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด แห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อส่งบัญชีรายชื่อนั้น ต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๓) ให้บุคคลตาม (๔) ของข้อ ๒ แจ้งต่อเลขาธิการรัฐสภา และให้เลขาธิการรัฐสภาจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ชักช้า ให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๔) ให้บุคคลตาม (๕) ของข้อ ๒ แจ้งหลักฐานไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า

(๕) ให้บุคคลตาม (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๒๔) ของข้อ ๒ แจ้งต่อสถานศึกษาที่บุคคลนั้นศึกษาอยู่ และให้สถานศึกษาที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ชักช้า ให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๖) ให้บุคคลตาม (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๒๒) และ (๒๓) ของข้อ ๒ แจ้งต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยาหรือเทศบาลซึ่งบุคคลนั้นสังกัดอยู่แล้วแต่กรณีและให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้ององค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา หรือเทศบาลที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ชักช้าให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๗) ให้บุคคลตาม (๑๐) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) และ (๒๑) ของข้อ ๒ นำหลักฐานไปแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นประจำหรือสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณี และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

การผ่อนผันไม่ต้องเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหารหรือเพื่อทดลองความพร้อมของทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งมีฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ ให้มีผลนับแต่วันที่เจ้าอาวาส เลขาธิการรัฐสภา สถานศึกษา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา เทศบาล หรือนายอำเภอส่งบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่วัดหรืออำเภอที่ตั้งอยู่ หรือไปยังกระทรวงกลาโหมแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) (๒๑) (๒๒) (๒๓) และ (๒๔) ให้เจ้าอาวาส เลขาธิการรัฐสภา สถานศึกษา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา เทศบาล หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี จัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๖ ทำยกฎกระทรวงนี้ แล้วดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนและวิธีการตามที่กำหนดไว้ใน (๑)(๓) (๕) (๖) และ (๗) โดยไม่ชักช้า ส่วนในกรณีที่ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ (๓) และ (๘) ให้บุคคลนั้นแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้นโดยไม่ชักช้า และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๖ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยเร็ว

การพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ ให้มีผลทันทีนับแต่วันที่บุคคลนั้นพ้นจากฐานะดังกล่าว”

ข้อ ๗ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการตรวจสอบการฝึกวิชาทหารหรือการทดลองความพร้อมตาม (๑) และ (๒) ของข้อ ๓ ให้ร้องต่อนายอำเภอท้องที่ก่อนถึงกำหนดวันเข้ารับราชการทหารในการเรียกพลไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่ในกรณีซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง ให้นายอำเภอจัดการสอบสวนหลักฐาน แล้วส่ง ให้คณะเจ้าหน้าที่ซึ่งผู้บังคับการจังหวัดทหารบกแต่งตั้งขึ้นพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็ผ่อนผันให้

- ข้อ ๘ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนซึ่งได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการระดมพล คือ
- (๑) พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนซึ่งเป็นนักธรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
 - (๒) นักบวชศาสนาอื่น ซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา และไม่เรียกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในยามปกติตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๔(๒)
 - (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 - (๔) บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร
 - (๕) นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม
 - (๖) นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศและได้รับการผ่อนผันตามกฎหมายที่ออกตามมาตรา ๒๗ (๒)
 - (๗) ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือ หรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น และ ซึ่งไม่เรียกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ในยามปกติตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๔ (๕)
 - (๘) พนักงานวิทย์ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐบาล
 - (๙) ข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้าง และคนงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เฉพาะผู้ซึ่งทำงานโดยใช้วิชาหรือฝีมือ
- “(๑๐) ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการการเมือง ข้าราชการกลาโหมพลเรือน ข้าราชการอัยการ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งรับเงินเดือนประจำ และเป็นข้าราชการหรือพนักงานตั้งแต่ระดับ ๕ หรือเทียบเท่าขึ้นไปแล้วแต่กรณี
- (๑๑) ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปัจจุบันทันด่วน ให้ไปราชการอันสำคัญยิ่งหรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง
 - (๑๒) หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอ
 - (๑๓) ปลัดอำเภอ
 - (๑๔) ตำรวจประจำการ
 - (๑๕) กำนัน
 - (๑๖) ผู้ใหญ่บ้าน

(๑๗) สารวัตรกำนัน

(๑๘) แพทย์ประจำตำบลซึ่งมิใช่ทหารกองหนุน

(๑๙) นายกเทศมนตรี หรือเทศมนตรี

(๒๐) ผู้ซึ่งทำงานประจำในตำแหน่งหน้าที่สำคัญในราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การของรัฐบาล หรือในกิจการเกี่ยวกับการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การขนส่ง การธนาคาร หากขาดไปจะทำให้กิจการเสียหายและจะหาผู้อื่นแทนไม่ได้ ทั้งนี้ ตามที่กระทรวงกลาโหมกับกระทรวง ทบวง กรม เจ้าหน้าที่จะได้ตกลงกัน

(๒๑) บุคคลซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเห็นสมควรผ่อนผันเป็นพิเศษ

“ข้อ ๙ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนซึ่งได้รับการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการระดมพล ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้บุคคลตาม (๑) ของข้อ ๘ แจ้งต่อเจ้าอาวาสวัดซึ่งบุคคลนั้นมีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ และให้เจ้าอาวาสที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ส่งไปยัง ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่วัดนั้นตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อ ส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๒) ให้บุคคลตาม (๒) ของข้อ ๘ นำหลักฐานไปแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้น มีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาอยู่ และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด. ๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๓) ให้บุคคลตาม (๓) ของข้อ ๘ แจ้งต่อเลขาธิการรัฐสภา และให้เลขาธิการรัฐสภาจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ชักช้า ให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๔) ให้บุคคลตาม (๔) และ (๕) ของข้อ ๘ แจ้งต่อสถานศึกษาที่บุคคลนั้นศึกษาอยู่และให้สถานศึกษาที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าว ตามแบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหมโดยไม่ชักช้า ให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๕) ให้บุคคลตาม (๖) ของข้อ ๘ แห่งหลักฐานไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่ที่เป็น ภูมิสำเนาทหารของบุคคลนั้น และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตาม แบบ สด.๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า

(๖) ให้บุคคลตาม (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๙) และ (๒๐) ของข้อ ๘ แห่งต่อส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยาหรือเทศบาลซึ่งบุคคลนั้นสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณีและ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา หรือเทศบาลที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชี รายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด. ๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังกระทรวงกลาโหม โดยไม่ ชักช้า ให้กระทรวงกลาโหมส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและผู้ว่าราชการจังหวัด แห่งท้องที่ที่เป็นภูมิสำเนาทหารของบุคคลนั้น

(๗) ให้บุคคลตาม (๗) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) และ (๑๘) ของข้อ ๘ นำ หลักฐานไปแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นประจำ หรือสังกัดอยู่ แล้วแต่กรณีและให้ นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด. ๔๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่ง ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยไม่ชักช้า แต่ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิสำเนาทหารอยู่ใน ท้องที่จังหวัดอื่นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อส่งบัญชีรายชื่อนั้นต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด แห่งท้องที่ที่เป็นภูมิสำเนาทหารของบุคคลนั้น

การผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับการระดมพลของทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งมีฐานะตามที่ กำหนดไว้ในข้อ ๘ ให้มีผลนับแต่วันที่เจ้าอาวาส เลขาธิการรัฐสภา สถานศึกษา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา เทศบาล หรือนายอำเภอส่งบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าว ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่วัดหรืออำเภอที่ตั้งอยู่ หรือไปยังกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ (๑)(๓)(๔)(๕) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) และ (๒๐) ให้เจ้าอาวาส เลขาธิการ รัฐสภา สถานศึกษา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เมืองพัทยา เทศบาล หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี จัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๖ ทำยกฎ กระทรวงนี้แล้วดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนและวิธีการตามที่กำหนดไว้ใน (๑) (๓) (๔) (๖) และ (๗) โดยไม่ชักช้า ส่วนในกรณีที่ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘(๒) และ (๖) ให้ บุคคลนั้นแจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิสำเนาทหารของบุคคลนั้นโดย ไม่ชักช้า และให้นายอำเภอที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวตามแบบ สด.๔๖ ทำยกฎกระทรวงนี้ ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่อำเภอที่ตั้งอยู่โดยเร็ว

“การพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ ให้มีผลทันทีนับแต่วันที่บุคคลนั้นพ้นจากฐานะดังกล่าว”

“ข้อ ๑๐ ในกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันประเทศ โดยตรงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะสั่งเพิกถอนการผ่อนผันตามข้อ ๒ หรือ ๘ แก่ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนบางคนหรือบางประเภทในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหารหรือเพื่อทดลองความพร้อม หรือในการระดมพลคราวใดก็ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

จอมพล ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พอ.เอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๐ ร.จ. ๒๗ ตอนที่ ๓๐ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๖ ความใน (๑๓) ของข้อ ๒ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๒ (พ.ศ.๒๕๒๐)ฯ และ (๑๐) ของข้อ ๘ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๒ (พ.ศ.๒๕๒๐) (ความใน ข้อ ๖ , ๘ และข้อ ๑๐ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้ว โดยข้อ ๑ , ๒ และ ๓ แห่งกฎกระทรวงโดย ข้อ ๔ แห่ง กฎกระทรวงฉบับที่ ๗๒ เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๒๗ หน้า ๑๓๐๐๘ ร.จ. ๒๔ ๕.ค. ๓๔)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔๐ (พ.ศ. ๒๕๑๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๕๑๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรับราชการทหาร(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๖ และมาตรา ๑๘ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๑๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ผู้ขอลงบัญชียื่นใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน พร้อมด้วยสูติบัตร หรือบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ลงบัญชีต่อนายอำเภอท้องที่ ในกรณีที่มีผู้แจ้งแทนตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๙ วรรคสาม ให้ผู้แจ้งแทนปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ลงบัญชี

การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๘ ให้ผู้ขอลงบัญชี หรือผู้แจ้งแทนนำไปสำคัญหรือใบรับ แล้วแต่กรณี ของผู้ลงบัญชีมามอบคืนให้นายอำเภอท้องที่เพื่อทำลายด้วย

ข้อ ๒ เมื่อนายอำเภอท้องที่ได้รับใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินและตรวจสอบเอกสารหลักฐานเห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้รับลงบัญชีทหารกองเกิน และออกใบสำคัญมอบให้ผู้ลงบัญชีทหารกองเกินรับไป

ในกรณีที่ไม้อาจออกไปสำคัญให้ได้ทัน ให้ออกไปรับให้ไปพลางก่อน พร้อมกับนัดให้มารับใบสำคัญภายหลัง

ข้อ ๓ การลงบัญชีทหารกองเกินของสามเณรเปรียญตามมาตรา ๒๑(๑) ให้นายอำเภอท้องที่ไปจัดทำที่วัดหรือสำนักสงฆ์ โดยให้สามเณรเปรียญกรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน

เมื่อนายอำเภอท้องที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานเห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้รับลงบัญชีทหารกองเกิน และออกใบสำคัญมอบให้สามเณรเปรียญรับไป

ข้อ ๔ การลงบัญชีทหารกองเกินของผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุม หรือคุมขังของเจ้าพนักงานตาม มาตรา ๒๑ (๒) ให้นายอำเภอท้องที่ส่งใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินไปให้เจ้าพนักงานผู้ ควบคุมหรือคุมขัง เพื่อให้ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขัง กรอกข้อความตามรายการในใบแสดง ตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน

เมื่อนายอำเภอท้องที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานเห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้รับลงบัญชีทหารกองเกิน และออกใบสำคัญมอบให้ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังรับไป

ข้อ ๕ เมื่อบุคคลตามข้อ ๓ และข้อ ๔ กรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตนเพื่อลงบัญชี ทหารกองเกินแล้ว ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ซึ่งจะต้องลงบัญชีทหารกองเกินในท้องที่อำเภออื่น ให้นายอำเภอท้องที่ส่งใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินไปยังนายอำเภอท้องที่ที่บุคคลนั้นจะต้อง ลงบัญชีทหารกองเกินเพื่อจัดการลงบัญชีทหารกองเกินและออกใบสำคัญให้ เมื่อนายอำเภอท้องที่ ดังกล่าวรับลงบัญชีทหารกองเกิน และออกใบสำคัญให้แล้ว ให้ส่งบัญชีทหารกองเกิน และ ใบสำคัญไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นผู้ส่งใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินเพื่อให้บุคคลนั้นลง ลายมือชื่อหรือลง ลายพิมพ์นิ้วมือไว้ในบัญชีทหารกองเกินแล้วมอบใบสำคัญให้บุคคลนั้นรับไป สำหรับบัญชีทหารกองเกินนั้นให้ส่งคืนไปยังนายอำเภอท้องที่ที่เป็นผู้รับลงบัญชีทหารกองเกิน

ข้อ ๖ ใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน ใบสำคัญ ใบรับ และบัญชีทหารกองเกินให้เป็นไป ตามแบบท้ายกฎกระทรวงดังนี้

(๑) ใบแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน	แบบ สด. ๔๔
(๒) ใบสำคัญ	แบบ สด. ๙
(๓) ใบรับ	แบบ สด. ๑๐
(๔) บัญชีทหารกองเกิน	แบบ สด. ๑

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พ่วง สุวรรณรัฐ

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ รักษาราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๐ ร.จ.๖๔๔ ตอนที่ ๑๖๗ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔๒ (พ.ศ.๒๕๑๗)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๖ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๑ (พ.ศ.๒๕๑๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๒ ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งให้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ยกเว้นไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ได้แก่ครูในมหาวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย โรงเรียนทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร โรงเรียนการชลประทานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โรงเรียนฝึกอาชีพและโรงเรียนประชาสงเคราะห์ ของกระทรวงมหาดไทย โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนและสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กรมการฝึกหัดครู กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพลศึกษา กรมศิลปากร กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โรงเรียนเอกชนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพซึ่งใช้หลักสูตรที่มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าสองปี สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมควบคุมโรคติดต่อและสถานศึกษาเคมีปฏิบัติของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

ข้อ ๓ ครูซึ่งได้รับการยกเว้นตามข้อ ๒ ต้อง

(๑) เป็นครูประจำทำการสอนนักเรียน นิสิตหรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนเป็นปกติและในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ ยกเว้นครูได้คนเดียว หรือเป็นครูสอน

ประจำเฉพาะวิชาซึ่งทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนเป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนนี้ยกเว้นครูได้คนเดียวเช่นกัน

(๒) มีเวลาสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่าสิบแปดชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาลงมา หรือไม่น้อยกว่าสิบห้าชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา

ข้อ ๔ วิธีการยกเว้นครู

(๑) ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อครูซึ่งจะได้รับการยกเว้นไปยังผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งครูผู้นั้นทำการสอนอยู่ในท้องที่ก่อนเดือนเมษายนของปีที่ถูกเรียกไม่น้อยกว่าหกสิบวันเว้นแต่กรณีการย้ายไปประจำทำการสอนในสถานศึกษาอื่นนอกจากที่กำหนด ไว้ในใบสำคัญยกเว้นครูให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งรายชื่อครูที่ย้ายมาประจำทำการสอนซึ่งจะได้รับการยกเว้นน้อยกว่าหกสิบวันได้ แต่ต้องก่อนการตรวจเลือกในจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้น

(๒) ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ออกไปสำคัญยกเว้นครูให้แก่ครู ซึ่งทำการสอนอยู่ในท้องที่แล้วแจ้งให้หัวหน้าเขตหรือนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบ ถ้าครูผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่นต้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพ มหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบแล้วให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับแจ้ง แจ้งให้หัวหน้าเขตหรือนายอำเภอท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาทหารของครูผู้นั้นทราบอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ให้แจ้งต่อกันภายในกำหนดสามสิบวัน

สำหรับครูซึ่งทำการสอนอยู่ในหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ออกไปสำคัญยกเว้นครูให้ แล้วดำเนินการนัยเดียวกับที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

ข้อ ๕ ใบสำคัญยกเว้นครู ให้เป็นไปตามแบบ สด. ๓๗ ทำยกกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

กมล วรรณประภา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๑ ร.จ. ๒๕๒ ตอนที่ ๑๐๓ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๗ และความในข้อ ๒ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้ว โดยยกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๑๗) ฉบับที่ ๕๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐) ฉบับที่ ๖๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ฉบับที่ ๖๗ (พ.ศ. ๒๕๒๕) และฉบับที่ ๖๘ (พ.ศ. ๒๕๒๖) ๑๐๐ ร.จ. ๘๓ ตอนที่ ๑๗๑ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ (๓) และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ.๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๒ ให้บุคคลซึ่งไม่มีคุณวุฒิ ที่จะเป็นทหารได้เฉพาะบางท้องที่ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงนี้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘

พลตรี ป.อดิเรกสาร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

บุญเท่ง ทองสวัสดิ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(๙๒ ร.จ. ๑ ตอนที่ ๒๑๒ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๑๘)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ (๓) และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๘ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๑ (พ.ศ. ๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๔ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๘ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๙ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๐ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๗) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๑ (พ.ศ. ๒๕๒๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๘) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๓ (พ.ศ. ๒๕๒๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๙) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๐) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๖ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๗ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๘ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕๙ (พ.ศ.๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๐ (พ.ศ.๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๒ (พ.ศ.๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ.๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๗) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๔ (พ.ศ.๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๘) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๕ (พ.ศ.๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๑๙) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๖ (พ.ศ.๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๒๐) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๐ (พ.ศ.๒๕๒๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

(๒๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ.๒๕๒๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๒ บุคคลซึ่งจะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา ๒๙ (๓) คือ

(ก) นิสิตหรือนักศึกษามหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังต่อไปนี้

(๑) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๒) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(๓) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(๔) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(๕) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(๖) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๗) มหาวิทยาลัยนเรศวร

(๘) มหาวิทยาลัยบูรพา

(๙) มหาวิทยาลัยมหิดล

(๑๐) มหาวิทยาลัยรามคำแหง เฉพาะผู้ซึ่งมีผลการศึกษาในมหาวิทยาลัย

โดยสอบไล่ได้ภาคละไม่น้อยกว่าเก้าน่วยกิตทุกภาคติดต่อกัน เว้นแต่ภาคใดขาดสอบเพราะเหตุ
สุดวิสัยซึ่งมหาวิทยาลัยรับรอง

(๑๑) มหาวิทยาลัยศิลปากร

(๑๒) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(๑๓) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(๑๔) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

(๑๕) สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

(๑๖) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(๑๗) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

(๑๘) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

(๑๙) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(๒๐) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

(๒๑) วิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ แต่สำหรับ

การศึกษาภาคนอกเวลา ผ่อนผันให้เฉพาะผู้ซึ่งมีผลการศึกษาโดยสอบไล่ได้ภาคละไม่น้อยกว่าเก้า
หน่วยกิตทุกภาคติดต่อกัน เว้นแต่ภาคใดขาดสอบเพราะเหตุสุดวิสัยซึ่งสถาบันการศึกษารับรอง

ทั้งนี้ ผ่อนผันให้เฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาที่ไม่สูงกว่าชั้นปริญญาโท และ
ผ่อนผันให้จนถึงอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์ เว้นแต่นิสิตหรือนักศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ผ่อนผันให้ใน
ระหว่างที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถาบันทางแพทย์เพื่อขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้
ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรมอีกหนึ่งปี

(ข) นักศึกษามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังต่อไปนี้

- (๑) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- (๒) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- (๓) มหาวิทยาลัยพายัพ
- (๔) มหาวิทยาลัยรังสิต
- (๕) มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- (๖) มหาวิทยาลัยสยาม
- (๗) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- (๘) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- (๙) สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก)
- (๑๐) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

ทั้งนี้ผ่อนให้เฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกาเพื่อรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาที่ไม่สูงกว่าปริญญาโท และผ่อนผันให้จนอายุครบยี่สิบหกปีบริบูรณ์ เว้นนักศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ ผ่อนผันให้ในระหว่างที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถาบันทางแพทย์ เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรมอีกหนึ่งปี

(ค) นักเรียนหรือนักศึกษาโรงเรียนอาชีวหรือวิทยาลัย สังกัดหรืออยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง หรือองค์การของรัฐ ดังต่อไปนี้

- (๑) กระทรวงกลาโหม ได้แก่ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร
- (๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่
 ๑. โรงเรียนการชลประทาน
 ๒. โรงเรียนป่าไม้แพร่
 ๓. โรงเรียนสัตวแพทย์
- (๓) กระทรวงคมนาคม ได้แก่
 ๑. ศูนย์ฝึกการพาณิชย์นาวี
 ๒. โรงเรียนอุตุวิทยามหาวิทยาลัย
- (๔) กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้แก่สถานศึกษาเคมีปฏิบัติ
- (๕) กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

๑. สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาทุกระดับ ซึ่งเรียนตามหลักสูตรที่เปิดสอนไม่น้อยกว่าหนึ่งปีการศึกษา

๒. โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๓. วิทยาลัยช่างศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร

๔. วิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร

๕. วิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา

(๖) กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

๑. นักเรียนกายอุปกรณ์

๒. นักเรียนผู้ช่วยพยาบาล

๓. นักเรียนพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์

๔. นักศึกษาพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์

๕. โรงเรียนเจ้าพนักงานเภสัชกรรม

๖. โรงเรียนเจ้าพนักงานรังสีการแพทย์

๗. โรงเรียนเจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาพยาธิวิทยา

๘. โรงเรียนเซลล์วิทยา

๙. โรงเรียนผู้ช่วยทันตแพทย์

๑๐. โรงเรียนผู้ช่วยเภสัชกร

๑๑. โรงเรียนเวชสถิติ

๑๒. โรงเรียนเวชสาริต

๑๓. วิทยาลัยการสาธารณสุข

๑๔. วิทยาลัยพยาบาล

(๗) ทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่

๑. นักเรียนผู้ช่วยพยาบาล

๒. วิทยาลัยเกษมบัณฑิต

๓. วิทยาลัยคริสเตียน

๔. วิทยาลัยเซนต์จอห์น

๕. วิทยาลัยบัณฑิตพิเศษโลก
๖. วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร
๗. วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
๘. วิทยาลัยภาคกลาง
๙. วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๐. วิทยาลัยมหานคร
๑๑. วิทยาลัยมิชชั่น
๑๒. วิทยาลัยโยนก
๑๓. วิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
๑๔. วิทยาลัยศรีโสภณ
๑๕. วิทยาลัยสยามบัณฑิต
๑๖. วิทยาลัยแสงธรรม
๑๗. วิทยาลัยหัวเฉียว
๑๘. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

(๘) การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้แก่ โรงเรียนวิศวกรรมรถไฟ

(๙) การสื่อสารแห่งประเทศไทย ได้แก่ โรงเรียนการไปรษณีย์และ

โทรคมนาคม

(๑๐) วิทยาลัยพยาบาลสภาาชาตไทย ได้แก่ นักเรียนผู้ช่วยพยาบาล

และนักศึกษาพยาบาล

(๑๑) สภาาชาตไทย ได้แก่ โรงเรียนรังสีเทคนิค

ทั้งนี้ ผ่อนผันให้เฉพาะผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาเพื่อรับประกาศนียบัตร หรือปริญญาตรี หรือวิทยฐานะซึ่งทางราชการรับรองว่าเทียบได้ไม่สูงกว่าชั้นปริญญาตรี และผ่อนผันให้จนถึงอายุครบ ยี่สิบหกปีบริบูรณ์

(ง) นักเรียนโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดหรือในความ ควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยโดยให้ได้รับการผ่อนผันจนสำเร็จ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ไม่เกินอายุยี่สิบสองปีบริบูรณ์

ข้อ ๓ ให้เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย สถาบัน โรงพยาบาล หรือวิทยาลัยของรัฐ กรมหรือส่วน ราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเทียบเท่ากรม หรือองค์การของรัฐ แล้วแต่กรณี ส่ง รายชื่อ

บุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อ ๒ ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ

ให้นำความวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียด้วย

ข้อ ๔ ให้เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย สถาบัน แล้ววิทยาลัย แล้วแต่กรณีซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่งรายชื่อบุคคลที่จะได้รับการผ่อนผันตามข้อ ๒ ต่อทบวงมหาวิทยาลัย และให้ทบวงมหาวิทยาลัยส่งรายชื่อบุคคลดังกล่าว ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้นั้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๖

พลเอก วิจิตร สุขมาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๐ ตอนที่ ๓๘ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๖)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๕๐)

ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร

พ.ศ.๒๕๕๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๖ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙ (พ.ศ.๒๕๒๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๒ โรคหรือสภาพร่างกาย หรือสภาพจิตใจ ซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามมาตรา ๔๑ คือ

(๑) โรคหรือความผิดปกติของตา

(ก) ตาข้างหนึ่งข้างใดบอด คือ เมื่อรักษา และแก้สายตาด้วยแว่นแล้วการมองเห็นยังอยู่ในระดับต่ำกว่า ๗/๖๐ หรือลานสายตาโดยเฉลี่ยแคบกว่า ๑๐ องศา

(ข) สายตาไม่ปกติ คือ เมื่อรักษาและแก้สายตาด้วยแว่นแล้วการมองเห็นยังอยู่ในระดับ ๖/๒๔ หรือต่ำกว่าทั้งสองข้าง

(ค) สายตาสั้นมากกว่า ๘ ไดออปเตอร์ หรือสายตายาวมากกว่า ๕ ไดออปเตอร์ทั้งสองข้าง

(ง) ต้อแก้วตาทั้งสองข้าง (Bilateral Cataract)

(จ.) ต้อหิน (Glaucoma)

(ฉ) โรคขั้วประสาทตาเสื่อมทั้ง ๒ ข้าง (Optic Atrophy)

(ช) กระจกตาอักเสบเรื้อรังหรือขุ่นทั้งสองข้าง

(๒) โรคหรือความผิดปกติของหู

(ก) หูหนวกทั้งสองข้าง คือต้องใช้เสียงในช่วงคลื่นความถี่ ๕๐๐ - ๒,๐๐๐ รอบต่อวินาที หรือเกินกว่า ๕๕ เดซิเบล จึงจะได้ยินทั้งสองข้าง

(ข) หูชั้นกลางอักเสบเรื้อรังทั้งสองข้าง

(ค) เยื่อแก้วหูทะลุทั้งสองข้าง

(๓) โรคของหัวใจและหลอดเลือด

(ก) หัวใจหรือหลอดเลือดพิการอย่างถาวร จนอาจเกิดอันตรายร้ายแรง

(ข) ลิ้นหัวใจพิการ

(ค) การเต้นของหัวใจผิดปกติอย่างถาวร จนอาจเกิดอันตรายร้ายแรง

(ง) โรคของกล้ามเนื้อหัวใจ ชนิดที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และอาจเป็น

อันตราย

(จ) หลอดเลือดแดงใหญ่โป่งพอง

(ฉ) หลอดเลือดภายในกระโหลกศีรษะโป่งพองหรือผิดปกติชนิดที่อาจเป็นอันตราย

(๔) โรคเลือดและอวัยวะสร้างเลือด

(ก) โรคเลือดหรืออวัยวะสร้างเลือดผิดปกติอย่างถาวรและอาจเป็นอันตราย

(ข) ภาวะม้ามโต (Hypersplenism) ที่รักษาไม่หายและอาจเป็นอันตราย

(๕) โรคของระบบหายใจ

(ก) โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Chronic Obstructive Pulmonary Diseases)

(ข) โรคหลอดลมพอง (Bronchiectasis)

(ค) โรคหืด (Asthma)

(ง) โรคของระบบหายใจที่ทำให้สมรรถภาพปอดลดลงอย่างถาวรจน Forced Expiratory

Volume in One Second ต่ำกว่า ๒ ลิตร หรือ Forced Vital Capacity ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ของค่าปกติ

(๖) โรคของระบบปัสสาวะ

(ก) ไตอักเสบเรื้อรัง

(ข) กลุ่มอาการไตพิการ (Nephrotic Syndrome)

(ค) ไตวายเรื้อรัง

(ง) ไตพองเป็นถุงน้ำแต่กำเนิด (Polycystis Kidney)

- (๗) โรคหรือความผิดปกติของกระดูก ข้อ และกล้ามเนื้อ
- (ก) ข้ออักเสบเรื้อรังจนกระดูกเปลี่ยนรูป
 - (ข) แขน ขา มือ เท้า นิ้ว อย่างใดอย่างหนึ่งผิดปกติ ดังต่อไปนี้
 - (๑) แขน ขา มือ หรือเท้า ตั้วน หรือพิการ ถึงแม้ว่าจะรักษาด้วยวิธีใหม่ที่สุดแล้วก็ยังใช้การไม่ได้
 - (๒) นิ้วหัวแม่มือตั้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (๓) นิ้วชี้ของมือตั้วนตั้งแต่ข้อปลายนิ้ว
 - (๔) นิ้วมือในมือข้างเดียวกันตั้งแต่สองนิ้วขึ้นไปตั้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (๕) นิ้วหัวแม่มือเท้าตั้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (๖) นิ้วเท้าในเท้าข้างเดียวกัน ตั้งแต่สองนิ้วขึ้นไปตั้วนจนถึงข้อปลายนิ้ว หรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (๗) นิ้วเท้าในเท้าแต่ละข้างตั้งแต่หนึ่งนิ้วขึ้นไปตั้วนจนถึงข้อปลายนิ้วหรือพิการถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (๘) นิ้วเท้าในเท้าข้างใดข้างหนึ่ง ตั้งแต่หนึ่งนิ้วขึ้นไปตั้วนจนถึงข้อโคนนิ้วหรือพิการจนถึงขั้นใช้การไม่ได้
 - (ค) คอเอียงหรือแข็งที่คอชนิดถาวร
 - (ง) กระดูกสันหลังโก่งหรือคดหรือแอ่นจนเห็นได้ชัด หรือแข็งที่คอชนิดถาวร
 - (จ) กล้ามเนื้อเหี่ยวลีบหรือหดสั้น (Atrophy or Contracture) จนเป็นผลให้อวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดใช้การไม่ได้
 - (ฉ) โรคของต่อมไร้ท่อและภาวะผิดปกติของเมตะบอลิซึม
 - (ก) ภาวะต่อมธัยรอยด์ทำงานน้อยไปอย่างถาวร
 - (ข) ภาวะต่อมพาราธัยรอยด์ทำงานน้อยไปอย่างถาวร
 - (ค) ภาวะต่อมใต้สมองผิดปกติอย่างถาวร
 - (ง) เบาหวาน
 - (จ) ภาวะอ้วน (Obesity) ซึ่งมีดัชนีมวลกาย (Body Mass Index) ตั้งแต่ ๓๕ กิโลกรัมต่อตารางเมตรขึ้นไป

(๘) โรคหรือความผิดปกติเกี่ยวกับเมตาบอลิซึมของแร่ธาตุ สารอาหารดุษฎีสารน้ำ อีเล็กโทรไลต์และกรดต่าง ตลอดจนเมตาบอลิซึมอื่น ๆ ชนิดถาวร และอาจเป็นอันตราย

(๙) โรคติดเชื้

(ก) โรคเรื้อน

(ข) โรคเท้าช้าง

(ค) โรคติดเชื้เรื้อรังระยะแสดงอาการรุนแรง ซึ่งไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

(๑๐) โรคทางประสาทวิทยา

(ก) จิตเจริญล่าช้า (Mental Retardation) ที่มีระดับเซเวียร์ปัญญา ๖๙ หรือต่ำกว่านั้น

(ข) ไม้ (Mutism) หรือพูดไม่เป็นภาษา หรือฟังภาษาไม่รู้เรื่อง (Aphasia) ชนิดถาวร

(ค) ลมชัก (Epilepsy) หรือโรคที่ทำให้มีอาการชัก (Seizures) อย่างถาวร

(ง) อัมพาต (Paralysis) ของ แขน ขา มือ หรือเท้าชนิดถาวร

(จ) สมอลงเสื่อม (Dementia)

(๘) โรคหรือความผิดปกติของสมอง หรือไขสันหลังที่ทำให้เกิดความผิดปกติอย่างมากในการเคลื่อนไหวของแขนหรือขาอย่างถาวร

(ข) กล้ามเนื้อหมดกำลังอย่างหนัก (Myasthenia Gravis)

(๑๑) โรคทางจิตเวช

(ก) โรคจิตหรือโรคที่ทำให้จิตผิดปกติอย่างรุนแรงและถาวร

(๑๒) โรคอื่น ๆ

(ก) กระเทย (Hermaphroditism)

(ข) มะเร็ง (Malignant Neoplasm)

(ค) โรคตับอักเสบเรื้อรังชนิดร้ายแรง (Chronic Active Hepatitis)

(ง) ตับแข็ง (Cirrhosis of liver)

(จ) คนเผือก (Albino)

(๘) โรคภูมิคุ้มกันโรคทั่วร่างกาย (Systemic Lupus Erythematosus)

(ข) ภาวะแข็งทั่วร่างกาย (Systemic Sclerosis)

(ช) รูปวิปริตต่าง ๆ ได้แก่

๑. จมูกโหว่

๒. เพดานโหว่หรือสูงหรือลิ้นไก่สั้นพูดไม่ชัด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

(ลงชื่อ) พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

(ลงชื่อ) เสนาะ เทียนทอง

(นายเสนาะ เทียนทอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๖ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน การกำหนดความพิการทุพพลภาพหรือโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ จึงยังไม่สอดคล้องกับสภาพของความพิการทุพพลภาพหรือโรคที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้การกำหนดความพิการทุพพลภาพ หรือโรคเป็นไปอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงการกำหนดความพิการทุพพลภาพ หรือโรค ซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้เสียใหม่ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(กฎกระทรวงฯ นี้ ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๑๘ ก ลง ๓ มิ.ย.๔๐ หน้า ๑๑)

บทที่ ๔

**บันทึกข้อตกลง
ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย
ในระเบียบการอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร**

พ.ศ. ๒๔๙๗

การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ

ข้อ ๑ เมื่อมีบุคคลมาแสดงตนขอลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ ตามมาตรา ๑๖ หรือ มาตรา ๑๘ ให้นายอำเภอรับลงบัญชีทหารกองเกินตาม (แบบ สด.๑) และออกไปสำคัญตาม (แบบ สด.๙) ทำยบันทึกรนี้ แต่ถ้าออกไปสำคัญไม่ทันให้ออกไปรับตาม (แบบ สด.๑๐) ทำยบันทึกรนี้เป็นหลักฐาน แล้วจึงจัดการออกไปสำคัญให้ภายหลังโดยเร็วที่สุด ส่วนในท้องที่ใดยังมีได้กำหนดให้เรียกคนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่อรับลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้วให้ออกแต่ไปรับ (แบบ สด.๑๐) และให้ส่งบัญชีรายชื่อต่อผู้ว่าราชการจังหวัดตาม (แบบ สด.๒) ทำยบันทึกรนี้

บุคคลที่รับลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งบัญชีรายชื่อ ภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป เว้นแต่ถ้าคนใดได้ย้ายภูมิลำเนาทหารไปต่างจังหวัดก่อนกำหนดส่งบัญชีให้นายอำเภอคัดรายชื่อผู้นั้นส่งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อจัดการโอนเป็นราย ๆ ไป ส่วนบุคคลที่รับลงบัญชีทหารกองเกิน ตามมาตรา ๑๘ ให้ส่งบัญชีรายชื่อภายในกำหนดสามสิบวัน นับตั้งแต่วันรับลงบัญชีทหารกองเกินสำหรับบุคคลที่รับลงบัญชีตามมาตรา ๑๘ ให้ส่งบัญชีรายชื่อภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่สิ้นสุดกำหนดวันประกาศของนายอำเภอ

ข้อ ๒ สามเณรเปรียญที่ไม่ต้องไปแสดงตนต่อนายอำเภอตามมาตรา ๒๑ (๑) นั้น ให้นายอำเภอส่งเจ้าพนักงานไปทำบัญชีรายชื่อที่อารามหรือสำนักสงฆ์ และออกไปรับตาม (แบบ สด.๑๐) ส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๑ (๒) ให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมหรือคุมขังส่งบัญชีรายชื่อตาม (แบบ สด.๒) ให้นายอำเภอเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินและออกไปสำคัญหรือไปรับให้แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ถ้าบุคคลใดมีภูมิสำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภออื่น ให้นายอำเภอส่งบัญชีรายชื่อไปให้นายอำเภอตามภูมิสำเนาทหารของบุคคลนั้น

ข้อ ๓ เมื่อมีบุคคลมาแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ ตามประกาศของนายอำเภอ ตามมาตรา ๑๙ ให้นายอำเภอรับลงบัญชีทหารกองเกินตาม (แบบ สด.๑) และปฏิบัติกรอย่างอื่นตาม ข้อ ๑ และข้อ ๒ โดยอนุโลม ส่วนใบสำคัญหรือใบรับที่ได้ออกให้ไว้แต่เดิมนั้น ให้นายอำเภอประกาศ ยกเลิกเสีย เมื่อได้ออกใบสำคัญ หรือใบรับให้แก่ผู้ใดใหม่แล้ว ให้เรียกใบสำคัญหรือใบรับฉบับเดิมคืน มาจัดการทำลายเสีย อย่าให้ผู้ใดนำไปใช้ได้อีกต่อไป

ข้อ ๔ เมื่อนายอำเภอได้รับแจ้งตามมาตรา ๑๕ แล้ว ให้ออกใบรับตาม (แบบ สด.๑๐)

การเรียกคนเข้ากองประจำการ

ข้อ ๕ ทหารกองเกินที่มีอายุตั้งแต่ยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งอยู่ในกำหนดเรียกเข้ารับการตรวจเลือก เพื่อส่งเข้ากองประจำการ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๔๙๘) (๒) นั้น นายอำเภอจะจัดการส่งหมายเรียกไปมอบให้แก่ผู้ถูกเรียก หรือจะเรียกผู้ถูก เรียกมารับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิสำเนาทหารของผู้นั้น ก็ให้นายอำเภอกระทำได้ตาม ความเหมาะสม

ข้อ ๖ ในเดือนมิถุนายนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งบัญชีจำนวนทหารกองเกิน ที่จะเรียกเข้ารับ ราชการกองประจำการประจำปีให้ผู้บัญชาการมณฑล หรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบกทราบ เพื่อจะ ได้เฉลี่ยคนในจังหวัดต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับส่วนจำนวนคน

ข้อ ๗ การเรียกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการในปีใดนั้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ ต้องการคน แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนี้

(๑) สำหรับทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ เป็นหน้าที่ของผู้บัญชาการมณฑล หรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบกแล้วแต่กรณี

(๒) สำหรับตำรวจจังหวัดอื่น ๆ นอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้เป็นหน้าที่ผู้กำกับหรือผู้บังคับกองตำรวจจังหวัดนั้น ส่วนจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้เป็นหน้าที่อธิบดีกรม ตำรวจ

การเรียกนี้ต้องบอกให้ชัดว่าจะต้องการคนเท่าใด กำหนดรับคนเสร็จเมื่อใด ถ้าไม่มีเหตุการณ์จำเป็นแล้ว ให้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ต้องการคนแล้ว ให้เฉลี่ยคนที่ถูกเรียก ในจังหวัดนั้นเป็นอำเภอตามส่วนที่มีคนมากและน้อย และแจ้งจำนวนคนที่เฉลี่ยแล้วให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ต้องการคนทราบก่อนวันตรวเลือกไม่น้อยกว่าสามเดือน

ข้อ ๘ การขอเรียก ถ้าจำนวนคนที่ขอเรียกไว้นั้นจำเป็นจะต้องเพิ่มขึ้น หรือลดลง ให้ผู้ขอเรียก ชี้แจงไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวันแต่ถ้าความจำเป็นนั้นเกิดขึ้นภายหลังที่กำหนดนี้ ให้ผู้ขอเรียกชี้แจงตรงต่อคณะกรรมการตรวเลือก ในคราวรวมคนตรวเลือกนั้นได้

ข้อ ๙ คนซึ่งต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการนั้น คือ

- (๑) คนซึ่งต้องส่งเข้ากองประจำการในวันตรวเลือก
- (๒) คนซึ่งนายอำเภอนัดส่งเข้ากองประจำการภายหลังวันตรวเลือก
- (๓) คนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดส่งเข้ากองประจำการภายหลังวันตรวเลือก
- (๔) คนซึ่งร้องขอเข้ากองประจำการก่อนวันตรวเลือก ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้รับไว้

สำหรับใน (๑) เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับคนเป็นผู้นำขึ้นทะเบียน

สำหรับใน (๒) นายอำเภอท้องที่เป็นผู้นำขึ้นทะเบียน

สำหรับใน (๓) ปลัดจังหวัดเป็นผู้นำขึ้นทะเบียน

สำหรับใน (๔) เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับคนเป็นผู้นำขึ้นทะเบียน

ทะเบียนกองประจำการให้ใช้ตาม (แบบ สด.๓) ท้ายบันทึกนี้

ข้อ ๑๐ เครื่องหมายประจำตัวทหารหรือตำรวจซึ่งต้องลงในทะเบียนกองประจำการนั้น ให้ใช้ดังนี้

(๑) ให้ลงอักษรย่อแผนกแล้วลงเลขพุทธศักราชต่อท้ายไว้บรรทัดบน และลงอักษรย่อชื่อจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหาร กับลงเลขประจำตัวบุคคลที่เข้ารับราชการกองประจำการในจังหวัดนั้นไว้บรรทัดล่าง

(๒) อักษรย่อแผนก คือ

ทหารบก	เขียนว่า ท.บ.
ทหารเรือ	เขียนว่า ท.ร.
ทหารอากาศ	เขียนว่า ท.อ.
ตำรวจ	เขียนว่า ต.ร.

(๓) อักษรย่อชื่อจังหวัด คือ

กระบี่	เขียนว่า ก.บ.
กาญจนบุรี	เขียนว่า ก.จ.
กาฬสินธุ์	เขียนว่า ก.ส.
กำแพงเพชร	เขียนว่า ก.พ.
กรุงเทพมหานคร	เขียนว่า ก.ท.
ขอนแก่น	เขียนว่า ข.ก.
จันทบุรี	เขียนว่า จ.บ.
ฉะเชิงเทรา	เขียนว่า ฉ.ช.
ชลบุรี	เขียนว่า ช.บ.
ชัยนาท	เขียนว่า ช.น.
ชัยภูมิ	เขียนว่า ช.ย.
ชุมพร	เขียนว่า ช.พ.
เชียงราย	เขียนว่า ช.ร.
เชียงใหม่	เขียนว่า ช.ม.
ตรัง	เขียนว่า ต.ง.
ตราด	เขียนว่า ต.ร.
ตาก	เขียนว่า ต.ก.
นครนายก	เขียนว่า น.ย.
นครปฐม	เขียนว่า น.ฐ.
นครพนม	เขียนว่า น.พ.
นครราชสีมา	เขียนว่า น.ม.
นครศรีธรรมราช	เขียนว่า น.ศ.
นครสวรรค์	เขียนว่า น.ว.
นนทบุรี	เขียนว่า น.บ.
นราธิวาส	เขียนว่า น.ธ.

น่าน	เขียนว่า น.น.
หนองคาย	เขียนว่า น.ค.
หนองบัวลำภู	เขียนว่า น.ภ.
บุรีรัมย์	เขียนว่า บ.ร.
ปทุมธานี	เขียนว่า ป.ท.
ประจวบคีรีขันธ์	เขียนว่า ป.ข.
ปราจีนบุรี	เขียนว่า ป.จ.
ปัตตานี	เขียนว่า ป.น.
พระนครศรีอยุธยา	เขียนว่า อ.ย.
พังงา	เขียนว่า พ.ง.
พัทลุง	เขียนว่า พ.ท.
พิจิตร	เขียนว่า พ.จ.
พิษณุโลก	เขียนว่า พ.ล.
เพชรบุรี	เขียนว่า พ.บ.
เพชรบูรณ์	เขียนว่า พ.ช.
แพร่	เขียนว่า พ.ร.
พะเยา	เขียนว่า พ.ย.
ภูเก็ต	เขียนว่า ภ.ก.
มหาสารคาม	เขียนว่า ม.ค.
มุกดาหาร	เขียนว่า ม.ห.
แม่ฮ่องสอน	เขียนว่า ม.ส.
ยะลา	เขียนว่า ย.ล.
ยโสธร	เขียนว่า ย.ส.
ร้อยเอ็ด	เขียนว่า ร.อ.
ระนอง	เขียนว่า ร.น.
ระยอง	เขียนว่า ร.ย.
ราชบุรี	เขียนว่า ร.บ.

ลพบุรี	เขียนว่า ล.บ.
ลำปาง	เขียนว่า ล.ป.
ลำพูน	เขียนว่า ล.พ.
เลย	เขียนว่า ล.ย.
ศรีสะเกษ	เขียนว่า ศ.ก.
สกลนคร	เขียนว่า ส.น.
สงขลา	เขียนว่า ส.ข.
สตูล	เขียนว่า ส.ต.
สมุทรปราการ	เขียนว่า ส.ป.
สมุทรสงคราม	เขียนว่า ส.ส.
สมุทรสาคร	เขียนว่า ส.ค.
สระบุรี	เขียนว่า ส.บ.
สระแก้ว	เขียนว่า ส.ก.
สิงห์บุรี	เขียนว่า ส.ห.
สุโขทัย	เขียนว่า ส.ท.
สุพรรณบุรี	เขียนว่า ส.พ.
สุราษฎร์ธานี	เขียนว่า ส.ฎ.
สุรินทร์	เขียนว่า ส.ร.
อ่างทอง	เขียนว่า อ.ท.
อุดรธานี	เขียนว่า อ.ด.
อุตรดิตถ์	เขียนว่า อ.ด.
อุทัยธานี	เขียนว่า อ.น.
อุบลราชธานี	เขียนว่า อ.บ.
อำนาจเจริญ	เขียนว่า อ.จ.

การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ

ข้อ ๑๑ การตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการกองประจำการตำรวจ ในจังหวัดที่เรียก
คนเป็นทหารให้กระทำรวมกับการตรวจเลือกคนเป็นทหาร

ข้อ ๑๒ บุคคลที่จะให้เข้ารับราชการกองประจำการนั้นต้องตรวจร่างกายเสียก่อน การตรวจ
นั้นให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ตรวจทหารกองเกินในคราวเรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการกองประจำการ ซึ่งอยู่
ในหน้าที่คณะกรรมการตรวจเลือกตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖)

(๒) ตรวจคนที่ร้องขอเข้ากองประจำการนอกเวลารวมคนตรวจเลือกประจำปี ให้แพทย์
ในหน่วยที่จะรับคนเป็นผู้ตรวจ

(๓) ตรวจทหารกองเกินที่หลีกเลี่ยงขัดขืน ซึ่งจะต้องส่งเข้ากองประจำการในปีนั้น ตาม
มาตรา ๓๓ ให้แพทย์ในหน่วยที่จะรับคนเป็นผู้ตรวจ

ข้อ ๑๓ บุคคลที่ไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก ตามมาตรา ๒๗ นั้น ให้
คณะกรรมการตรวจเลือกปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับบุคคลที่ไม่มาตามมาตรา ๒๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) นั้น ให้บันทึกไว้ในบัญชี
ช่องหมายเหตุแล้วแต่กรณี

(๒) สำหรับบุคคลที่มาไม่ได้ ตามมาตรา ๒๗ (๕) นี้ ให้จำหน่ายบัญชีว่าขาดไว้ก่อน
แล้วมอบให้นายอำเภอจัดการสอบสวนตามทางการ

(๓) สำหรับบุคคลที่ปรากฏว่าไปเข้าตรวจเลือกที่อำเภออื่น ตามมาตรา ๓๒ นั้น ให้
บันทึกไว้ในบัญชีช่องหมายเหตุ

(๔) สำหรับบุคคลที่ป่วยไม่สามารถมาได้นั้นให้สอบสวนปากคำผู้แทนไว้ให้ชัดเจน และ
ให้บันทึกไว้ในบัญชีช่องหมายเหตุว่า เป็นคนจำพวกที่ ๓ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ.๒๕๑๖)
ไปพลางก่อน แล้วมอบให้นายอำเภอจัดการสอบสวนตามทางการ เมื่อสอบสวนได้ความจริงจึงให้
ปฏิบัติเช่นคนจำพวกที่ ๓ แต่ไม่นับครั้งให้

ข้อ ๑๔ พระภิกษุที่ถูกเข้ากองประจำการ ถ้ารูปโตของผอนผัน ยังไม่ลาสิกขาในวันตรวจเลือก
ให้คณะกรรมการการตรวจเลือกผอนผันให้ไปลาสิกขาได้ไม่เกิน ๑๐ วัน นับจากวันตรวจเลือกวัน
สุดท้ายของจังหวัดนั้น โดยให้นายอำเภอเป็นผู้ออกหมายนัดเช่นบุคคลตามมาตรา ๓๔

ส่วนผู้ที่ต้องส่งเข้ากองประจำการในวันตรวจเลือกให้สัสดีจังหวัด ทำบัญชีรายชื่อตาม (แบบ สด.๑๘) ทำยบันทึกรนี้ พร้อมกับตัวคนมอบให้ฝ่ายทหารหรือตำรวจรับไปทันที กับให้ชี้แจงไว้ในทำยบัญชีให้ทราบด้วยว่า ยังมีพระภิกษุที่ผ่อนผันให้ไปลาสิกขาอีกกี่รูป เมื่อลาสิกขามาขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ให้สัสดีจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อและมอบตัวให้ฝ่ายรับคน

ข้อ ๑๕ ถ้าผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการประสงค์จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงตามมาตรา ๓๑ ก็ให้ยื่นตรงต่อคณะกรรมการชั้นสูงทีเดียวไม่ต้องผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

เมื่อคณะกรรมการชั้นสูงได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วหรือรายงานกรรมการตรวจเลือก ให้พร้อมกันพิจารณาและตัดสินใจ แต่ถ้าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องด้วยโรคหรือความพิการต้องให้แพทย์แผนปัจจุบัน ชั้น ๑ ไม่น้อยกว่าสามนายที่มีใช้เป็นการตรวจเลือก ซึ่งได้ตรวจผู้นั้นมาแล้ว ตรวจก่อนเสนอความเห็น

การปลดและจำหน่าย

ข้อ ๑๖ การปลดทหาร ตำรวจออกจากกองประจำการ และการปลดบุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารที่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ทหารบก ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่จังหวัดใด ให้ผู้บังคับหน่วยทหารส่งรายชื่อผู้ที่จะครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนต่อผู้บังคับการจังหวัดทหารบก ที่หน่วยทหารนั้นอยู่ในเขตพื้นที่ เพื่อยื่นทางว่านำปลดต่อสัสดีจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหาร

(๒) ทหารเรือ ให้ผู้บังคับหน่วยทหารส่งรายชื่อผู้ที่จะครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนต่อกรมกำลังพลทหารเรือ หรือหน่วยที่ผู้บัญชาการทหารเรือมอบหมายให้เป็นหน้าที่แล้ว ให้หน่วยที่ได้รับรายชื่อนี้ยื่นทางว่านำปลดต่อสัสดีจังหวัดตามภูมิลำเนาทหาร และส่งรายชื่อต่อผู้บังคับการ จังหวัดทหารบกที่จังหวัดภูมิลำเนาทหาร อยู่ในเขตพื้นที่ในโอกาสเดียวกันด้วย

(๓) ทหารอากาศ ให้ผู้บังคับหน่วยทหารส่งรายชื่อผู้ที่จะครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนต่อกรมกำลังพลทหารอากาศหรือหน่วยที่ผู้บัญชาการทหารอากาศมอบหมายให้เป็นหน้าที่แล้วให้หน่วยที่ได้รับรายชื่อนี้ยื่นทางว่านำปลดต่อแผนกสัสดีจังหวัดตามภูมิลำเนาทหาร และส่งรายชื่อ ต่อผู้บังคับการจังหวัดทหารบกที่จังหวัดภูมิลำเนาทหาร อยู่ในเขตพื้นที่ในโอกาสเดียวกัน

(๔) ตำรวจ ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดใดให้ผู้กำกับตำรวจจังหวัดนั้น เว้นแต่กรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับการกองกำลังพลกรมตำรวจ ส่งรายชื่อผู้ที่จะครบกำหนดปลดเป็น

กองหนุนต่อผู้บังคับการจังหวัดทหารบกที่จังหวัดภูมิลำเนาทหารอยู่ในพื้นที่ เพื่อขอทราบสังกัดเมื่อปลดเป็นกองหนุน แล้วจึงยื่นหางว่าวนำปลดต่อสัสดีจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหาร

การยื่นหางว่าวนำปลดให้ผู้ยื่นส่งถึงสัสดีจังหวัดก่อนวันครบกำหนด ปลดเป็นทหารกองหนุนไม่น้อยกว่าหกสิบวันเว้นแต่ในกรณีที่ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ หรือปลดเป็นพันราชการทหารประเภทที่ ๑ ให้ยื่นหางว่าวนำปลดภายในสามสิบวัน

หางว่าวนำปลดให้ใช้ตาม (แบบ สด.๗) ท้ายบันทึกนี้

(๕) การปลดผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามกฎหมาย ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนโดยมิต้องรับราชการในกองประจำการนั้น ให้กรมการรักษาดินแดนหรือหน่วยซึ่งผู้บัญชาการทหารบกมอบหมายให้เป็นหน้าที่ ส่งบัญชีรายชื่อขอให้นำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและนำปลดต่อแผนกสัสดีจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหาร

บัญชีรายชื่อขอให้นำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและนำปลด ให้ใช้ตาม (แบบ สด.๔๒) ท้ายบันทึกนี้

ข้อ ๑๗ การปลดทหารหรือตำรวจกองประจำการเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ ให้ถือวันเข้ารับราชการก่อนขึ้นทะเบียนกองประจำการ หรือตามวันที่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วแต่กรณี แล้วนับตั้งแต่เดือนที่เข้ารับราชการเป็นต้นไปเป็นรายเดือนจนครบกำหนด จึงให้นำปลดในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป เช่นผู้ที่ต้องเข้ารับราชการมีกำหนดยี่สิบสี่เดือน และขึ้นทะเบียนกองประจำการในเดือนเมษายน ๒๔๙๗ จะเป็นวันที่เท่าใดก็ตามต้องปลดในวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๙๙ ส่วนผู้ที่กำหนดให้รับราชการประจำการน้อยกว่าที่กล่าวนี้ ก็ให้นับวันรับราชการสำหรับการปลดโดยอนุโลมทำนองที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๑๘ การคำนวณวันรับราชการกองประจำการนั้น ให้นับวันป่วย วันลา ตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการลา วันถูกควบคุมหรือต้องโทษเข้ารวมด้วย ส่วนผู้รับราชการยังไม่ครบกำหนดเพราะเหตุอื่นนอกจากที่กล่าวแล้ว ต้องให้รับราชการจนครบกำหนดแล้วจึงปลดในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป

ข้อ ๑๙ ผู้ที่ครบกำหนดปลดในระหว่างที่ถูกควบคุม หรือต้องโทษอยู่ ให้นำปลดทีเดียวไม่ต้องรอจนพ้นโทษ ต่อเมื่อพ้นโทษแล้วจึงปล่อยตัวไป

ข้อ ๒๐ การปลดทหารหรือตำรวจกองประจำการ สัสดีจังหวัดต้องถือหลักฐานวันรับราชการตามหางว่าวนำปลดประกอบกับวันรับราชการตามทะเบียนกองประจำการ

ทหารที่อยู่ในกองประจำการ ถ้าปรากฏว่าพิการ ทุพพลภาพ หรือมีโรค ซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องให้แพทย์แผนปัจจุบัน ชั้น ๑ เป็นกรรมการอย่างน้อย

สามนาย ในจำนวนนี้ต้องเป็นแพทย์ในหน่วยทหารอย่างน้อยหนึ่งนายจัดการตรวจ ถ้าเป็นจริงให้ออกใบสำคัญตาม (แบบ สด.๖) ทำยบันทึกนี้ และนำปลดเป็นพันราชการทหาร

แต่การปลดตำรวจในกรณีดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าแห่งใดมีแพทย์แผนปัจจุบันชั้น ๑ ที่จัดการตรวจไม่ครบตามจำนวน ให้จัดแพทย์ชั้นที่ต่ำกว่าสมทบให้ครบจำนวน แต่ต้องให้มีแพทย์แผนปัจจุบันชั้น ๑ เป็นกรรมการในจำนวนนั้นอย่างน้อยหนึ่งนาย

การปลดผู้ซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหาร สัสดีจังหวัดต้องถือหลักฐาน ตามบัญชีรายชื่อขอให้นำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและนำปลด ประกอบกับทะเบียนกองประจำการ และสำเนาหนังสือสำคัญประจำตัวแสดงวิทยฐานะ

ข้อ ๒๑ การปลดทหารกองประจำการมาตรา ๔๐ นั้น ถ้าอายุยังไม่ครบสามสิบปีบริบูรณ์ ให้ปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ ประเภทที่ ๒ จนกว่าอายุจะครบสามสิบปีบริบูรณ์ถ้าอายุครบสามสิบปีบริบูรณ์แล้ว ให้ปลดเป็นกองหนุน ชั้นที่เหมาะสมกับอายุเช่นเดียวกับการปลดทหารกองเกิน

ข้อ ๒๒ การปลดทหารกองหนุนให้กระทำด้วยวิธีต่อไปนี้

(๑) ประเภทที่ ๑ ปลดเป็นกองหนุนในเดือนใด ให้นับครบกำหนดปลดชั้นต่อไปในวันที่ ๑ ของเดือนที่ครบกำหนดปลดนั้น ไม่ต้องคิดรายวัน

(๒) ประเภทที่ ๒ แม้จะลงบัญชีทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนในวันเดือนปีใดก็ตาม ถ้าอายุครบกำหนดในปีใดให้ปลดในวันที่ ๑ ของปีที่อายุครบไม่ต้องคิดรายวันรับราชการ เช่น บุคคลอายุยี่สิบแปดปีบริบูรณ์ลงบัญชีทหารกองเกินเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๙๗ คิดครบกำหนดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๒ วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๙

(๓) ในการเรียกระดมพล การเรียกเข้าฝึกวิชาทหาร หรือในการทดลองความพร้อมคร่าวใด ถ้าปรากฏว่าทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใดพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคตามกฎกระทรวง ซึ่งจะต้องปลดเป็นพันราชการทหารตามมาตรา ๔๑ ให้ออกใบสำคัญ (แบบ สด.๖) แต่ให้แพทย์ที่ตรวจร่างกาย ๑ นายทหารผู้อำนวยความสะดวก ๑ และนายทหารสัญญาบัตรซึ่งแทนหน่วยทหารในการนั้น ๑ เป็นผู้ลงชื่อในใบสำคัญ

ข้อ ๒๓ ผู้มีหน้าที่ออกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญ คือ

(๑) หนังสือสำคัญซึ่งออกให้ตามมาตรา ๙ นั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วย สัสดีจังหวัดออกตาม (แบบ สด.๘) ทำยบันทึกนี้ และลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

(๒) ใบสำคัญซึ่งออกให้ตามมาตรา ๔๐ นั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมด้วย สัสดีจังหวัดออกตาม (แบบ สด.๙) ทำยบันทึกันนี้ แต่ต้องแก้ตำแหน่งนายอำเภอ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และเติมตำแหน่งสัสดีจังหวัดลงด้วย แล้วลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

(๓) ในกรณีที่ปลดพันราชการทหารตามมาตรา ๔๑ นั้น จะต้องพิจารณาว่าการปลดนั้น ปลดพันราชการทหารประเภทที่ ๑ หรือ ที่ ๒ ถ้าเป็นการปลดพันราชการทหารประเภทที่ ๑ ให้ออกหนังสือสำคัญตาม (๑) ถ้าปลดพันราชการทหารประเภทที่ ๒ ให้ออกใบสำคัญตาม (๒)

(๔) ใบสำคัญซึ่งออกให้ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ นั้นให้ออกตาม (แบบ สด.๙) และให้นายอำเภอลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ และให้สัสดีอำเภอลงชื่อรับรองว่าเป็นการถูกต้องในหลังใบสำคัญนั้นด้วย

(๕) หนังสือสำคัญสำหรับการปลดตำรวจในจังหวัดที่เรียกคนเข้ารับราชการแต่เฉพาะ ตำรวจนั้น ให้ออกตาม (แบบ สด.๙) และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่อ และประทับตราประจำตำแหน่ง เป็นสำคัญ กับให้ผู้กำกับ หรือผู้บังคับกองตำรวจลงชื่อในหนังสือสำคัญนี้ด้วย

ข้อ ๒๔ การออกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญในหน้าที่สัสดีจังหวัดให้จัดการดังนี้

(๑) หนังสือสำคัญซึ่งออกให้ตามมาตรา ๙ หรือใบสำคัญซึ่งออกให้ตามมาตรา ๔๐ นั้น ให้ส่งไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ขอปลดเพื่อส่งแก่หน่วยต้นสังกัดจัดการมอบให้ตัวรับไป

(๒) ถ้าทหารกองหนุนที่ได้รับหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญตามข้อ ๒๓ (๑) หรือ (๒) ไปแล้ว มีเหตุต้องปลดพันราชการทหาร ก็ให้เรียกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญนั้นมาลงวันปลดพัน ราชการทหารในด้านหลังหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญ แล้วผู้ว่าราชการจังหวัดและสัสดีจังหวัด ลงชื่อ และประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ ส่วนวันปลดที่ได้ลงไว้เดิม ซึ่งยังไม่ถึงกำหนดนั้นให้ขีดฆ่าและลงชื่อสัสดีจังหวัดกำกับไว้

(๓) ทหารกองเกินที่นายอำเภอออกใบสำคัญให้ไว้ ถ้าต้องปลดพันราชการทหาร ตามมาตรา ๔๑ ให้ออกใบสำคัญให้ใหม่ตามข้อ ๒๓ (๓) และให้เรียกใบสำคัญเดิมมาทำลายเสีย

ข้อ ๒๕ นายอำเภอท้องที่ได้รับหลักฐานการขอเปลี่ยนชื่อตัวก็ดี ชื่อสกุลก็ดีหรือทั้งชื่อตัวชื่อ สกกุล ก็ดี ตามมาตรา ๑๒ วรรคท้าย เมื่อตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้แก้ใบสำคัญเฉพาะที่อำเภอออกให้ โดยขีดฆ่าคำเดิมด้วยหมึกดำ แล้วเขียนคำที่ขอแก้ลงใต้หรือต่อคำที่ขีดฆ่า แล้วประทับตราประจำ ตำแหน่ง นายอำเภอตรงที่ขีดฆ่า แล้วแก้บัญชี (แบบ สด.๑) ที่อำเภอและบอกให้จังหวัดแก้บัญชี (แบบ สด.๒๗) ไว้ให้ตรงกัน

ส่วนหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญที่จังหวัดออกให้ ต้องส่งสำเนาหลักฐานเปลี่ยนชื่อให้จังหวัด
แก้ไข โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับวรรคแรก แต่ประทับตราประจำตำแหน่งสัสดีจังหวัดตรงที่ขีดฆ่า ถ้าที่
ไต่ยังไม่มีการประจำตำแหน่งสัสดีจังหวัดก็ให้ประทับตราประจำตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดแทน
หนังสือสำคัญหรือใบสำคัญที่ผิดชื่อหรือคำต่าง ๆ ซึ่งต้องแก้ไข ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวรรค
แรก

ข้อ ๒๖ ถ้าผู้ที่ได้รับหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญตามข้อ ๒๓ นั้น ต้องจำหน่ายด้วยประการใด ๆ
ซึ่งจะไม่ต้องถืออีกต่อไปแล้ว ให้จัดการเรียกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญนั้นมาทำลายเสีย ถ้าเรียก
ไม่ได้ให้สอบสวนว่าเรียกไม่ได้เพราะเหตุใด ถ้ามีต้นขั้วต้องบันทึกไว้ในต้นขั้วให้ทราบเรื่องตาม
หลักฐานในหนังสือหรือบัญชีฉบับใด พ.ศ. ใดด้วย

ข้อ ๒๗ ทหารหรือตำรวจกองประจำการ ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุน ตายให้
จัดการจำหน่ายทะเบียนกองประจำการและบัญชี

การจำหน่ายตายนี้ ถ้าเป็นทหารหรือตำรวจกองประจำการ ให้หน่วยต้นสังกัดแจ้งต่อสัสดี
จังหวัดตามภูมิลำเนาทหารของผู้ตาย แล้วให้จังหวัดนั้นแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ ซึ่งเป็นภูมิลำเนา
ทหารของผู้ตาย เพื่อจำหน่ายทะเบียนบัญชีตามระเบียบ ถ้าเป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนใน
จังหวัดที่เรียกคนเข้ารับราชการทหาร ให้นายอำเภอท้องที่ที่ทหารนั้นตายแจ้งต่อจังหวัดตาม
ภูมิลำเนาทหารของผู้ตาย ถ้าเป็นจังหวัดที่มีได้เรียกคนเข้ารับราชการทหาร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
แจ้งต่อสัสดีจังหวัดที่ทำการแทนด้วย

ทั้งนี้ ให้แจ้งต่อกันภายในสามสิบวัน

การย้ายภูมิลำเนาทหารหรือย้ายที่อยู่

ข้อ ๒๘ บุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ หรือ มาตรา ๑๘
หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนย้ายที่อยู่เปลี่ยนตำบล ให้นายอำเภอแก้บัญชีให้ถูกต้อง

ถ้าไปอยู่ต่างตำบลชั่วคราวเกินกว่าสามสิบวัน เมื่อนายอำเภอภูมิลำเนาทหารเดิม ได้รับแจ้ง
การย้ายจากนายอำเภอที่ไปอยู่ชั่วคราวนั้นแล้ว ให้หมายเหตุบัญชีไว้

ในการรับแจ้งย้ายที่อยู่ดังกล่าวแล้วก็ดี หรือการรับแจ้งการย้ายภูมิลำเนาทหารก็ดี ให้
นายอำเภอออกไปรับตาม (แบบ สด.๑๐) ให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๒๙ บุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ หรือ มาตรา ๑๘ แล้ว หรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนที่ต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น เมื่อรับตัวเข้าคุมขัง หรือส่งตัวไปอยู่ในเขตอันมีกำหนด หรือส่งไปกักกัน หรือเมื่อย้ายไปคุมขังประจำยังเรือนจำ หรือนิคม หรือเมื่อพ้นโทษ เจ้าหน้าที่ควบคุมเดิมและใหม่ต้องแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งไปยังนายอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหารของผู้นั้น

ทั้งนี้ ให้แจ้งต่อกันภายในกำหนดสามสิบวัน

ข้อ ๓๐ การย้ายภูมิลำเนาทหารต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด สำหรับบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ หรือมาตรา ๑๘ แล้ว หรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนนั้น เมื่อนายอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหารเดิมได้รับแจ้งการย้ายจากนายอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหารใหม่ตาม มาตรา ๑๒ แล้วให้จัดการสอบสวน เมื่อได้หลักฐานว่าผู้ขอย้ายไม่ประสงค์จะหลีกเลี่ยงการรับราชการทหาร ก็ให้แจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดของตนทราบ

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับแจ้งแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ หรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ที่ปลดจากกองประจำการให้คัดสำเนาทะเบียนส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดตามภูมิลำเนาทหารใหม่ แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ได้ลงบัญชีรายนามทหารกองประจำการและทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ (แบบ สด.๒๖) ให้คัดรายการจากบัญชีนั้นลงในทะเบียนกองประจำการ (แบบ สด.๓) โดยเขียนที่เหนือทะเบียนกองประจำการว่า คัดรายการจากบัญชี (แบบ สด.๒๖) แล้วแต่กรณี ส่งไปยังจังหวัดตามภูมิลำเนาทหารใหม่

(๒) บุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ หรือ มาตรา ๑๘ แล้ว หรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ให้ทำบัญชีตาม (แบบ สด.๑๒) ทำยบันทึกลี้ส่งไปยังจังหวัดตามภูมิลำเนาทหารใหม่

จังหวัดที่ได้รับการแจ้งการย้าย ถ้าเป็นจังหวัดที่มีได้เรียกคนเข้ารับราชการทหาร ให้เก็บหลักฐานการโอนนั้นไว้ แต่ถ้าเป็นจังหวัดที่เรียกคนเข้ารับราชการทหาร ให้เก็บสำเนาทะเบียนหรือลงบัญชีรายนามทหารกองประจำการและทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ (แบบ สด.๒๖) หรือบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ (แบบ สด.๒๗) ไว้ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๑ การบันทึกจำหน่ายผู้ที่ย้ายภูมิลำเนาทหารให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) จังหวัดที่เรียกคนเข้ารับราชการทหาร สำหรับทหารกองหนุน ประเภทที่ ๑ หรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ที่ปลดจากกองประจำการ ให้บันทึกหลังทะเบียนกองประจำการในช่องย้ายภูมิลำเนาทหารหรือจำหน่ายบัญชีรายนามทหารกองประจำการ และทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ แล้วแต่กรณี

สำหรับบุคคลที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ หรือ มาตรา ๑๘ แล้วหรือทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ จำหน่ายบัญชีทหารกองเกิน หรือบัญชีรายชื่อทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ แล้วแต่กรณี

(๒) จังหวัดที่มีได้เรียกคนเข้ารับราชการทหาร สำหรับทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ หรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ที่ปลดจากกองประจำการ ถ้ามีทะเบียนกองประจำการบัญชีรายชื่อทหาร กองหนุนประเภทที่ ๑ ที่ได้ย้ายภูมิลำเนาทหาร (แบบ สด.๑๑) หรือถ้ามีบัญชี (แบบ สด. ๑๒) อยู่ให้บันทึกในช่องย้ายภูมิลำเนาทหาร หรือช่องหมายเหตุแล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๒ จังหวัดที่มีได้เรียกคนเข้ารับราชการทหาร เมื่อได้รับแจ้งการย้ายภูมิลำเนาทหารเข้ามาหรือย้ายออกไป หรือตาย ให้แจ้งต่อสัสดีจังหวัดที่ทำการแทน ภายในกำหนดสามสิบวัน คือถ้ารับแจ้งการย้ายเข้ามา ให้ส่งสำเนาทะเบียนกองประจำการ หรือบัญชีตาม (แบบ สด.๑๒) แล้วแต่กรณี ถ้าย้ายภูมิลำเนาทหารออกไป หรือตาย ให้ส่งบัญชีตาม (แบบ สด.๑๓) ทำยบันทึกนี้

การเรียกทหารกองเกินและทหารกองหนุนเข้ารับราชการทหาร

ข้อ ๓๓ เพื่อให้การระดมพลเป็นไปด้วยความพร้อมและรวดเร็ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเตรียมการล่วงหน้าไว้ และทำความตกลงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่ให้เตรียมที่จะเรียกระดมได้ทุกขณะ เมื่อถึงคราวจะระดมให้ฝ่ายทหารสั่งการตรงต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่ในตำแหน่งใด ๆ ก็ได้ และเมื่อได้สั่งการไปแล้วต้องรีบแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครองท้องที่ตำแหน่งเหนือขึ้นไปให้ทราบด้วย

ข้อ ๓๔ การเรียกเข้าฝึกวิชาทหาร หรือเข้ารับการทดลองความพร้อมนั้น ถ้าไม่ใช่ในกรณีพิเศษ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทำความตกลงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่ก่อนถึงวันกำหนดอย่างน้อยสามเดือน

การออกหนังสือสำคัญใบสำคัญ

แทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหาย

ข้อ ๓๕ จังหวัดที่เรียกคนเข้ารับราชการแต่เฉพาะตำรวจ ไม่มีหน่วยสวัสดิ หากทหารกองเกิน หรือ ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ทำใบสำคัญชำรุดหรือสูญหาย ไม่ต้องออกใบสำคัญแทนให้ใหม่ แต่ ถ้าเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ทำหนังสือสำคัญชำรุดหรือสูญหาย จึงต้องออกหนังสือสำคัญ แทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหายให้ใหม่ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งไปยังสวัสดิจังหวัดที่ทำการ แทนจัดการออกหนังสือสำคัญแทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหาย ลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งแล้วส่งคืน ผู้ว่าราชการจังหวัด ลงชื่อประทับตราตำแหน่งและจัดการต่อไป

ข้อ ๓๖ ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนที่ไปอยู่ต่างจังหวัดชั่วคราว ทำหนังสือสำคัญ หรือใบสำคัญชำรุดหรือสูญหายขอรับใหม่ ให้นายอำเภอที่รับแจ้งจัดการสอบสวน ถ้าได้ความจริงและ ถ้าหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญที่ชำรุดหรือสูญหายนั้นจังหวัดเป็นผู้ออก ก็ให้บอกไปยังผู้ว่าราชการ จังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหาร โดยผ่านจังหวัดที่มาอยู่ชั่วคราว แต่ถ้าเป็นใบสำคัญที่อำเภอออกก็ให้ร้อง ขอไปยังนายอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหารเดิมเพื่อจัดการออกให้

ข้อ ๓๗ เงินค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือสำคัญหรือใบสำคัญแทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหาย ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นเป็นผู้เรียกเก็บ

บันทึก ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๙

(ลงชื่อ) พลเอก สติดยุทธการ
ผู้แทนกระทรวงกลาโหม

(ลงชื่อ) ศ.ไทยวัฒน์
ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย

ภาคผนวก

ผนวก ก

พระราชบัญญัติ

สัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๘

เป็นปีที่ ๒๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “**พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘**”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๔๙๕

(๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๙๖

(๓) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๔๙๙

(๔) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๐๓

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“**คนต่างด้าว**” หมายความว่า ผู้ซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย

“**พนักงานเจ้าหน้าที่**” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“**รัฐมนตรี**” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ การได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๙ หรือ มาตรา ๑๒ การเสียสัญชาติไทยตามหมวด ๒ หรือการกลับคืนสัญชาติไทยตามหมวด ๓ ให้มีผลต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีผลเฉพาะตัว

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และยกเว้นค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ ให้แก่ผู้ใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

- (๑) ค่าขอแปลงสัญชาติเป็นไทย
- (๒) หนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติเป็นไทย
- (๓) ค่าขอกลับคืนสัญชาติไทย

กฎกระทรวงนี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การได้สัญชาติไทย

มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้ ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (๑) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย
- (๒) ผู้เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ขอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ
- (๓) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๘ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวย่อมไม่ได้สัญชาติไทยถ้าขณะที่เกิดบิดาหรือมารดาเป็น

- (๑) หัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางทูต
- (๒) หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุล หรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางกงสุล
- (๓) พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การระหว่างประเทศ
- (๔) คนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในความอุปการะหรือคนใช้ซึ่งเดินทางจาก

ต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลใน (๑) (๒) หรือ (๓)

มาตรา ๙ หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรี

มาตรา ๑๐ คนต่างด้าวซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนดังต่อไปนี้ อาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้

- (๑) บรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมายไทย และกฎหมายที่บุคคลนั้นมีสัญชาติ

(๒) มีความประพฤติดี

(๓) มีอาชีพเป็นหลักฐาน

(๔) มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทย เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

(๕) มีความรู้ภาษาไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติมาตรา ๑๐ (๔) และ (๕) มิให้นำมาใช้บังคับ ถ้าผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทย

(๑) ได้กระทำความดีความชอบเป็นพิเศษต่อประเทศไทย หรือได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ทางราชการซึ่งรัฐมนตรีเห็นสมควร

(๒) เป็นบุตรหรือภริยาของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติไทย หรือของผู้ได้กลับคืนสัญชาติไทย

(๓) เป็นผู้ที่ได้เคยมีสัญชาติไทยมาก่อน

มาตรา ๑๒ ผู้ใดประสงค์จะแปลงสัญชาติเป็นไทยให้ยื่นคำขอต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าผู้ประสงค์จะขอแปลงสัญชาติเป็นไทยตามวรรคหนึ่ง มีบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไทย และบุตรนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย อาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแก่บุตรพร้อมกันได้ โดยบุตรนั้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ (๑) (๓) (๔) และ (๕)

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทยให้อยู่ดุลยพินิจของรัฐมนตรี เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยปฏิญาณตนว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย

ผู้แปลงสัญชาติไทยชอบที่จะขอหนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติเป็นไทยได้

หมวด ๒

การเสียสัญชาติไทย

มาตรา ๑๓ หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยและได้สมรสกับคนต่างด้าว และอาจถือสัญชาติของสามีได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของสามี ถ้าประสงค์จะสละสัญชาติไทย ให้แสดงความจำนงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย ขณะบิดาเป็นคนต่างด้าว และอาจถือสัญชาติของบิดาได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของบิดา หรือผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๑๒ วรรคสองถ้าประสงค์จะสละสัญชาติไทย ให้แสดงความจำนงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มียุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

เมื่อได้พิจารณาความจำนงดังกล่าวแล้ว เห็นว่ามีหลักฐานเชื่อถือได้ว่าผู้นั้นอาจถือสัญชาติของบิดาหรือสัญชาติอื่นได้จริงก็ให้รัฐมนตรีอนุญาตเว้นแต่ในระหว่างประเทศไทยมีการรบหรืออยู่ในสถานะสงคราม รัฐมนตรีจะสั่งระงับการสละสัญชาติไทยรายใดก็ได้

มาตรา ๑๕ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย ขณะที่บิดาเป็นคนต่างด้าว และอาจถือสัญชาติของบิดาได้ หรือผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แต่ไม่ได้แสดงความจำนงภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๔ หรือผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยและสัญชาติอื่น หรือผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ถ้าประสงค์จะสละสัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สละสัญชาติไทย ให้อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖ หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สัญชาติไทยโดยสมรส อาจถูกถอนสัญชาติไทยได้เมื่อ ปรากฏว่า

(๑) การสมรสนั้นได้เป็นไปโดยปกปิดข้อเท็จจริงหรือแสดงข้อความเท็จอันเป็นสาระสำคัญ

(๒) กระทำการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐ หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ

(๓) กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๑๗ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าวอาจถูกถอนสัญชาติไทยได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) ไปอยู่ต่างประเทศที่บิดามีหรือเคยมีสัญชาติเป็นเวลาติดต่อกันเกินห้าปีนับแต่วันที่บรรลุนิติภาวะ

(๒) มีหลักฐานแสดงว่าใช้สัญชาติของบิดาหรือสัญชาติอื่น หรือฝักใฝ่อยู่ในสัญชาติของบิดาหรือสัญชาติอื่น

(๓) กระทบการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือขัดต่อประโยชน์หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ

(๔) กระทบการใด ๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การถอนสัญชาติไทยตาม (๑) หรือ (๒) ให้รัฐมนตรีเป็นผู้สั่ง ส่วนการถอนสัญชาติไทยตาม (๓) หรือ (๔) เมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลเป็นผู้สั่ง

มาตรา ๑๘ เมื่อมีพฤติการณ์อันเป็นการสมควรเพื่อความมั่นคงหรือประโยชน์ของรัฐ รัฐมนตรีมีอำนาจถอนสัญชาติไทยแก่ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทย เพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือโดยมีมารดาเป็นคนต่างด้าว แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อปรากฏว่า

(๑) บิดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

(๒) บิดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว

(๓) บิดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็นผู้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

มาตรา ๑๙ รัฐมนตรีมีอำนาจถอนสัญชาติไทยแก่ผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติเมื่อปรากฏว่า

(๑) การแปลงสัญชาตินั้นได้เป็นไปโดยปกปิดข้อเท็จจริง หรือแสดงข้อความเท็จอันเป็นสาระสำคัญ

(๒) มีหลักฐานแสดงว่าผู้แปลงสัญชาตินั้นยังใช้สัญชาติเดิม

(๓) กระทบการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง หรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐ หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ

(๔) กระทบการใด ๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๕) ไปอยู่ในต่างประเทศโดยไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทยเป็นเวลาเกินห้าปี

(๖) ยังคงมีสัญชาติของประเทศที่ทำสงครามกับประเทศไทย

การถอนสัญชาติไทยตามมาตรา นี้ จะขยายไปถึงบุตรของผู้ถอนสัญชาติไทย เมื่อบุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะและได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๑๒ วรรคสองด้วยก็ได้และเมื่อรัฐมนตรีสั่งถอนสัญชาติไทยแล้ว ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

มาตรา ๒๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมตำรวจ และอธิบดีกรมอัยการเป็นกรรมการ มีหน้าที่พิจารณาการถอนสัญชาติไทย ตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๗ (๑) หรือ (๒)

มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙

เมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่า ผู้ใดอาจถูกถอนสัญชาติไทยได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้ว ให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อสั่งการ

มาตรา ๒๑ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าว ถ้าได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าวแล้ว ให้เสียสัญชาติไทย

มาตรา ๒๒ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยและได้แปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าว หรือสละสัญชาติไทยหรือถูกถอนสัญชาติไทยยอมเสียสัญชาติไทย

หมวด ๓

การกลับคืนสัญชาติไทย

มาตรา ๒๓ หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยและได้สละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าว ตามมาตรา ๑๓ ถ้าได้ขาดจากการสมรสแล้ว ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ย่อมมีสิทธิขอลกลับคืนสัญชาติไทย

การขอลกลับคืนสัญชาติไทยให้ยื่นแสดงความจำนงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยและได้เสียสัญชาติไทยตามบิดาหรือมารดา ขณะที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ถ้าประสงค์จะกลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงภายในสองปี นับแต่วันที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไทย และกฎหมายที่บุคคล นั้นมีสัญชาติ

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้กลับคืนสัญชาติไทย ให้อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรี

รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

ค่าธรรมเนียม

(๑) ค่าขอแปลงสัญชาติเป็นไทย	ครั้งละ	๕,๐๐๐ บาท
(๒) ค่าขอแปลงสัญชาติเป็นไทยสำหรับบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้แปลงสัญชาติไทยคนหนึ่ง	ครั้งละ	๒,๕๐๐ บาท
(๓) หนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติไทย	ครั้งละ	๕๐๐ บาท
(๔) ใบแทนหนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติเป็นไทย	ครั้งละ	๕๐๐ บาท
(๕) ค่าขอกลับคืนสัญชาติไทย	ครั้งละ	๑,๐๐๐ บาท
(๖) ค่าขออื่น ๆ	ฉบับละ	๕ บาท

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสัญชาติได้ตราออกบังคับใช้เมื่อปี ๒๔๙๕ และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาใน พ.ศ.๒๔๙๖ พ.ศ.๒๔๙๙ และ พ.ศ.๒๕๐๓ รวมเป็น ๔ ฉบับ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ นอกจากนี้ยังมีหลักการบางประการที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรที่จะปรับปรุงกฎหมายนี้ และรวมให้เป็นฉบับเดียวกัน

(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๖๒ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๐๘)

ที่ ๑๑/๑๖๕๓๖
๒๕๕๒

ผนวก ข

ข้อบังคับทหาร

ว่าด้วย การแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร

มาตรา ๑

อธิบายศัพท์และแบ่งประเภท

ข้อ ๑ นายทหารสัญญาบัตร คือ ผู้ซึ่งได้รับยศทหารตั้งแต่นายร้อยตรี หรือ นายเรือตรี หรือ นายเรืออากาศตรีขึ้นไป และหมายความตลอดถึงผู้ซึ่งได้ว่าที่ในยศชั้นนั้น ๆ ด้วย

ข้อ ๒ นายทหารสัญญาบัตรแบ่งเป็นประเภท ดังต่อไปนี้

- (๑) นายทหารประจำการ
- (๒) นายทหารนอกกอง
- (๓) นายทหารพิเศษและผู้บังคับการพิเศษ
- (๔) นายทหารกองหนุน
- (๕) นายทหารนอกราชการ
- (๖) นายทหารพันราชการ

มาตรา ๒

นายทหารประจำการและนายทหารนอกกอง

ข้อ ๑ นายทหารประจำการ คือ นายทหารซึ่งมีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม

ข้อ ๒ นายทหารนอกกอง คือ นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมสั่งให้เป็นนายทหารประเภทนี้

โดยปกตินายทหารนอกกองไม่มีหน้าที่ต้องรับราชการทหารอย่างใด ๆ ในส่วนสังกัดนั้น ให้คงสังกัดกองทัพซึ่งเป็นต้นสังกัด นอกนั้นให้สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะได้สั่งเป็นอย่างอื่น ส่วนมารยาทอย่างใดซึ่งนายทหารสัญญาบัตรทั่วไปพึงปฏิบัติ นายทหารนอกกองจักต้องปฏิบัติด้วยเช่นกัน

มาตรา ๓

นายทหารพิเศษและผู้บังคับการพิเศษ

ข้อ ๑ นายทหารพิเศษ คือ ผู้ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้มียศทหารเป็นพิเศษสังกัดในหน่วยทหาร หรือผู้ที่มียศทหารอยู่แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายทหารพิเศษในหน่วยหนึ่งหน่วยใด

ข้อ ๒ ผู้บังคับการพิเศษ คือ นายทหารซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับตำแหน่งเป็นผู้บังคับการพิเศษในหน่วยหนึ่งหน่วยใด

ข้อ ๓ นายทหารพิเศษ และผู้บังคับการพิเศษ เป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ ไม่มีหน้าที่ราชการประจำในหน่วยที่สังกัดนั้นแต่ประการใด

มาตรา ๔

นายทหารกองหนุน

ข้อ ๑ นายทหารกองหนุน คือ นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำ ในกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมสั่งให้เป็นนายทหารประเภทนี้ ซึ่งแบ่งเป็น

(๑) นายทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัด

(๒) นายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัด

“ข้อ ๒ นายทหารกองหนุน โดยปกติให้สังกัดหน่วยทหารหรือจังหวัดทหารซึ่งเป็นภูมิลำเนา หรือหน่วยทหารต้นสังกัดของผู้นั้น เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะได้สั่งเป็นอย่างอื่น

แต่การย้ายสังกัดนายทหารกองหนุนซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก ลงไป ให้ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ หรือผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้สั่ง

ข้อ ๓ นายทหารกองหนุนต้องปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมทหาร เมื่อสังกัดหน่วยใดให้หัวหน้าหน่วยนั้นเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง

ข้อ ๔ นายทหารกองหนุนโดยปกติมีหน้าที่เข้ารับราชการ ปีหนึ่งไม่เกิน ๒ เดือน และมีหน้าที่เข้ารับราชการในขณะที่มีราชการพิเศษทั้งนี้ให้กระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เมื่อมีราชการสงคราม หรือประกาศระดมพล หรือประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตท้องที่ซึ่งตนตั้งภูมิลำเนาอยู่ แม้จะไม่ได้รับคำสั่งเรียกกรองประการใด นายทหารกองหนุนก็ต้องไปรายงานตนเองยังที่ว่าการหน่วยที่ตนสังกัดโดยเร็วที่สุด

ข้อ ๕ นายทหารกองหนุนซึ่งถูกเรียกเข้ารับราชการตามข้อ ๔ วรรคต้นให้ถือว่าเป็นนายทหารประจำการชั่วคราว และให้รับเงินเดือนเท่าที่ได้รับเมื่อก่อนออกจากประจำการ ส่วนค่าพาหนะเดินทางนั้น ให้ผู้บังคับบัญชาอนุโลมจ่ายตามอัตราจ่ายค่าพาหนะสำหรับผู้ไปราชการชั่วคราวแรมคืนตามตำแหน่งเมื่อก่อนออกจากประจำการ

ข้อ ๖ ผลการปฏิบัติของนายทหารกองหนุนที่เรียกเข้ามารับราชการนั้น เมื่อพ้นเวลารับราชการชั่วคราวหรือมีเหตุการณ์พิเศษระหว่างรับราชการชั่วคราวก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาเขียนไว้ในรายงานประจำตัว แล้วเสนอตามลำดับ จนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ข้อ ๗ นายทหารกองหนุนอาจได้เลื่อนยศหรือขึ้นเงินเดือน เพราะเหตุที่ได้แสดงความสามารถต่อหน้าที่ราชการในขณะที่ถูกเรียกเข้ารับราชการชั่วคราวหรือ เมื่อมีความชอบเป็นพิเศษ

“ข้อ ๘ นายทหารกองหนุนย้ายภูมิลำเนาหรือไปต่างจังหวัดชั่วคราว ตั้งแต่ ๓๐ วันขึ้นไป ต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันไปหรือก่อนวันจะไป เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับแล้วให้นำส่งรายงานนั้นไปยังเจ้าหน้าที่ผู้รักษาประวัติ และถ้าในกรณีเกี่ยวกับการเงินก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษาประวัติ ส่งไปยังเจ้าหน้าที่การเงินด้วย

ถ้าจะออกไปนอกราชอาณาจักร ต้องทำรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาจนถึงหัวหน้าส่วนราชการต่อกระทรวงกลาโหม เพื่อพิจารณาอนุญาต และให้ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหมแจ้งเรื่องการอนุญาตนั้นให้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมทราบด้วย

ข้อ ๙ นายทหารกองหนุน ถ้าเข้ารับราชการในกระทรวง ทบวง กรม อื่น ต้องรายงานผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดให้ทราบว่าเข้ารับราชการตำแหน่งใด เป็นข้าราชการประเภทใด มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญหรือไม่ รับเงินเดือนเท่าใด หรือได้เลื่อนชั้นเงินเดือน หรือออกจากราชการ ทั้งนี้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้มีกรณีนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาต้องเสนอรายงานตามลำดับถึงหน่วยที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบ และให้เจ้าหน้าที่ส่งเรื่องไปยังเจ้าหน้าที่เสมียนตรา และให้เจ้าหน้าที่เสมียนตรา ส่งเจ้าหน้าที่การเงิน

ข้อ ๑๐ นายทหารกองหนุนจะอุปสมบทต้องยื่นรายงานต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด แล้วเสนอตามลำดับจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ข้อ ๑๑ นายทหารกองหนุนมีเบียดหมดสิทธิที่จะเป็นกองหนุน มีเบียดด้วยเหตุต่อไปนี้คือ

- (๑) เข้ารับราชการในตำแหน่งซึ่งมีสิทธิจะได้รับบำเหน็จบำนาญ
- (๒) ไม่สมัครอยู่ในกองหนุนมีเบี้ยหวัดและมีเหตุสมควร
- (๓) ไม่มีความสามารถพอ
- (๔) มีความผิดจนถึงต้องงดเบี้ยหวัดตามข้อบังคับทหารว่าด้วยเงินเบี้ยหวัด
- (๕) เจ็บไข้ซึ่งแพทย์ทหาร ๒ นาย รับรองว่าไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่ต่อไปได้

และผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร

- (๖) มีอายุเกินกว่าเกษียณอายุกองหนุน
- (๗) ล้นอัตรากองหนุน

“ข้อ ๑๒ นายทหารกองหนุนจะอยู่ในประเภทกองหนุนได้ ไม่เกินกำหนดอายุดังนี้

นายร้อย หรือนายเรือ	ครบ ๔๕ ปี
หรือนายเรืออากาศ	“
พันตรี พันโท หรือ นาวาตรี	ครบ ๕๐ ปี
นาวาโท หรือนาวาอากาศตรี	“
นาวาอากาศโท	“

แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จะสั่งให้ผู้ซึ่งมีอายุเกินกำหนดนี้คงอยู่ในประเภทกองหนุนต่อไปเป็นพิเศษได้ แต่อายุต้องไม่เกิน ๕๕ ปี

พันเอก หรือนาวาเอก	ครบ ๕๕ ปี
หรือนาวาอากาศเอก	“
และนายพล “	“

มาตรา ๔ ข้อ ๒ แก้ไขใหม่โดยข้อบังคับ กห. (ฉ.๔) พ.ศ.๒๕๑๓

มาตรา ๔ ข้อ ๘. แก้ไขใหม่โดยข้อบังคับฯ (ฉ.๒) พ.ศ.๒๕๓๗

ข้อ ๑๒ แก้ไขใหม่โดย คำสั่งที่ ๑๕๖/๗๒๕๕ ลง ๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๕

มาตรา ๕

นายทหารนอกราชการ

ข้อ ๑ นายทหารนอกราชการ คือ นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมสั่งให้เป็นนายทหารประเภทนี้

“ข้อ ๒ นายทหารนอกราชการ ในส่วนสังกัดให้ปฏิบัติตามมาตรา ๔ ข้อ ๒ “

ข้อ ๓ นายทหารนอกราชการไม่มีหน้าที่เข้ารับราชการในยามปกติ แต่ต้องปฏิบัติตามทีกล่าวไว้ในมาตรา ๔ ข้อ ๓ , ๘ , ๙ และข้อ ๑๐ แห่งข้อบังคับนี้

เมื่อมีราชการสงครามหรือ ประกาศระดมพล หรือประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตท้องที่ซึ่งตนตั้งภูมิลำเนาอยู่ แม้จะไม่ได้รับคำสั่งเรียกรั้งประการใด นายทหารนอกราชการก็ต้องไปรายงานตนเองยังที่ว่าการหน่วยที่ตนสังกัดโดยเร็วที่สุด

ข้อ ๔ นายทหารนอกราชการจะปลดเป็นนายทหารพันราชการด้วยเหตุต่อไปนี้

(๑) มีอาการเจ็บไข้ หรือไม่สมควรจะให้ป็นนายทหารนอกราชการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาเห็นเป็นการสมควร

(๒) มีอายุเกินกว่าเกษียณอายุนอกราชการ

ข้อ ๕ นายทหารนอกราชการอยู่ในประเภทนอกราชการได้ ไม่เกินกำหนดอายุดังนี้

นายร้อย หรือนายเรือ ครบ ๕๕ ปี

หรือนายเรืออากาศ “

นายพันตรี โท หรือนายนาวาตรี โท ครบ ๖๐ ปี

หรือนายนาวาอากาศตรี โท “

นายพันเอก หรือนายนาวาเอก ครบ ๖๕ ปี

หรือนายนาวาอากาศเอกและนายพล “

ข้อ ๒ แก้ไขใหม่โดย ข้อบังคับ กห. (จ.๔) พ.ศ.๒๕๑๓

มาตรา ๖

นายทหารพันราชการ

ข้อ ๑ นายทหารพันราชการ คือ นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหม สั่งให้เป็นนายทหารประเภทนี้

ข้อ ๒ นายทหารพันราชการโดยปกติให้สังกัดหน่วยกองทัพที่ตนสังกัด เว้นแต่จะได้สั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๓ นายทหารพันราชการไม่มีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารอย่างใด ๆ แต่ต้องปฏิบัติตามทีกล่าวไว้ในมาตรา ๔ ข้อ ๓ , ๘ , ๙ และข้อ ๑๐ แห่งข้อบังคับนี้

มาตรา ๗

การตรวจร่างกายนายทหารประจำการ
และนายทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัด

“ข้อ ๑ ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นหรือเทียบชั้นผู้บังคับกองพันหรือผู้บังคับการเรือหรือผู้บังคับกองบินน้อยขึ้นไป จัดการให้นายแพทย์ทหาร ๒ นาย กับผู้บังคับบัญชาโดยตรงร่วมมือกันตรวจร่างกาย นายทหารประจำการ ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หน่วยใดที่มีนายแพทย์ทหารเพียงนายเดียว ให้ขอจากกองเสนารักษ์มณฑลหรือหน่วยใกล้เคียง หรือขอความช่วยเหลือจากนายแพทย์ ที่รับราชการฝ่ายพลเรือน ณ จังหวัดนั้นตรวจก็ได้ เมื่อนายแพทย์ได้ตรวจแล้ว ต้องรายงานให้ ผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้นั้นทราบ ว่า ผู้ใดมีร่างกายสมบูรณ์หรือมีอาการป่วยประการใด”

ข้อ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดจัดการให้นายแพทย์ทหารตรวจร่างกายนายทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัด ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนปีละ ๑ ครั้ง เมื่อนายแพทย์ได้ตรวจแล้ว ต้องรายงานให้ ผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้นั้นทราบ ว่า ผู้ใดมีร่างกายสมบูรณ์หรือมีอาการป่วยประการใด เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าผู้ใดไม่สามารถจะรับราชการตามหน้าที่ต่อไปได้ ให้รายงานตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมพร้อมด้วยหลักฐาน ไปตรวจของแพทย์ซึ่งมีนายแพทย์รับรอง ๒ นายเสนอไปด้วย

ข้อ ๓ หน่วยใดไม่มีนายแพทย์ทหารประจำ ก็ให้ขอจากหน่วยที่มีนายแพทย์ทหารประจำนั้น และให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยนั้น ๆ จัดให้

ส่วนนายทหารประจำการที่รับราชการอยู่ต่างจังหวัด และนายทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัดที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดกับที่ตั้งหน่วยทหาร ผู้บังคับบัญชาจะทำความตกลงขอแพทย์ที่รับราชการฝ่ายพลเรือน ณ จังหวัดนั้น ตรวจก็ได้

ข้อ ๑ แก้ไขใหม่โดย คำสั่งทหารที่ ๓๒๐/๒๖๔๖๘ ลง ๑๖ ก.ค.๘๔

มาตรา ๘

การรายงานเมื่อต้องคดี

นายทหารสัญญาบัตรทุกประเภทเมื่อต้องหาในคดีอาญา (เว้นคดีที่ขึ้นศาลทหาร) คดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบ ตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

แบบรายงานให้ใช้ตามตัวอย่างท้ายข้อบังคับนี้

มาตรา ๙

ยกเลิกข้อบังคับเก่าและใช้ข้อบังคับใหม่

ให้ใช้ข้อบังคับนี้ และยกเลิกข้อบังคับทหาร ว่าด้วยแบ่งประเภทนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่
๑๔/๑๓๘๘๘ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป
๒๔๗๙

(ลงนาม) พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
ศาลาว่าการกลาโหม พระนคร
๑๔ พ.ย. ๒๕

ผนวก ค

สรุปการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร
มาตราที่สำคัญและบทกำหนดโทษ

ฐานความผิด/ข้อหา	มาตรา	อัตราโทษ
หมวด ๑ บททั่วไป ม.๗-๑๒ ทวิ		
๑. หนังสือซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ให้ไว้แก่ทหารกองเกิน (อายุ ๑๘-๓๐ ปี) ซึ่งต้องเข้ารับราชการทหารประจำการชั่วคราว/สูญหาย ไม่แจ้งให้นายอำเภอ(สัสดี) ท้องที่เพื่อรับใหม่ตาม ม.๗	“ม.๕๒(กจ. ๓/๐๗ ม.๗	- ปรับไม่เกิน ๑๒.-
๒. ทหารกองเกิน/ทหารกองหนุนลงบัญชีทหารกองเกิน ไม่แจ้งต่อนายอำเภอที่ตนเข้าอยู่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันย้ายเข้าท้องที่ใหม่ตาม ม.๑๒	ม.๑๒ “ม.๕๓ ว.๑ (กจ.๔/๑๖ ม.๑๑)”	- จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือ - ปรับไม่เกิน ๒๐๐.- หรือ - ทั้งจำทั้งปรับ
๓. ทหารกองเกิน/ทหารกองหนุน/ผู้ลงบัญชีกองเกินเปลี่ยนชื่อตัว/ชื่อสกุลไม่แจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับอนุญาตตาม ม.๑๒ ทวิ	“ม.๑๒ ทวิ” “ม.๕๓ ว.๒ (กจ.๔/๑๖ ม.๑๑)”	- จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือ - ปรับไม่เกิน ๑๐๐.- หรือ - ทั้งจำทั้งปรับ
หมวด ๒ การยกเว้น ม.๑๓ - ๑๕		
๔. พระภิกษุ สามเณร นักบวช ในพุทธศาสนา นักบวชศาสนาอื่น ผู้อยู่ระหว่างฝึกวิชาทหาร ครู นักศึกษา นักเรียนต่างประเทศ และผู้อยู่ในระหว่างศึกษา ไม่แจ้งด้วยตนเองต่อนายอำเภอท้องที่ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พ้นจากฐานะเช่นนั้น	ม.๑๕ “ม.๕๓ ว.๑ (กจ.๔/๑๖ ม.๑๑)”	- จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือ - ปรับไม่เกิน ๒๐๐.- หรือ - ทั้งจำทั้งปรับ
หมวด ๓ การลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ ม.๑๖-๒๑		
๕. ชายไทยอายุย่างเข้า ๑๘ ปี ไปแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกิน แล้วทำใบสำคัญชั่วคราว/สูญหาย ไม่แจ้งต่อนายอำเภอเพื่อรับใหม่ภายใน ๓๐ วัน	“ม.๑๖ (กจ. ๔/๑๖ ม.๗)” “ม.๕๒”	- ปรับไม่เกิน ๑๒.-

ฐานความผิด/ข้อหา	มาตรา	อัตราโทษ
<p>๖. ชายไทยอายุย่าง ๑๘ ปี ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินภายใน พ.ศ.นั้น</p> <p>๗. ยังมีได้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอพร้อมกับคนชั้นปีเดียวกันเพราะเหตุใดก็ดี (ไม่ว่า เหตุสุดวิสัย หรือเหตุอื่น) ถ้าอายุไม่เกิน ๔๖ ปีบริบูรณ์ ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันสามารถปฏิบัติได้หรือนายอำเภอเรียกตัว</p> <p>๘. ตาม ม.๑๘/ม.๑๙ ลงบัญชีทหารแล้วทำใบสำคัญขำรุด/สูญหาย ไม่แจ้งต่อนายอำเภอเพื่อรับใหม่ภายใน ๓๐ วัน</p>	<p>ม.๑๖</p> <p>ม.๔๔</p> <p>“ม.๑๘”</p> <p>“ม.๔๔”</p> <p>“ม.๔๒”</p>	<p>- จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๓๐๐.- หรือ</p> <p>- ทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>- จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน</p> <p>- หรือปรับไม่เกิน ๓๐๐.-</p> <p>- หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๑๒.-</p>
<p>๙. ผู้ลงบัญชีทหารกองเกินตาม ม.๑๖/ม.๑๘ ไม่ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ตามคำสั่งนายอำเภอตามความจำเป็นภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศ</p> <p>(“ม.๑๙ วรรค ๓” ไม่สามารถไปให้ผู้พอเชื่อถือได้ไปแทน ไม่มีตัวแทนถือว่าหลีกเลี่ยงชัดเจน)</p> <p>๑๐. สามเณรเปรียญ/ผู้อยู่ในระหว่างควบคุม/คุมขังไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินตามวิธีการในกฎกระทรวง (มีต้งไปแสดงตนต่อ นอภ.ตาม ม.๑๖ ม.๑๘ หรือ ม.๑๙)</p>	<p>ม.๑๙</p> <p>ม.๔๒</p> <p>“ม.๒๑ (กณ. ๔/๑๖ ม.๙)”</p> <p>ม.๔๔ วรรค ๑</p>	<p>- จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๓๐๐.- หรือ</p> <p>- ทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>- “-----“-----“</p>
<p>หมวด ๔ การเรียกคนเข้ากองประจำการ ม.๒๒-๒๗</p>		
<p>๑๑. ทหารกองเกินอายุย่าง ๒๑ ปี ไม่ไปแสดงตนรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ (รวมถึงผู้พ้นจากฐานะ นร.กลาโหม นศ.ไปศึกษาต่างประเทศ และบุคคลระหว่างศึกษา ตาม ม.๑๔(๓) ม.๒๗(๒) และ ม.๒๙(๓) ไม่สามารถไปด้วยตนเอง ให้ตั้งตัวแทน ถ้า</p> <p>ไม่ตั้งตัวแทนถือว่าหลีกเลี่ยงชัดเจน)</p>	<p>ม.๒๕ (ปว. ๓๐๐/๑๕ ข้อ ๑)</p> <p>ม.๔๔ วรรค ๑</p>	<p>- จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๓๐๐.- หรือ</p> <p>- ทั้งจำทั้งปรับ</p>

ฐานความผิด/ข้อหา	มาตรา	อัตราโทษ
หมวด ๕ การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ ม.๒๘-๓๗		
<p>๑๒. ทหารกองเกิน/ทหารกองหนุน หลีกเลียง/ขัดขืน ไม่เข้ารับราชการทหารเรียกพลฝึก/ทดลองพร้อมพร้อม/ระดมพล</p> <p>๑๓. ทหารกองเกิน/ทหารกองหนุน หลีกเลียง/ขัดขืน ไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ</p>	<p>“ม.๓๖”</p> <p>“ม.๔๖”</p> <p>(กฉ.ปว.๒๒๖/ ๑๕ ข้อ ๙-๑๐)</p> <p>“ม.๓๖”</p> <p>“ม.๔๗”</p>	<p>- จำคุก ๓ เดือน ถึง ๔ ปี</p> <p>- จำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๓๐๐.- หรือ</p> <p>- ทั้งจำทั้งปรับ</p>
หมวด ๖ การปลด ม.๓๘ - ๔๑		
<p>๑๔. ใบสำคัญการปลดชั่วคราว/สูญหาย ไม่แจ้งต่อ นอภ. เพื่อรับใบใหม่</p>	<p>ม.๔๐</p> <p>“ม.๔๒ (กฉ. ๓/๐๗ ม.๗)”</p>	<p>- ปรับไม่เกิน ๑๒.-</p>
หมวด ๗ บทกำหนดโทษ ม.๔๒ - ๔๙		
<p>๑๕. เหตุบรรเทาโทษ ตาม ม.๑๖ ม.๑๘ หรือ ม.๑๙ ก่อน จนท.พิจารณาความผิดได้มาลงบัญชีทหารกองเกิน/รับหมายเรียก</p> <p>๑๖. หลีกเลียง/ขัดขืนไม่มาให้ คกก.ตรวจเลือก ทำการตรวจเลือกตามหมายเรียก นอภ.มาไม่เข้ารับการตรวจเลือก ไม่อยู่จนกว่าตรวจเลือกแล้วเสร็จ หลีกเลียงขัดขืนด้วยประการใดเพื่อจะไม่ให้เข้ารับราชการทหารประจำการ เข้ารับราชการทหารประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียก/รับ/ยอมจะรับทรัพย์สิน/ประโยชน์สำหรับตน – ผู้อื่นโดยสัญญาจะช่วยเหลือ ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ</p>	<p>“ม.๔๔ ว.๒</p> <p>(กฉ.๔/๑๖</p> <p>ม.๑๑)”</p> <p>“ม.๔๕ (กฉ. ๔/๑๖ ม.๑๑)”</p>	<p>- จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือ</p> <p>- ปรับไม่เกิน ๑๐๐.- หรือ</p> <p>- ทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี</p>

ฐานความผิด/ข้อหา	มาตรา	อัตราโทษ
๑๗. ทำร้ายร่างกายตนเอง/ให้ผู้อื่นทำเพื่อจะให้พ้นจากการรับราชการทหารตาม พ.ร.บ.นี้	ม.๔๘ ว.๑	- จำคุกตั้งแต่ ๑ - ๘ ปี
๑๘. ผู้สมรู้เป็นใจในการทำร้ายร่างกายเพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวนี้	ม.๔๘ ว.๒	- จำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปี
๑๙. ใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อโดยเจตนาหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้จนเป็นผลสำเร็จหรือยุบยงเสื่อมสอนจนเกิดความผิดตามมาตรา	ม.๔๙	- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

พระราชบัญญัติ มี ๔ ฉ. คือ ฉ.หลัก พ.ศ.๒๔๙๗ ฉ.๒ พ.ศ.๒๔๙๘ แก้ม.๔ ฉ.๓ พ.ศ.๒๕๐๓ แก้ม.๑๔ ๑๕ ๒๘ ๓๙ ๔๒ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๖ พ.ศ. ๒๕๑๕ แก้ม.๕ ๙ ๑๔ ๒๗ ๓๖ ๔๖ ๔๗ ๔(๙)(๑๐) ๒๘ ทวิ - ตริ - จัตวา ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๐ พ.ศ. ๒๕๑๕ ป้องกันการทุจริตในการตรวจเลือกทหารกองเกิน และแก้ม.๒๕ ๒๘ ทวิ ฉ.๔ พ.ศ.๒๕๑๖ แก้ม.๔ ๑๒ ๑๕ ๑๖ ๒๑ ๓๒ ๓๓ ๔๓ ๔๔ และ ๔๕ กับแก้ม.๑๒ ทวิ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดผ่อนผันตาม ม.๒๗ พ.ศ. ๒๕๐๙

กฎกระทรวง ที่ยังใช้อยู่ ได้แก่ฉบับที่ ๓ ๗ ๙ ๑๐ ๒๔ ๓๒ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๒ ๔๕ ๗๓ ๗๔

ยกโทษทัณฑ์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ มี : พ.ร.บ. ยกโทษและทัณฑ์ให้แก่ทหารกองประจำการ ซึ่งขาดหรือหนีราชการ ดู ลตร. ๒๐/๓๒

บรรณานุกรม

การสัสดิ, กอง. กรมการกำลังสำรองทหารบก พระราชบัญญัติรับราชการทหาร

พ.ศ.๒๔๙๗ , กฎกระทรวงและบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับ
กระทรวงมหาดไทย , กรุงเทพฯ : วารสารสัสดิฉบับที่พิเศษ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๔๒๓
มกราคม ๒๕๓๙

การสัสดิ , กอง กรมการกำลังสำรองทหารบก. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) กรุงเทพฯ :
วารสารสัสดิปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๔๔๓ กันยายน ๒๕๔๐

การสัสดิ , กอง กรมการกำลังสำรองทหารบก คำอธิบายพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.
๒๔๙๗ ,

กรุงเทพฯ : วารสารสัสดิฉบับพิเศษ ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๔๕๕ - ๔๕๖ กันยายน -
ตุลาคม
๒๕๔๑

ฝ่ายวิชาการสูตรไพศาล. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์สูตรไพศาล , ๒๕๓๗

สารบรรณทหารบก , กรม ระเบียบแบบธรรมเนียม กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็ม.พี.,๒๕๔๐

ส่วนการศึกษา, กอง โรงเรียนการกำลังสำรอง กรมการกำลังสำรองทหารบก

เอกสารการสอน รร.กสร.กสร.ทบ. , พฤศจิกายน ๒๕๓๙

เสถียร วิชย์ลักษณ์ , สืบวงศ์ วิชย์ลักษณ์ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ , กรุงเทพฯ:
:

โรงพิมพ์ นิติวา , ๒๕๓๗
